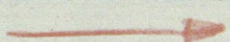
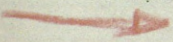
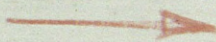
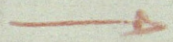

zeruko ARGIA

1978-Maiatza-28-XLI garren urtea 786 zenbakia 50 pezta

Enskadi

Enskadi

ЖЗИКЛМНОПРСТФХЦЧЩЬЫЬЭЮЯ

HAU irakurtzeko gai ez bazara **ZATOZ!**

editoriala

MINBIZIA

"Itsasoa laino dago berrehun miliataraino" . Hori kanta dezake euskal arrantzaleak. Izan ere Baionako barraraino baino urrutirago hartu dio itsasoa lainoak. Itsasurak urritu dizkiotelako lehengo arbasoak bezala Ameriketara jo beharrean gertatu da.

"Espainia diferentea da" esanez ibili direnek utzi diguten ondarea horixe da. Europatik kanpora geratu gara. Eta ez Europako ekonomiatik bakarrik. Euskal arrantzaleak Europako lurraldeetatik ere kanpora geratu dira, Ameriketara jo beharrean.

Lapurrak bezala, debekatutako lekutan, garaian eta moduan arrantza eginaz ibili dira urte askotan, arrantza politika egoki bat antolatu gabe. Gainerik 200 milla deitu muga ezarri zaie.

Arrantzale asko lanik gabe geratu da, besterik gabe . Itsasoko bizimoduari loturik bizi ziren herriak erdi hilik daude. Kostaldeko herrietako denda, taberna, industri eta abar oso kolo-kan jarri dira.

Hau guztia, Euskal Herriak eta herritar guztiek aginpiderik izan ez dutelako, beren etorkizuna erabakitzeke garaian. Frantziako Estatuak eta Espainiako Estatuak euskal arrantzaleak elkarrentzat mugarik gabe izan dira, orain arte. Baina batzuk Europaren barruan eta besteak kanpoan geratu direlako frantzes eta espainol balira bezala elkarrekin borrokatzen dira, gauregun.

"Baztertuen" zerrenda potzolutzen; honelaxe ari da gure gizarte hau. Buruz-atzeratuen eta nahastuen, gorputzez elbarrituen, alkoholadunen , langabeen, eskolagabeen , zaharren, alargunen eta abarren zerrenda luzatzen ari da, egunetik egunera.

Ilgandean, pistola eskuan, Donostiako Anoeta pelotalekuan agertu zirenek simaur hau utzi digute, 40 urteko agintealdiaren ondoren. Aurrera ere jauntxo batzuen kutxatilik betetzeko aginduz jarraitu nahi lukete, Herriari mandoari bezala egurrez eta zigorrez lan egin eraziz.

Herria, aginpidea eskuetan hartzen ari den une honetan eta nazio bakoitza bere buruaren jabe izan nahirik borrokatzen ari den garai honetan sugorriak bezala bihurtzen dira beren mizto zorrotzez askatasun eta demokrazia guztiak pozointzeko eta hiltzeko.

Euskadi ez da Espainiaren minbizia. Frantziako estatuaren eredura egindako Espainiako Estatuak desegin nahi izan ditu Penintsulako Herriak. Lehenik, agente politikoa eta ekonomikoa kendu zizkien. Gero beroien kultura eta hizkuntza hiltzeko mila eragozpen eta martingala asmatu izan ditu. Folklorearen bera ere debekatzearaino iritsi zen.

Besteren bizia, beste zelulak hiltzen dituen gaitzari deitzen zaio minbizia. Mendeko herriei bizia kentzen ari denak dauka minbizia.

Euskal Herria sasoiako, osasuntsu, askatasun-zale, demokrata eta herri jator bat izan da Espainiak zapaldu duen arte. Eta bere buruaren jabe izaten hasten den egunetik Euskadi bakean biziko da berriro. Baina bienbitartean heriotza dakarkion minbiziaren aurka borroka egin behar du, zapaltzailearen hatzaparretan behin betirako hilda geratu nahi ez baldin badu.

Eta hau ongi konprenitu behar dute Suarezek, Tarradellas honorableak, Tierno Galvan irakasleak eta Madrildik kukurrukuak ari zaizkigun guztiek.

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietano Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparragirre.

Eredakzioa:

Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Joseba Sarriaindina. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparaldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Esteban Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxezukok (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Kotazuri (Durango), Barrenelexea (Oizartun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Gira (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iburri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrazki eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Berastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1 Donostia, Okendo 22 Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta idazkola:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia

ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. L. 80-1963

HARPIDA SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	50	ptz.

Irakurleak mintzo

SASI ABERTZALE ETA "FANTASMEI" KRITIKATXOA

Agur Z. Argiako lagu-
nak:

15 urteko gaztea naiz
'eta nahiz adimena helduegia
ez ukan, badut gauzak ikus-
pegi objetibo batez ikusteko
hainakoa. Honen ondorioz,
aurtengo aberri egunetik
zenbait konklusio atera
dut, hitzez bederen nire jo-
era barnean kokatzen den
zenbait jendex, hain zuzen:

Aspaldi honetan, oso
maiz oihukatzen dugu "in-
dependdentzia" delako slo-
gana, eskubide osoz, noski.
Hau dugu gure helburu na-
gusia politikoa mailan. Baina
ez dugu aiantzi behar, in-
dependtentzia lortzeko zen-
bait derriozrezko urrats
eman behar dela, autono-
mia, e.b. Eta hemen dago
nolabait nire gutunaren
mami edo kakoa. Aberri equ-
neko manifestaldian, par-

tidu sail konkretu bate-
tako zenbait jendek, indep-
endentzia besterik ez zuen
eskatzen, hau lortzeko eman
behar diren urratsak bazter-
tuz, edo eta are gehiago,
txistuz aurka eginez. Honek,
izan ere, ikaragarriko bi-
hotz mina sortu zidan, zeren
alderdi guztiak hain maiz es-
katzen ari diren batasune-
rantz bide txarretik baikoaz
eta bestalde, pertsonen arte-
an hain arrunt den espresio
ezan, honetan areagotu bai-
tzen, nahiz zenbait jendek
baiezatu nahi ez. Honako
hau litzateke manifestaldi
hartatik ateratako ondorio
bat.

Baina badago beste bat
oso garrantzitsua gainera:
"Independentzia" eta
"ETA herria zurekin" oihu-
katzen zuten haien artean,
nire begiz ikus ahal izan nu-
en inoiz ETArekin alde agra-
tu ez den jendea, inoiz po-
litiko kezkarik izan ez duen
jendea (dena dela zalanztan

nago hau ez ote den hobe),
inoiz abertzale izan ez den
jendea. Eta hauk ziren, zori-
txarrez, gehien oihu egiten
zutena, eta abertzaleen agra-
ri zirenak (hala nahi zuten
bederen).

Zer esaten digu honek?
Jende honek, haizeak beroen
jotzen duenetik jotzen
duela. Zeren jende honek ez
baitio inoiz bere buruari
"independtentzia" hitzak zer
esan nahi duen planteiatu.
Eta hau argi eta garbi proba
dezaket noiznahi eta nona-
hi, hau baita murgiltzen du
en "fantasma" joera ezagu-
na. Nondik haizeak, nondik
neu.

Esan dudau hau laburki
frogatzeko, independentzia
hiru puntutan oinarrituko
dut:

—Kultur mailan' jende hau
ez da inoiz bere burua eus-
kaldun sentitu, "euskadia-
no" baizik, hau inoiz izan
bada, zalanztan jarriko bai-
nuk.

—Sozial arloan: sozial
askatasuna lortzeko, ko-
munismoa alegia, lana eta
borroka egin behar da, baina
dirudienez jende honek ez
du ez bat eta ez bestea egi-
ten, lanean beti alperrenak
baitira eta beren borroka
"txikitok" hartzea baita.

Lehen garbi geratu ez
bada, berriz aipatuko dut,
jende sail hau mugatua dela,
baina nahiko zabala tama-
lez. Ez gaitzeen hitz joko
errazten ibili, eta ibili ba-
gabiltza, jakin dezagun non-
dik.

Ohar gisa: talde hau kri-
tikatu badut, zehazki ezagu-
tzeko aukera izan nuelako
izan da, guztiz konsiente
bainaz beste taldetan ere
akats asko izan zela. Beste-
rik gabe:

EZKERTIAR ABERTZA-
LE BATEK

besteena

ANAITASUNAREN 363. zen-
bakiko Editorialetik: "Bake-
aren aldeko indarrak ez dira
mutu geratu azken aste
honetan. Gorteetan Leta-
mendiaren zuzenketari ezetz
biribila ematen diote espai-
nolek. Autodeterminazioa,
amnistia, gure aberria, hiz-
kuntza, kultura eta nazioa ez
da oinarritzen, ez da bake-
ak eskatzen duen tratamen-
duan sartzen. Hor geratu zi-
ren Patxioren hitzak airean
eta bitartean gorrotoa eta ba-
kebide harmatuak lurtean.
Bakoitzak besteari bere ba-
kea inposatu nahi dio. Eus-
kal Herriaren bakean
Espainiako hilherrietako ba-
kea ezartzeko bide oro pre-
statzen ari da Madrileko go-
bernua.

Bakea lortzeko gure
gudariak, beraien terroristak,
hiltzen dituzte, asasinatzen
dituzte, orma baten kontra.
Poztasunez beterik, lasai,
garaipenaren zentzua har-
tuz. Ez dago ezertaz arri-
tzekorik. Berdin dagigu guk
beraiekin. ETAKoek zibi-

lak eta beste asasinatzen di-
tuzte, edo abertzalea izanik,
bakearen alde hiltzen dituzte.
"Vis pax para bellum" zi-
oen aintzinako esakerak. Ba-
kea nahi eta gerra presta-
tu. Eta bakea, gurea eta hai-
ena ez da berdina.

Gure bakea Euskal He-
rriko nortasunean, langileria-
ren libertatean finkatzen da.
Haiena aldiz, Espainiako naz-
ionalismoan, kapitalen agin-
pean oinarritzen da".

ENBATAREN 508. zenbaki-
tik: "Batzen ahuleziaz, ber-
tze batzuen nausi-nahikeriaz,
Euskal abertzaleak hor gau-
de saltsa hortan itoak, espai-
nolistez salduak, gutarte-
an mutur joka hasteko prest.

Bainan nere solas bidea
ez doa, nor diren gutarte-
ko hobendunak salatzerat,
bainan nola saltsa huntarik
atera gintazken, irtenbide ba-
tzu agaltzerat.

Lehenik, beharrezkoe-
na zauku odol ixurtzeak gel-
di diton. Hortakotz bide ba-

karra da, madrileko gobernu-
ak elkar antolaketa bat egin
dezan buruz-buru mintzatuz
ETAKoekin. Lehenbailen,
Madrileko gobernuak sar dadi-
la harremanetan ETAREkin.
Denek jakin dezatela, zion
diren Madrilen eta zoin ETAR-
en proposamenduak. De-
nek eztabaida ditzatela ba-
tzu eta bertzeen ikusbideak.
Hortarik sort dadila bi esku-
aldetako gudarien arteko au-
zia zer den eta, jakinen gai-
nean egin dezala bere hau-
tua, bat edo bertzearen alde.

Bigarrenetik, euskal-
dun abertzale egiazko batek,
nehola ez dezake onhart
Madrilen muntatzen hasia
duten Legedi Nausi edo
Konstituzioa. Horren onhar-
tzea litake Euskadi ehortzea
eta beraz, eten gabe gerla
bide bat.

Hortakotz, gaur beretik
"ezetz" erraten diogu Kons-
tituzi hori. Eta, jakin deza-
la Madrilek ez duela bake-
rik ukanen gure aldetik, ez
balidinbadu Legedi Nausi
hori hobetzen Euskadiri

dagokionetan.

Hirugarrenetik, orai
beretik, abertzaleek artos-
ki prepara dezagun "Eus-
kal Konstituzio" bat, da-
tortzin Herri hauteskun-
deeri buruz. "Gure" kons-
tituzio hori, denak bera,
abertzale talde guziek onhart
dezagun Herri botaziotako,
horren gainerat, talde bako-
txak, bere emendatze berezi-
ak ekarriz".

FUERZA NUEVAko bitxi-
keriak: "Mientras los pisto-
leros de ETA siguen matan-
do por sorpresa y a sangre
fria, todavia hay quien los
compara con aquellos otros
jóvenes que salen a la ca-
lle a defender la bande-
ra, la unidad de la Patria
y los simbolos del
honor de España". "El Con-
sejo General Vasco quiere
policia propia, además de
una administración que rinda
cuentas, exclusivamente, a la
realidad jurídica e indepen-
diente de un Estado, el de
Euzkadí".

herriko plaza

Gaur egun, dirudie-
nez, abertzaltasun eta es-
tatalismoaren arteko ga-
tazka zaharra berriz mo-
dan jarri da. Honek, nos-
ki, ez digu ezer esan na-
hi istilu hori gainditu be-
har dela uste dugunoi.

Agian, norbaitek
pentsa lezake kontraesan
bat gainditzea ahanzte-
dela "y tan amigos".
Ez da hori gure kasua.
Gainditze hori beste sail
batean ulertu behar da.
Hots, Euskadiko proletal
klasearen homogene-
izatze ideologiko
prozesuan.

Gatazka badago, gu-
re proletalgo eta sektore
herrikoien barruan bi ko-
rroneteak direlako da. Eta
bakarrik desagertuko da
euskal proletalgoaren al-
derdia eraikitze ahale-
ginak mamituz doazen
heinean. Eta, noski, bal-
din euskal langileen inte-
resak errepresenta eta de-
fendatzeko alderdia inde-
pendentista izan behar
balitz, geure gatazka hau
gainditzea suposatuko luke;
hain zuzen, Euskadi-
ko langileek independent-
ismoa asumituko luke-
teela.

BI BIDE

Homogeneizatze
prozesu honen aurrean,
bi bide dugu: a) bi ko-
rronete ideologikoren ar-
teko eztabaida gogorra
eta kontraketa tinkoa,
bestea hausteko eta berea
finkatzeko asmoan; eta
b) etsai komun eta haun-
diago baten aurrean lan
elkartua, zeinetik aberas-
tu eta hondatu eztabaida
ideologikoa, nahitaezko
izango dena kontraesan
hori irauten den bitar-
tean.

Esan daiteke lehen-
biziko bideak ez gaitu-
ela prolemarik gainditze-
ra eramaten, Euskadin
daukagun indar erlazioz,
elkar desegiterra eta bien
etsaiari erasoak erraztera
baizik.

Hau da Euskadin na-
zionalismo erradikala ins-
tintuz ibili den bidea.
Baina estatelisten aurrean
inferioritate konplejua

garbitzeko gerra bat

VICENTE SERRANO IZKO

bestarik ez du agertaraz-
ten, autobaiezpen eten-
gabe bat eskatzen due-
na. Azken finean, gaur
iniziatiba hartzeko eta di-
namika inposatzeko
kapazidade propioan
mesfidantza osoa suposa-
tzen duen defentsazko
jarrera da, nahiz eta
orain dela urte batzu agi-
an historikoki justifika-
garria izan.

Bigarren bidea, ber-
riz, beren planteiamen-
duen zuzentasunaz uste
duenak bakarrik jarri de-
zake; beraz, bere dina-
mika politikoa inposa-
tzeko gauza denak. Eta
bere burua botere hon-
taz ikusten badu, etsai
nagusi eta komuna-
ren aurka indarrak anto-
latzeko gauza izango da;
bainan, aldi berean, bere
planteiamendu ideolo-
gikoen zabalkundeaz en-
gartzatutako praktika
hontaz, bere linearen zu-
zentasunaz gero eta lan-
gile gehiago konbentzitu-
zateko gauza izango da.
Azken finean, kontraesan
famatua gainditzekogauza
izango da.

ARRISKUZA- LEAK ALA AURRENDARIAK?

Bigarren bidea ibil-
tzea ez da erraza. Histo-
rikoki, indar abertzale
inori ez zaio izan. Inork
egin nahi izan duenean,
mesfidatu eta dudazkoek
deitu diote, nolabait, es-
painolista estatalistekin
tratoaren bila ibiltzeaga-
tik. Hauk, estatalistek,
inferioritate konplejuak
—eta inferioritate erreala
ere— sektore abertzalee-
tan ikustera ohituak izate-
gatik, zorionak eman
dikio, istilu honetan
beren jarrenen indarpena
suposatzen zuela ustez;
eta behar bada, batzutan,

hala suposatu du.

Baina gaur, fenome-
nu berri bat daukagu. Ibi-
li saiatu duena dago, eta
bi erreakzioak sortu dira.
Bainan, historiko
perspektibaz begiratu-
z, lehenbiziko aldiz, zer ger-
tatu da?

Istilu zaharra kasik
ahantzua zirudienean,
bat batean, mahai gaine-
an berriz jarri da. Bai-
nan ezaugarri berri batez:
ez dute betikoek berpiz-
tu, tradizionalak akonple-
jatutako eta autobaiez-
penek behartutako
abertzaleek, baizik
estatalistek hain zuzen,
orain arte gogor eta segu-
ruak zeudenek, kasik
etsai zentralaren jostailu-
ak izateko salatzen gin-
tuztenek.

Denak adierazten
du nolabait, gauzak alde-
rantzitu direla: dudaz-
koak, inferioritate kon-
plejeuz bortxatuak, ber-
baiezpen estatalistak eta
besteen —abertzaleen—
aurkako bloke propioak
izan behar dituztenak,
estatalistak dira hain zu-
zen.

Eta zerbait gehiago
gertatu da. Orain arte
kontraesana gainditu, es-
tatalista eta abertzaleen
indarrak batu nahi zituz-
tela uste genituen haik
agertu zaizkigu bata-
sun hori nahi zutenak be-
zala. Bainan ez gaindi-
tze zuzenera ailegatzeko
—euskal langile klasean li-
nea zuzenena inposa-
tzeko medior— baizik
eta batasunak, korronte
ideologiko langile bezala
independentismoaren
desagertzea suposatuko
zuela uste zutelako. Hau
hala ez zela kontura-
tzean, orain arte aldarri-
katutako batasun hori te-
sis independentista
asumitzera Euskadiko
proletalgoa eramaten ari

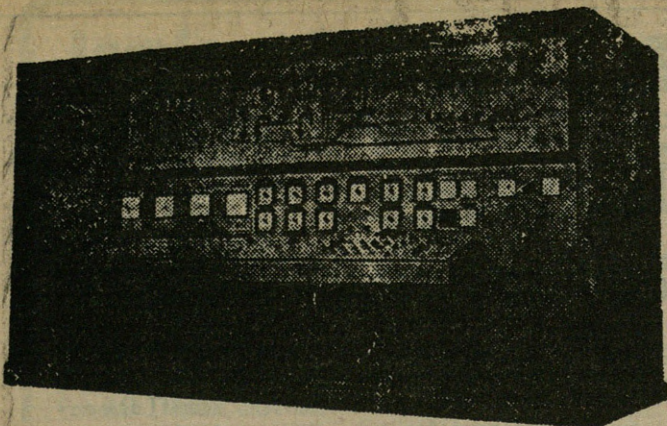
zela konturatzean, lortu-
tako batasuna puskatzen
dute eta sektore abertzale-
en aurkako bloke esta-
talista berezi bezala elka-
rreransteko beharra plan-
teiatzen dute.

LEHENBIZIKO ALDIZ ETA ZER- BAIT DA

Kontraesan hau gain-
ditze prozesua, noski,
oso luzea izan behar da.
Politikaren kulunkada
hauek baiezten digu-
te. Bainan, baldin Eus-
kadiko langile klasearen
homogeneizatze ideolo-
gikoen ispilua izan be-
har bada, baldin, azken
finean, proletalgo honen
alderdiaren eraikuntzan
aurrerakadaren ispilua
izan behar bada, zeinek,
iraganean ainguratutako
jarreretatik, espainolismoa eta Euskal
Herriari salakuntzak in-
putatu baitzizkigutenek,
gauza bat errekonozitu
beharko dute. Zera da:
behin batez, indar aber-
tzale batek lortu duela
besteak daitezela defen-
tsazko eta autobaiez-
pen jarreretara —euskal
klase politikan sektore
abertzalearen bultzada
susmagaitzaren aurrean—
pasatzera bortxatuak.

Behin batez, ez baka-
rrik Euskadi nazio be-
zala baiezatzean, bai-
zik euskal langile klasea-
ren homogeneizatze-
runtz praktikan ere, in-
dar abertzale bat iniza-
tiba hartzeko eta proze-
so hau dinamizatze-
ko gauza izan da.

Minimo bainan adie-
razkor pauso bat da: ho-
mogenezatzea ez da
emango, a priori,
estatalista ala abertzale
presupostuetatik baizik.
Eta, dirudienez, pauso
minimo honek, lehenbi-
ziko batez nolabait eta
estatalista sektore batzu
eraso duten beldurren
araberaz adierazten du,
izan ere, Euskadin, klase
interesaren defentsa hobe-
ago hori abertzale pre-
supuestuetatik pasatzen
gela.

TXIMIST - INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania)

«Grusk» ez Iraultzeko
electroniko tresnak

CIT ALCATEL (Francia)

Zembakizko Kontrolak
Ikusgailuak

OLIO - INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)

Olio-urez osatutako erabateko programa servo-regulado-
rea berekin duenak.

HYDROMATIK (Alemania)

Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta
iraunkorretan.

SIGMA (Frantzia)

Itas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko pre-
gramak.

INDRAMAT (Alemania)

Servó-zuzentzailea.

MERKEL (Alemania)

Urarengandik babesteko
loturak eta lanak.

FORSHEDA (Suecia)

V-ring reten loturak.

RUAL (Italia)

Goi presiotarako uraga
giltzadunak.

TUROLA (Italia)

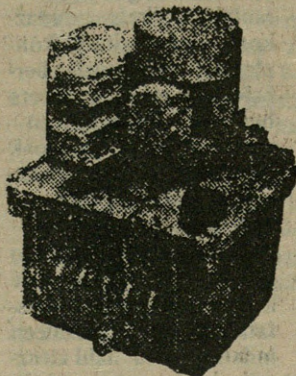
Ozkadurazko uragak.

HYDAC (Alemania)

Inder irazkiak eta
Itzulera-koak.

ADA

Uztal gisake euskarriak.

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:

Jolastokleta (Herrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 ari) ta

353440 (5 ari)

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketa eta denda:

Iparraguirre, 15. SAN SEBASTIAN

Urrut. 428082 ta 428625

Ordezkaritza:

VITORIA ETA MADRID

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernan, 4

DONOSTIA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Otsein

PENSATU ETA EGIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak

Lehor tresnak - Estufak

HASI

JON URRUJULEGI

Hil honen 12an hasita, hiru egunez, HASiko 400 delegatu bildu zituen alderdiaren lehen kongresoak toki aparte batetan, aurreko asteetan irentsitako ponentzi eta enmiendak hausnartzeko.

Indar zantzaileen eskutan eroritako alderdiko eta beste iraultzaileen omenez, minutuko isiluneaz eman zitzaion hasiera Batzarre Nagusiari.

Esan daiteke HASiren Lehen Batzarre Nagusi hau benetan jator desarroilatu zela. Eztabaidatu ziren puntu eta gaiak, ugariak bezain bihurriak ziren eta beraiei buruzko delegatuen eritziak aski aurkakak; notarik garrantziena Nafarroako delegazioak eman zuen, botazioen jaoerak bere "tendentzia" ez zuela fagoratzten ikusi ondoren. Kongresoaren desarroiloan bere aldeko eragina sartu nahirik edo, blokean erretiratu ziren momentuz asuntiaz deliberatzera. Gisa honetako jokamoldeari ez deritzagu batere egokia, ez iraultzailearen ikuspuntutik ez eta herkideekiko errespetoaren aldetik ere.

Hala ere, zeinahi puntutaskasun osoan debatitu zen, eta oro har, inoren eritzieretikogirune guztizkoa izan zela baieztadaiteke. Eritziei gagozkiela, gaurko Euskal Herriaren sintessa zirudien Kongresoan.

Batzarre Nagusitik atera daitekeen konklusiorik jatorrena, oraingoz, klarifikazioa izan zela esan behar. Edozeinek daki HASiren barnean bi joera desberdin ari zirela mamitzen eta beraz, aski zaila zela, alderdia objetiboki juzgatzea. Fenomeno hau zela medio, asko ziren alderdierekiko jarrerarik hartzen ez zutenek. Barneko konfusioak kanpo-

koen eszeptizismoa sortzen zuen, beharrezkoa zuen, bada, alderdiak bere bidea behingoz zuzen adieraztea.

Eta zein da HASik hartu duen bide hori? Hona hemen askok eta askok dagoeneko egin izango duen galdera.

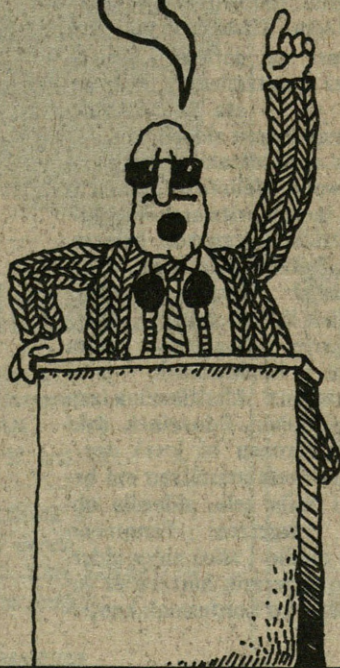
Galdera honek, ordea, ez du oraingoz erantzun zehatzik izango. Hilabete gutxiren barruan ospatuko den Batzarre bereziak uxatuko ditu irakurlearen susmo, kezka eta konfusio guztiak. Halarik ere, Kongresoan zehar eman ziren botazioak, hurrengokoaren resultadua aski mugatua edo eta markatua utzi zutela esan daiteke.

Linea gogorrak, linea radikalak irabazi zuela zabaldu da egunkarietan. Ez dugu uste afirmazio hau guztiz xuxena denik. Han ez zen radikalismorik nabarmendu, horretarako behar haibat motiborik falta ez bazen ere. Han zentzutasuna nabarmendu zen bere radikalitasun osoan. Irabazleek ez zuten garaile bihurtu nahi izan eta hauziaren erabaki definitiboa hurrengo batzarerako atzeratzea onhartu zen. Zenbaitentzat, alderdiaren batasun faltsoa gortzeko "partxeo" estalgarri hutsa izan da erabaki hau. Gehienentzat, alderdiaren batasun trinkoan sinesteko motiborik ez bada ere atzerapen mesedegarria izango da. Euskal iraultzaren alderdi larria ez da noizkoarena, iraultzaren hildoa ez galtzearena baiziki. Eta haxe da, hain zuzen, HASiri opa dioguna. Burges sisteman postu liluragarri baten truk, luzea bezain gogorra izango den Herri langilearen burruka ez dezala beste batzuek bezala abandonatu.

mozorrozko

prekontseilari maskaratua

**La Constitución no abolirá
la pena de muerte**

OLIVERAS

loturik dagoena...

KEPA AULESTIA

“Trauma gabeko transzioari ateak ireki zitzaionetik honera, hamaika trauma izan dugu. Hauteskunde legislatiboetatik hasi eta udal hauteskundeen itxointzeaz eta besteen traizioaz baliaturik, gure “eremu latz” honen jaun eta jabe egin zaigu. Gu, berriz, hemen, patxada onean eta letxe txarrean, kalean parera etortzen zaigunari harrika, ematen; sorginen atzetik, Bilboko Gran Viatik pasatu eta Corte Inglesera sartzen den guztia traidoretzat hartuz...”. Hau izan daiteke Euskadin edonork egin dezaken azken urte honen balantzea; izatez hau da egunero egiten ari garen balantzea. Kontradizioz beterik eta mamia ukitu ezinik.

“Bai... baina...” askotan gure elkarrizketatan ahazten gara, nola-bait, egungo egoeraren sustrai izkutuenerikoekin. Nahiz eta, izparringi, irrati eta telebista bidez konstituzioaren berriekin gure belarriak matxakatzen ibili gu gorra izaten jarraitzen gara. Gure begien aurrean gure etorkuzunaren bazter guztiak lotzen ari den konstituzioari jaramon guttiegi egiten diogu.

Baina hau ez da gaur bertako kontua. Hau kaka baino kontu zaharragoa da. Hauteskunde legislatiboetatik datorkigun kaka zaharra, hain zuzen. Hauteskundeak izan zirenean, beldur ginen gure parte hartzeak lotura suposatuko ote zuen ala ez; orduan, barreratik zezanak ikustea abiatu ere. Baina, parte hartu ala ez hartu egun hauteskunde haien erresultaduei loturik gaude.

Zentzu honetan, konstituzioaren laboratzea erresultadu haiek mugatzen dute. Eta konsituzio berak mugatuko ditu emango ditugun pauso guztiak. Konstituzioak berak mugatuko du autonomia,

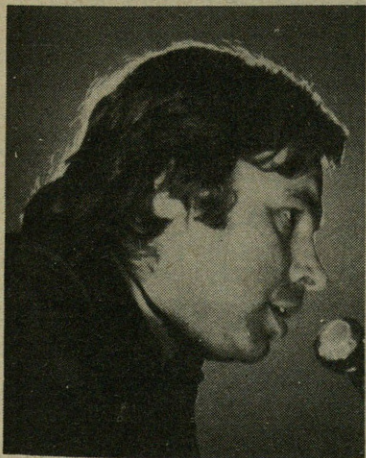
udal hauteskundeak, eta hitz batean demokrazia burgesa orokorki. Aurreautonomien bidea, ahula izanik sorreratik moztua geratzen da. Prozesu bi sortzen dira: bata aurreautonomikoaren organoak markatzen ari diren erritmoa; eta bestea konstituzioak markatzen duena. Eta, noski, bi erritmo hauetatik aparte, eta bien goitik, gobernu zentrala jartzen ari den oztopoak.

Ona hemen konstituzioaren garrantzia. Ona hemen nola lau handiak zulo berdinetik joan daitezken.

Hori aurreautonomiarekin gertatzen baldin bada, hauteskundeen etorrera aski garbi dago berandutuko dela. Dena lotua eta ondo lotua eduki gabe, Suarez ez da ausartuko beste pauso bat ematen. Eta kasu honetan Asturias eta Alicanten izan diren hauteskunde partzialak UCDe rentzat abisu bat izan dira, ezin baitu bere politika aurrera eraman gauzak ondo lotu arte.

Noski, hauteskunde partzial hauk ez direla berez garrantzitsuak UCDe rentzat, baina baita UCDe bere konklusioak aterako zituen: alderdi batetik, bere eleitoralgoa ez zen joan botatzea, ez zion ardurarik; horrela, alderdi minoritarioak, disziplinako alderdiak, aparatoa duten alderdiek aurrerakada bat eman zuten. Bestalde, Asturias eta Alicanteke hauteskunde partzialen erresultatuen balantzea ezin da justifikatu abstentzioarekin soilik. Eskubitar alderdien aurreratzeak, eta arlo orokor batetan, botoen polarizazioa logika horreta horretatik at geratzen da.

Baina, nahiz, eta korapiloak askotan pretu ez egon, lotzen ari dira lokarri guztiak, eta erdiko korapiloa (UCD) hautsi arte loturik jarraituko dira.

DUINTASUNA ZAPALKETAREN GAIN

"Herri bat suntsitzeko, nahiz eta oso oso ttipia izan, denbora asko eskatzen du". EL WALI

Maiatzaren 20an Saharaui herriak burruka harmatua hasi zueneko boskarren urtemuga ospatzen du. 1.973ko maiatzaren 10ean sortu zen POLISARIO frontea. 20an EL WALI Mustafa buruzagia askatu nahian, El Janga fuertea eraso zuten; garaile irten ziren. Geroztik saldukeria asko jasan beharrean aurkitu dira; espainol estatuarena barne noski. Milaka herkide hilik edo zauriturik utzi dute lurralde honetan. Egun, 105.000 biztanle elkartu dira errefujiatu kanpamentuetan, Algeriako lurraldeetan.

1.975eko azaroaren 14ean Espainia, Marruecos eta Mauritaniaren artean izenpetu zuten "Madrilgo Akordio" a. Akordio honetatik at utzi zuten saharau herria eta horren bidez Sahara lurraldea zatitzea eta Marruecos eta Mauritaniari lotzea legeztatu zuten. Akordio honen bitartez Espainiak hautsi zuen ONU-ri emandako hitza. Urte honen azaroaren 28an hausten du "Yamaa". Gueltan bildutako bere 101 partaideetatik 73k onhartu zuten desegitea, POLISARIO indar politiko bakartzat hartuz.

Saharau herriak saldukeria asko jasan izan ditu. Gaur ere gauza berbera sufritu beharrean dago. Mendebaleko estatuen aldetik saldukeria agian konprenigarria izan daiteke askorentzat. Baina Sobiet Batasuna hildo berdinetik jarraitzeak ikara handiagoa ematen du.

Estatu Batuak "Triangulo Iberico" delakoari sekulako garrantzi geopolitikoa eman ohi izan diote. Eta honen beheko erpina Canarias

eta Sahara direla ezin ahaztu. Hone-lar garbi uler daiteke hauzoko herrialde erreakzionarioen parte hartzea -Marruecos eta Mauritania ditugu lekuko-. Urte honen hasiera arte, EE BBek neutraltasuna gorde dute, nolabait, baina otsailaren 1etik aurrera gauzak zeharo aldatu dira. Hassan IIak eskatutako harmak saltzeko prest agertu da Estatu Departamendua. Dozena pare bat errekozimendurako abioi (eta horien bali-oaz iparameriketarrek nahiko frog-a izan zuten Vietnamen) eta beste do-zena pare bat "Cobra" helikoptero marrokiarrei utziko dizkie. Baina hor ez da kontua bukatzen. Lagun-tza hori martxan jartzeko, EE BBko teknikoak Marruecosa etorri beha-rean aurkituko dira, nola manea-tzen diren irakasteko.

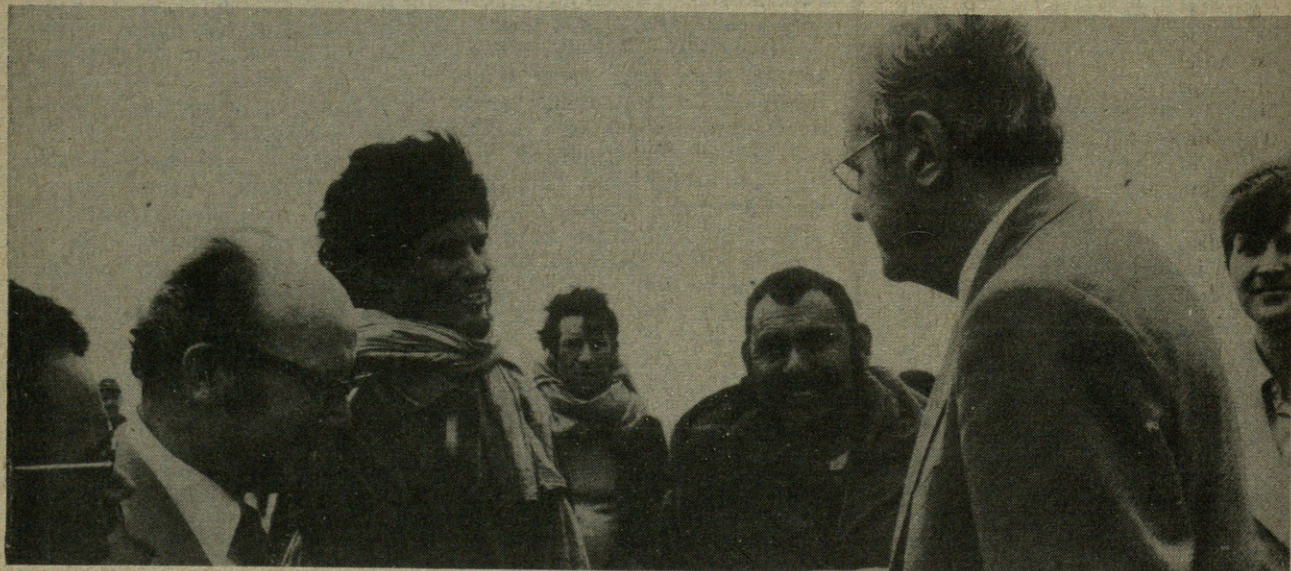
1.960an eginiko izkutuko akor-dioa eraberritu beharrean aurkituko da Marruecos. EE BBak, bere harma laguntza truke, marrokiar lurralde-ko bi base aereonabal erabili ahal

izatea eskatzen du. Eta nahiz eta inork garbi ez jakin akordio honen puntuek zer dioten, badirudi Hasan IIaren boterearen iraupena bertan finkatuta dagoela.

Beste aldetik, Frantzes estatu-ak ia ezin du ukatu Mauritaniareki-laguntza. "Jaguar" eta "Mira-ge" abioiak gehiegitan eta garbie-gi agertu dira. Hala eta guztiz, fran-tzes ezkerre neutraltasun zozo bat besterik eskatzea ez da ausartu.

Europako sozialismoaren or-dezkariak -Sobiet Batasunekoak, alegia- Saharaui herriaren autodeter-minatzearen alde agertu izan dira. A! Baina orain dela gutti 30 urteko kontrato bat izenpetu dute Marru-ecosekin. Sobietarrek fosfatoak lan-duko dituzte, trukez amoniako, pe-trolio eta zientifiko azterketarako itsasuntziak emanez. Kontraesanezko jarrera hori POLISARIOkoek ez dio-te garrantzi gehiegirik eman nahi izan. "Bidezko kooperazio inter-nazionalen erabat sartzen dela uste dugu, bi estatuon muge barruan egi-ten den bitartean elkarraldatzea. De-na dela, gure etsaien edozein ekono-miko ahaleginak bere indar militarra gehitzeko balio du".

Saharau herriarekin sekulako jokuak egin dira. Lehen aipatu ditugun aurkako jarreretatik at, beste bat Espainol estatuak izenpe-tutako "Tratado de pesca hispano-marroqui" a da. POLISARIOkoek

Saharau herria saldukeria asko jasan beharrean aurkitu da.

garbi ikusten dute jokabide hau". Bere barne arazoak kontrolatuz gero, Espainia Frantziarekin norgehiagoka hasi da, bere kolonizatzaile papela birreskuratu nahiean". Eta politika honen barnean sartzen dituzte izan berriak diren saharauien espulsoak espainol estatutik.

Baina POLISARIOkoek urrutirago doaz. Estatu guztietako gobernuen jokabidea aztertuz gero, bakoi-

tzean dagoen ezkerren jarrera kontuan hartzen dute. Hitzeez, ezkerre bere alde dagoela badakite. Praktikan ezin hain garbi ikusi. Espainol estatukoari buruz hauxe diote: "Betik hitzegin ohi da 'la otra España'z, eta hori demostra diezaguten zain gaude. Espainiako ezkerre da hori egin behar duena".

Bost urte pasa dira Saharau herriak bere burruka harmatua hasi zuenetik. Eta zapalketa eta saldukeria guztien gainetik bere gatazka gogorrean irautea dute. 105.000 errefujiatu Algeriako lurraldeetan. Ehundik 80 okupatuta dauden lurraldeetan bizitzen jarraitzen dira. Kondizio gorri batzuetan gainera. Hala eta gutiz, R.A.S.D.- Republika Arabe Saharau Demokratikoa—osatzearen bigarren urtemugan El Aaiun erasotzea lortu dute. Nahiz eta oraindik hau hartzea ez lortu, behin eta berriro saiatuko direla—kanpo eta barruko indarrak erabiliz—sekula ez dute ukatu.

Bai Mendebaleko estatuek, bai "sozialista" deitzen direnek bakoitzaren interes ekonomikoak gainetik jarri dituzte. Herri baten askatasunak ezer gutti balio du fosfatoak, petrolioak, eta geopolitiko interesak tartean daudenean. Hala eta guztiz Saharau herriak NAPALM, harma, eta era guztietako zapalkuntzaren gainetik bere duindatuta jarria du. Eta EL WALI martiriak adierazten zuen bezala "Herri bat suntsitzeak, nahiz eta oso ttipia izan, denbora asko eskatzen du".

P. IPARRAGIRRE

ANDALUCIA, herri atzeratu baten zoria

Maiatzaren 27an Cadizko San Felipe otoiztegian bilduko da Andaluciako Biltzarra. 1.812 ko Cadizko konstituzio famatutik 166 urte iragan dira eta Andaluciako autonomizale mugimendua deuseztatu zenetik, azken gerratetik, 42 urte. 1.936. urteko Uztailaren 14ean azken aldiz Andaluciako bandera zuri berde jarri zen bere lekuan. Hilabete bat geroztik Sevillatik Carmona bideko 4.kilometroan andaluziar buruzagia, Blas Infante, erail zuten frankistak borroroek.

Jende fidagarrien eritziz 1.931. urteko estatutua onhargarria zen, baina orain ezarri nahi digutena, andaluziar oligarkiak eta UCDeκ Clavero Arevaloren bitartez, oso mugatua da.

Andaluciak sumendi baten tankera du. Lehertu zen azken aldia Abenduaren 4a izan zen. Egun horretan Andaluciaren arazoak bertan konpondu nahia garbi agertu zen; Baina garrasi hura Garcia Caparrós gaztearen erailketaren bitartez isilarazi zuen poliziak. Egun harek, dudarik gabe, abertzale kontzientzia baino gehiago indar herrikoien jitea ukan zuen. Omeýatarren zuri-berde bandera pean langabetuak, gosetiak, zokoratuak, eta behartsu guztiak manifestatu ziren.

PSOE eta UCD datorren autonomi gobernuan ahalik eta postu gehiago hartu nahiean dabilzten bitartean, herria zeharo nahasturik eta noraezean aurkitzen da. Ekonomiko eta sozial egoera gainbehera doa-

zela herria konturatzen da, eta honen aurrean itota dager.

Andaluciak Galicia eta Extremadurarekin batera, estatu osoko kultur maila beheena du; osasunerako zerbitzu desegokia; emigrazio latza; langabezia ugaritzen; eskola eta etxebizitzan eskasia; eta nekazari lurraldeetan gosea areagotzen ari da. Bilboko Banketxearen azterketa batek honela dio: Andaluciak estatu osoko ehuneko 18 hedadura eta ehuneko 18 biztanle ditu, baina errenta berriz ehuneko 12 bakarrik du. Xifra hauen arabera Andaluciako ekonomia estatu osoko batazbestekoaren azpitik dago. Hau da: pertsona bakoitzeko errenta ehuneko 27 gutxiago da eta Catalunyakoarekin gonbaratuz ehuneko 58 azpitik. Azken urte hauetan, nahiz eta balio orokorretan Andaluciako ekonomiak aurrerapena izan, espainol ekonomian ez du lehen bezalako eraginik. 1.950. urtean biztanleetatik ehuneko 20 zen eta ehuneko 18 produzio orokorrean; egun berriz, ehuneko 18 biztanle eta ehuneko 12,5 produzioan. Catalunyak, aldiz, biztanleetan ehuneko 11,7tik ehuneko 15 arte igo du, eta produzioan ehuneko 11tik ehuneko 15 arte. Catalunyaren igoera honetan Andaluciatik jaso duen etorkinen kopuruak zer esanik badu.

Egoera larri hau ez dadin areago—leku faltaz datu gehiago ezin ditugu eman—ezker alderdiek eskua sartu beharko lukete. Andaluziarren oihua lehenbailehen ez bada aditzen, Cadizen arrantzaleekin gertatu zena berriro gertatzea ez harritu; herriak bere esku hartuko du justizia, eta bereak diren ondasunak indarrez lortu. Bihar ikusi behar.

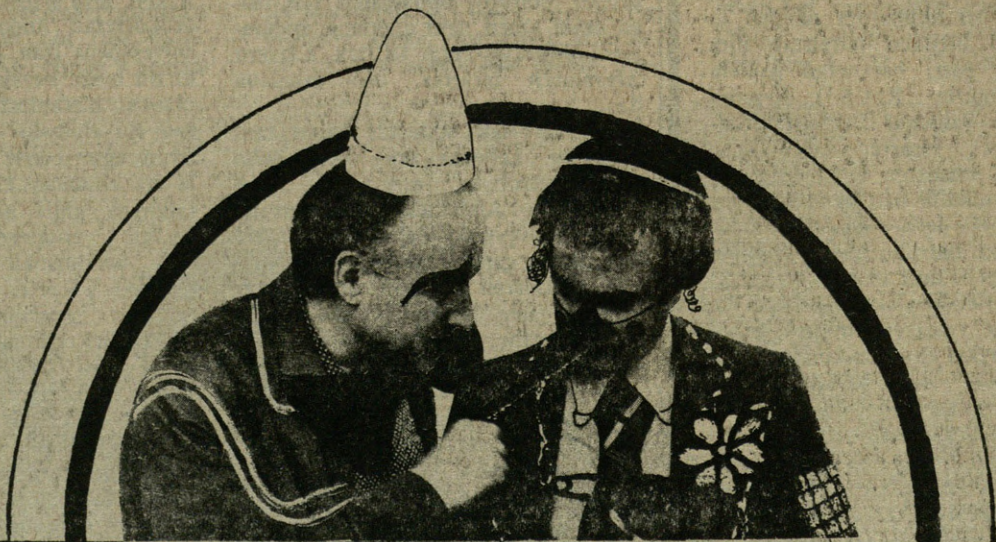
JESUS FERNANDEZ PALACIOS

hots!

HARA, BEGIRA ORTZI LEHOI BELDURGARRIA NOLA MENPERATZEN DUEN
DOMADORE AUSART BATEK!

HERZOGETTE ETA ARZALLIN PAILASO DIBERTIGARRIEKIN BARRE EGIN
EZAZUE

baratzelariekin calahorran

Gipuzkoako 40 baratzelariekin Calahorran izan naiz. Zabalegi-ko Nekazari eskolak ikastaldi bat osoa eman du baratzeko langintzaz aurtengo neguan. Ematen ari da, oraindik ez baita bukatu. Ikastaldi hau irrati bidez ematen da, astean bi klase. Horretarako zortzi liburuxka prestatu eta atera dituzte. Ikasleak, liburuxka aurrean duela, irratiaren entzun lezake, eta gero ere, komeni zaionean irakurtzeko liburuxkak eskueran izango ditu.

Gainera, liburuxkarekin batera gai bakoitzari dagozkion galdera batzuk bialtzen zaizkio, erantzuna Zabalegi-ra bial dezan, eta berak nahi dituen galdera guztiak egiteko aukera ematen zaio.

Udaberrian bi ibilaldi antolatu dira. Bizkaira bata eta Calahorra-ra hango baratzek ikusteko; datorren udan, berriaz, Holanda-ra joatekotan dira.

Ni ere, liburuxka horik euskeratu dituen naizenez, gonbidatu ninduten. Bizkaira ez nuen joaterik izan; baina Calahorran nintzen zer ikusiko eta zer ikasiko besteak bezalaxe.

Hona zer ikusi eta barrundatu dudan

Lehenbizi esparrago sail bat ikusi genuen. Oraintxe da esparragoak biltzeko garaia eta ikusi genuen lan hori nola egiten duten. Ez da batere eroso. Esparragoa lurrarazpian dago, ez da ageri; baina beraiek lurraren pitzadurarik edo, antzematen diote nondagoen. Atzaparrekin arramazkatzan dute lurra eta han azaltzen da txortena. Labanez ebaki eta saskira jasotzen dute. Ondoren, atxurrez, egindako zuloa bete eta berdindu. Holaxe biltzen da banaka banaka. Ez dago lan hori egin dezaken makinarik. Gainera bere puntuan dagoen juxtu bildu behar da. Jaio orduko azalera irten orduko eguzkiak jotzen du eta zuria berdetu egiten da. Kolorea hartuz gero ez du balio, erdi prezioa pagatzen diete.

Ondoren alkatxofa eta letxu sail ikusi genituen. Alkatxofak orain ari dira ematen; letxuak, udaberrikoak, azken hondarretan daude. Tomateak, berriaz, aldatu berriak.

Soro ordekek, lur gizenak eta eguzkia bero. Erregariatzeko ura behar, han ez baitu noiznahi euria egiten hemen bezala. Badago soro ederra pranko, eta bat edo batek egiten du lana ere. Konserba fabriketara saltzen dute gehienbat beren kosetxan hango baratzelariekin.

Bazkaldu eta arratsaldean, Ramiro ARNEDO-ren baratzek eta dena ikustera joan ginen. Bera ezagutzen ez bazuten ere, hazi-etxe honen aditzera badute hemengo baratzelari guztiak. Haziak probatzeko daukaten baratzek, erakutsi ziguten lehenengo, eta elkarrizketa luze bat egin genuten gero berarekin dendan. Espainia-ko hazi-etxe bakarra denik ez nuke esango; baina esku bateko behatzeekin kontu ahal izango dira tamaina honetako hazi-etxeak. Europa, Amerika, Japon eta mundu guztitik ekartzen dute hazia zakukadaka, gero pittinka saltzeko.

Problema teknikoak

Hemengo baratzelariekin egin zizkioten galderetatik igartzen dudanez, ezta hain erraza, hazi ona lortzen, ez eta ere, nahi den eta eskatzen den hazia mueta huraxe, eta ez haren antzekoren bat, eskuratzen. Azalean bat izendatu eta barruan beste bat egon, sarriegi gertatzen ote den susmoa hartu nuen.

Bestalde, zenbait landaretan ez dago hemengo baratzelariekin nahi bezalakoa hazi muetarik ere. Letxu eta kolifloratan batipat aparteko zailtasunak dauzkate. Hemen jendea iragartzen zaion letxu mueta berotegietan egiteko ezin dute hazirik eskuratu. Koliflora, berriaz, pixkanaka saltzeko, gaur batzuk eta bihar besteak burutuko direnak nahi litzukete. Hazia, ordea, denak batera lortzeko eta kamionkadaka kontserba fabriketara saltzeko bereizita eta egokitua dago.

Gainera, baratzek etengabe aprobak eta esperimenduak egiten ari behar da landare ona: xomorrotan gaitzen erasoaldiei gogor egingo diena, gehixeago emango duena, lehentxeago etorriko dena, eta abar, zein den jakiteko. Arnedo-ko berak egiten ditu zenbait aproba, baina hutsa. Atzerrietan asmatzen dutena kopiatuz ibili beharrean gaudela, zioen.

Euskal Herri guztian ez daukagu inbestigazio zentro bat bakarrik ere, ez eta jartzeko pentsamendurik ere, eta hemengo baratzek, giro busti eta epelagatik bestetan ez bezalakoa bada, jataileari zuzenean eta gutxika saltzen zaiolako, are eta bereizitagoa da.

Saltzeko modu hau baserritarrek elkar hartzeko eta bata besteari erakusteko oztogarrria da, elkarren konpetentzian saltzen baitute azokan. Berehalaxe nabaritzen da, batek dakien guztia, edota, bere aprobaxoak eginez asmatu duena, beste guztiei erakusteko beldurra.

Baratzelariekin eta euskara

Liburuxka horik nik euskaratu ditudanez gero, euskara aldetik nola ote dauden, badaukat nere harra, eta batzuri eskatu nien beren eritzia.

Bati baino gehiagori euskara zail xamarra irudi zaio. Batzuk, esan zidatenez euskaraz hitzegiri bai, baino, irakurri eta idatzitako egiteko ohiturarik ez zuten batere. Beste batek esaten zidan, etxean beti, euskaraz egiten dutela, baina orain arte, baratzagintzan ikasi duen guztia, erdaraz ikasi duela. Ezta hitzaldi bat bakarria ere, ez duela hortaz euskaraz entzun.

Honek gure egoera nolakoa den salatzen du. Baserritarrei baratzeko teknika berri guztiak erdaraz bakarrik erakusten zaizkio. Liburuxka horik berak ere, tekniko batek erdaraz egin eta gero euskaratu egin dira: ez ditu tekniko euskaldun batek euskaraz egin.

Non ditugu baserritarren arteko tekniko eta erakusle euskaldunak?

JOSE ALKIZA

Beato San Valentin eta Izar Zuri.

VENEZUELA : ate berri bat

Arrantzaleak ere emigratzen hasi dira. Irakurleak harriturik gertuko zarete noski, guk berria jakin genuenean berdin geratu baikin.

Lekeitio, Hondarrabi, Orio, Getari, bajurako itsasuntziak Venezuela bidean jarri dira. Gerra ondorenean, artzantzara joan ziren euskaldun bat baino gehiago; ordukoa normalagoa zen, baina gaur arrantzaleak aldegiten hasi badira, egoera latzean aurkitzen direlako da noski. Lizentzi falta, konserberaten stockak, antxoaren prezioa-inoiz baino merkeago; argi berrien bila abiatzen dira. Joan bai, baina aurrera begira euskal koloniek jarrai behar al dugu Ameriketara?

Gauza ilun asko sumatu ditugu, eta ez arrantzaleen aldetik, baizik behar bada hauen martxa antolatuta dutenen aldetik. Bidea zuzenki ireki diera nor izan den jakitea ez gara iritsi; baina gobernuak gertakizun hauen berri izan behar du, ez ote da izan bera erraztasunak jarri dituen? Egoerari hemen irtenbiderik aurkitzeko gai izan ez denez, joango balira, lan bat gutxiago izango lukete, baina barneko arazoak ez da honekin konponduko.

Arrantzaleak kanpora joateak, ez du arazo ekonomiko baten beldurra bakarrik adierazten, baizik herri arazo, gizarte arazo baten beldurra. Zer suposatzen du Euskal Herriarentzat, arrantzale horien herritarrentzat hauen joateak? Epe motzera garbi dago, itxuraz bizi izaten jarrai nahi badira, eta hemen ezin direnez, beste leku, lurralde batzuetara doaz; itzuliko balira gaitzerdi izango litzateke. Baina arrantzaleen bizia, lan kondizioak

dioten bezala, urtetik urtera latzagoak dira, egoera hau aurrera jarraituz gero, aberastasunetako bat galtzeko arriskuan jarriko ginateke.

Lekeitiarrak duela hilabete irten ziren hemendik. Maiatzaren 22an Hondarrabitarrak, Oriotarrak 24ean eta jakin ahal dugunez, Ondarru eta Getariarrak kontratoen zain daude.

Hondarrabikoen irteraz jakin dugunean, beraiein gana joan gara eta hiru itsasuntzietako patroiekin mintzatu gara. Juanito Altuna, Pello Amunarraiz eta Bittor Amunarrizekin. Arrantzaleen jitea ezaguturik badakigu hitz gutxitan espresatzen direla eta honengatik askotan erantzunak guttiz zailak izaten dira ulertzen, batez ere horrelako egoera batetan, burua Venezuelara eta hankak Hondarrabiko portuan. Oriotarrek oraingoan egotea ahal izan ez dugunez, joan baino lehenago egoten ahaleginduko

gara.

Ate berrien bila

—Nolaz ausartu zarete hemendik Venezuelara joaten?

—Lehenago txikiagoak ere joan ziren eta.

—Zer urtetako jendea zoazte?

—Denetik, zahar eta gazte. 40 urte, 28 eta gaztetxoagoak ere bai.

—Eta zer diote gazteek?

—Denok ilusio berdinarekin goaz, hemen baino gehiago egiteko esperantzarekin.

—Eta zuena ikusirik, nola ikusten duzue Euskal Herriko arrantzaleen etorkizuna?

—Aurten, momentuz antxoaren prezioa txarra, iazko urtean baino ehuneko 25 merkeago egin digute. Arraina harrapatu da eta kalitatekoa, iazko urtekoaren enbidirik gabekoa ehuneko 25 merkeago eta hori esatearekin nahikoa da.

—Zuen barkuen izenak mesedez?

—Matutina Berria, Izar Zuri eta Beato San Valentin.

—Zuek bazoazte, hori hortxe dago baina gehiago joan ez daitezen, zer neurri hartu beharko lirateke?

—Ez dago neurririk. Dena dela, familiak hemen lagata ez dira asko joango. Atera kontuak: udan 5 hilabete pasatzen ditugu etxetik kanpora. Lehenago Urria bukatzen genuen, eta orain Abendurarte goaz; berez nahiko latza da. Jendeak ez du joan nahi izaten, baina beste erremediorik ez dago. Urtetik urtera latzago bizi gara. Lehenago legatzetan egiten genuen, eta orain horretan ere galerazia dugu. Ia ate berriak irikitzen den. Gero ikusi behar txarra ala ona den.

—Sei hilabeteak pasa ondoren, itzuliko zarete ala...

—Hori emazteei galdetu behar. Dena dela hezurak lagatzera beraik ere etorri beharko garelako espero dugu.

—Eta portutik zenbait ordura izango duzue arraina.

—Bueno, lehenengo bost bat ordura izango dugu, baina gero badakizu, arrainak alde egiten du eta 10, 20 ordu.

—Zer arrain klase da?

—Atuna isats motza, zimarroia.

—Zenbat kilo harrapatzeko esperantza duzue?

—Hori ez dakigu, bi harrapatu baino lau harrapatzea nahiago.

—Zergatik aukeratu duzue Venezuela eta ez beste leku bat?

—Ez dugu beste eskaintzarik izan.

—Haruntzaino joateko, nolabaiteko segurantzia izan behar duzue ez?

—Koño, han dabiltenak nolabaiteko segurantzia ematen dute. Han dabiltenak zerbait harrapatzen badute, guretzat ere izango al da. Sei hilabete pasako ditugu, hemen galdu edo han galdu, proba egingo dugu behintzat eta...

Eta gero, Pellok esaten duena, un poco aventureros.

—Hondarrabiko herriak eta beste arrantzaleek jakingo dute zuek zoaztela, zer eritzi dute hontaz?

—Ez dakigu, etxetik barkura, barkutik etxera da gure bizia. Arrantzaleek zer dioten? Berek berena eta geuk geurea.

—Barkua han dagoen bitartean, jendea etorriko da, ala ez...

—Gure pentsamendua aldatuz etortzea da, bainan gero ikusi behar hori. Segun zer ematen duen arrantzak. Han gauzak hondo badijoaz, klima eta ongi soportatzen baditugu ba...

—Zer portutan egongo zarete?

—Cumana portuan. Bermeotar batzu ere han dabilta. Lekeitiarrak ere han daude.

—Hango jendea hartzeko obligaziorik edo ba al duzue? Eta seguritate soziala eta gauza horiek?

—Momentuan ez, gu bakarrik ibiliko gara. Eta seguro sozialei dagokionez, prueba bezala nola goazen, hemengoarekin konponduko gara. Hemengo kondizioak ez ditugu galtzen.

—Txarrena zer duzue?

—Ruta, 20 bat egun pasako ditugula uste dugu. Bainan gauza onak ere baditugu, adibidez hikuntzaren arazorik ez dugu izango. Haraino joanez gero nahi luke zerbait.

Gu batzuok, lehenago ere Dakaren egonak gara, eta oso kondizio txarretan. Hizkuntza aldetik ezer ez genekien, oso gutxi ordaintzen ziguten. 57an joan eta 58an etorri ginen. Tripa eta zakatzak kenduta, 7,25 ordaintzen ziguten. 18.000 peze- ta irabazita etorri ginen.

—Zenbait lagun zoazte barku bakoitzean? Eta patroik tituluak eta?

—15 lagun goaz eta titulu aldetik, hemengoak baditugu eta balio digute.

—Eta hartzen duzuen arraina, zenbatetan orainduko zaizue?

—14 durotan esan digute.

—Bueno, eta emaztea hemen dagoenez, zuk zer diozu?

—Ez da esan ere, ama ama, zer bihozteko mina. Ez dut pentsatu ere egin nahi. Gaur kontratoak etorri direla jakin dudanean, barruak mugitu zaizkit, ixo, ixo!

Datu zehatzen bila

Patroiekin egon ondoren, herriko tabernetan murgildu ginen beste arrantzale eta herritarrengandik zerbait gehiago jakiteko itxaropenez. Maila handi batetan eta gauza zehatzei dagokionez, nahi berdinarekin jarraitzen badugu ere, argi pixkabat ikusi genuen.

Antxoaren kanpaina, inoiz baino aberatsagoa —kalitate eta kopurua aldetik— gertatzen ari da aurten, bainan beste mailara igaroz —diruarena— inoiz baino gutxiago irabaziz dabilta arrantzaleak. Kanpainaren lehen egunetan, 100 pezetatik gora saltzen zen kiloa, azken egun hauetan 25etik behera dabil. Konkretuki, Getariko kaiean, Maiatzaren 18an, 19,50 pezetatan saltzera iritsi ziren. Harrapatzen duten kopuruari buruz ere, berherakadarik izan dute. Kanpainaren

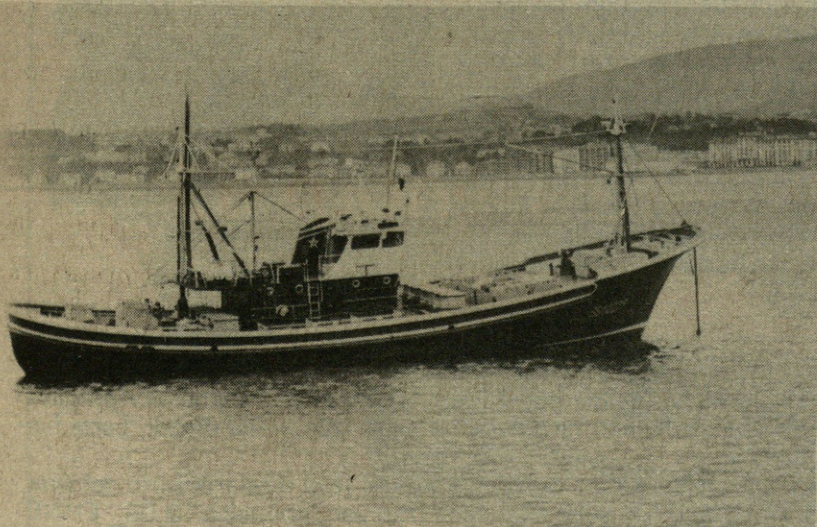
momenturik onenetan, 8.000 kilo baino gehiago hartzen zituen itsasuntzi bakoitzak, ondoren 8 toneladatik ez pasatzea erabaki zuten eta gaur 5 hartuz dabilta. Hau zergatik? Konserberatan ez dute nahi, lehenagotik izugarritzko tonelada pila baitute stockean; beraz merkatuan ezin dira saldu tonelada horik denak.

Hemen betikoa planteiatzen dugu; arrantzaleek beren esku izango baltuzte bitarteko horiek, beste irtenbide bat emango liokete. Eraberean hau horrela gertatuko baltiz, Ameriketara joan beharrik ez lukete izango. Gauza honetan denak bat datoz.

Esan dugun bezala, zenbait arrantzale eta herritarrek mintzatu ondoren zalantza ugariekin geratu ginen. Doazen patroiak esan ziguten bezalaxe “berek berena eta geuk geurea”, adierazi ziguten; zihoaztenen arazo bezala agertzen ziguten problematika.

Eta herritarrei dagokionez, bat baino gehiago topatu genuen, tutik ere ez zekiena; edo baldin bazekiten ere garrantzirik ez zien ematen. Beste batek agertu zigunez berriz, sei hilabte horik urte pare batera luzatzeko asmoz zihoaztenen susmoak zeuzkaten. Bakarren batek familia Venezuelara eramateko pentsamenduak eta guzti dituela ere bai. “Aventureros” deitzeak ere, zerbait egiazkoa eduki dezakeela pentsatzen dutenak ere badaude. Ez baita kasualitatea lehenago munduan zehar ibilitako berberak —Dakaren alegia— izatea gaur Venezuelara doazenak.

Dena dela, arazoa hor dago eta uka ezinezkoa da. Gure ekonomiaren zati bat —txikia izan arren— badoa eta emigrazio honek jarrai ez dezan neurriak hartu beharra ere hor geratzen da. Zimarroi asko harrapatzea opa diegu eta lehenbailehen bakoitza bere Herrira, Euskal Herrira itzul daitezela espero dugu.

J.M. PEMAN

Matutina Berria.

labur

GIPUZKUAKO EMAKUMEEN ASANBLADA PROBINTZIALAREN AGIRIA. Hilak 14, igandez, Zarauzko liburutegian egindu zen asanbladan Gipuzkuako herri desberdinetako 150 emakume izan zen.

"Frente Popular de Liberación de Eritrea" delakoaren burkide bat geure artean genuelarik, ezarriko gai zerrenda aldatu genuen. Honela Mestral Lidgian —bere herriko bearrikol emakumeen askatasunerako mugimenduaren hainbat esperientzi agertu zizkigun.

Besteen artean aipagarri deritzogun datoa hau da: Eritrean eta emakumearen askatasun politiku eta sozialaren alde borrokatzen diren emakume kopurua haundia dela, daramaten lan kontzientziatzaile haundia izanik, zein kurtsilo bidez, gizonezkoentzat berrezkuntza kanpaina bidez nahiz lan domestikoa baloratuz, koedukazioa aurreratuz, e.a.

Askenik dei bat egin zigun emakume guztiei, geure askatasunerako elkar gaitezen.

Bestalde Donostiako Filma saioa delarik, eta aurtengo saioan emakumeek eginikako hainbat filma hauk zabaltzeko posibilitateak aztertu ziren.

Azkenik datorren Asanbladarako eguna, tokia e.a. aztertu ziren, Ekainak 11, Azpeitiko Enparan Etxean eta goizeko 10etan egitea erabakirik Asanblada honetarako zegoen gai zerrenda berarekin.

POETA ETA MONDRAGON HIL ZITUZTENEKO URTEURRENA. Jose Luis Mondragon Elorza "Mondragon", Arrasaten jaioa eta Xabier Mendez Villada "Poeta" Erandioarra. Atzerrian aurkitzen zirelarik, 1974. urteko Maiatzaren 20an hil zituzten 27 eta 21 urte zituztelarik. Hondarrabiako los Frailes ondartzan gertatu zen. "COCOLISO" traidorea izan zen saldu zituena eta hau gaur oraindik libro dabil. Egunen batetan justizia egingo denaren itxaropenarekin, Poeta eta Mondragon, gogoan zaituztegu.

IV. AMNISTIAREN ASTEKO BALANTZEA. Amnistiaren Aldeko Batzordeek ospatu den Astearen balantzea eskaini dute. Nahiz eta beherakada nabaria dela adierazi, positibotzat jotzen dute. Beherakada hau 1.977ko Ekainaren ondoren (hauteskundeak) nabaritu da. Geroztik zenbait alderdi politikok zeharo utzia dute amnistiaren aldeko burruka. Gernikako gertakizunak zirela eta, Jesus Maria Arrazola "Txiki" eta Alberto Garcia Marmolen erailketaren erantzunez, Gestorak burruka eguna antolatu nahi izan zuten. Horretarako alderdi politiko guztiei dei egin zieten, PT,OIC, ANV, ESB, CSUT, LAIA, eta ASKen erantzuna, LAB eta HASIren laguntzarekin, soilik lortuz. Hau ikusirik, beste egun baterako deia egitea erabaki zuten, erantzuna motzagoa lortuz, OIC ez baitzen agertu..Honen aurrean alderdi politiko guztiri dei egiten diote, hiru galdera hauei erantzun diezaiteten : 1) Zer dioten amnistiaz; 2) indar harmatuaz; eta 3) Amnistiaren Aldeko Batzordeetaz. Gestorak lan egiteko prest daude.. Badakite hau dela alderdiek erantzuteko modu bakarra.Herriak burruka asumitzen duen momentuan, alderdiak ere dinamika horren barruan aurkituko dira. Modu honetan, Hego Euskadi guztian enzerrona batzu egitekotan dira.Hil honen 27 eta 28an Huescara bidaia. Eta bitarte horretan,24ean, mitinak Bilbon eta Donostiako Amara Zaharrean, Monzon, Unzurrunzaga, Castells, expresoek, errefujiatuen amazteek, aiek parte hartzen dutelarik.

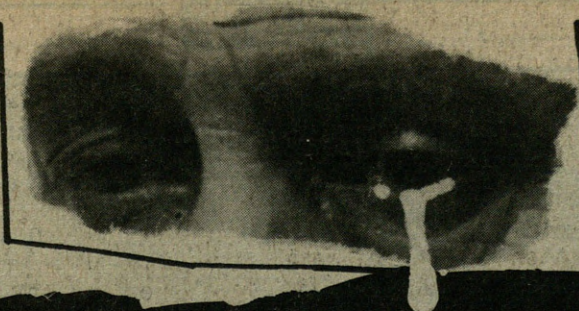

NEKAZARIAK LANEAN JARRAITU ZIREN. Maiatzaren 21ean ospatu ziren "Camaras Agrarias" delakoetarako hauteskundeak. Uretara baino lanean jarraitzea nahiago izan zirela dirudi, parte hartu zutenak oso gutxi izan baitziren.

Bizkaian ehuneko 25ek bakarrik parte hartu zuten independenteak izan direlarik botu gehiena lortu dutenak, bigarren EHNE. Gipuzkoan, partizipazioa txikiagoa izan zen, ehuneko 18,05, EHNE irten delarik garaile. Nafarroan UAGN eta Araban UAGA izan dira garaile. Momentuz sindikatu hauek irizpiderik ez dugunez, hurrengo batetan zehaztasun gehiago emango dizuegu.

TABERNA

TEKA

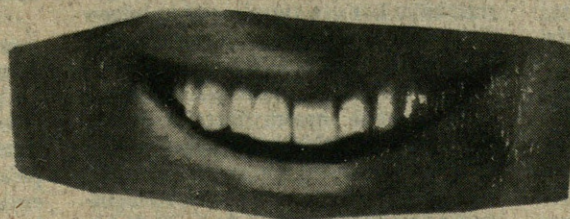
las agencias Europa Press y Efe informan desde Madrid que la entrevista entre Tarradellas y Leizaola no se produjo por iniciativa del Rey Juan Carlos.

Euskalerrria, españarentzat kantzer bat dela dio Tarradellasek; Euskaldunen minbizi hori Frantziaruntz noiz desplazatuko ote genuen tratotan gebiltzenok, zapuzturik gaude erabat: Juana Bixentarekin "belle nuit" bat pasa ondoren

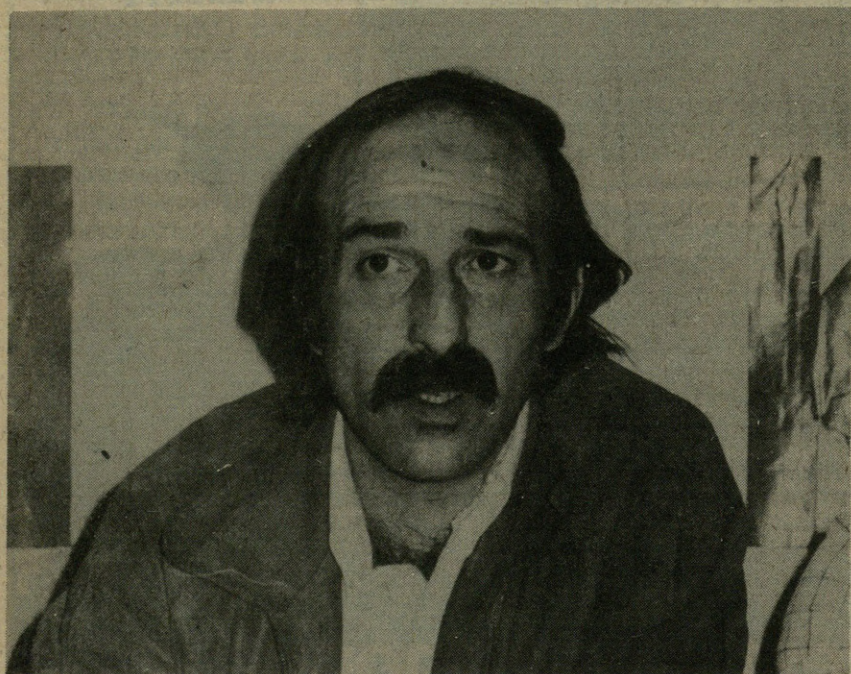
vestido de monja, detenido en un convento de clausura de Bilbao

Tarradellasek "pomada-unguento "ezezagün baten jabe egin omen da eta mihin gaiztoek diotenez" "producto anticancerígeno" bat da. Leizaolak probatu ondoren berealaxe hasi omen zen automata balitz bezala: aquiloimportanteslapazaquiloimportanteslapazaquiloimportanteslapazaquiloimportanteslapazaquiloimportanteslapazaquiloimportanteslapazaquiloimportanteslapazaquiloimportanteslapazaquiloimportanteslapaz.

Bilbao: La monjita era un ladrón

ERRIKOTXIA

Txomin Ziluaga, idazkari aukeratu berria.

HASI isilpean

Erdi isilpean —ustekabeen anunziatu zen kanpokoentzat behintzat, tokiaren berri ez da ofizialki eman, prentsarik ez zen inbitatu— ospatu da HASIren lehen batzarrea. Nolabaiteko klandestinitatea gorde beharra izan daiteke guzti horren arrazoietakoa bat —gogoratu behar da HASI oirandik legeztatu gabe dagoela eta hori aitzakitatzat harturik batzarreko kartelak ezartzen ari ziren militante batzu detentituak izan zirela—. Baina ez dirudi arrazoi osoa denik; kalean zurrumurruak ugari ibili dira eta dabilta, “ofizialki” —nolabait esateko— behin eta berriz ezeztatzen diren arren.

Bi tendentzi desberdin agertu direla izan da zurrumurrurik hedatuena. Eta beste komunikabideei bezalatsu, ezeztatu digu Txomin Ziluagak —idazkari aukeratu berriak— puntu hori. Esanez, alegia, burgesiaren maniobrari buruzko interpretazio desberdinak egon daitekeela egungo egoera politikoa aztertzean. “Matizazio problemak izan dira masa burruka eta burruka instituzionalaren erlazioari buruz, eta baita Euskal Herriak eraman dituen beste burruka moduei buruz ere, baina ez daitezke, ezta gutxiagorik ere, tendentzi bezala har. HASIn tendentzi estrukturuak ez dira inoiz onhartu eta orain ere ez”, esan zigun Ziluagak.

Egungo egoerari HASIk eskaintzen dion alternatibari buruz berriz:

“HASIrentzat argi eta garbi dago Euskal Herria berehala organizatu behar dela, ez badu erori nahi bi deformazio, hauetako batetan: edo erreformismoan —ezker nahiz eskubiko eurokomunismoa eta sozialdemokrazia bere era guztietan— edo alderdien aurkako eta langileriarengandik eta kapa herri-

koengandik aislatzen duen ezkerkerian. Honen aurrean guk erakunde politiko bezala planteiatu dugu ez bakarrik gure problematika espezi-fikoa —masa burruka eta burruka instituzionala— baizik baita herriak desarrolatu dituen eta desarrolatzen ari den beste burruka modu batzu ere; alde batetik autoorganizazio erak, ikasletatik amnistiaren aldeko gestoretaraino, bai burruka kulturean eta baita politikoa ere, eta bestetik burruka harmatuaren era desberdinak.

Indarrak batzearren

Batzarre honetan beste puntu garrrantzitsu bat eta aurrekoarekin lotzen dena LAIA—BAI eta ezker abertzaleko zenbait independenterekin —milaika independente Ziluagak zioenez— konbergentzia batera iristeko asmoa izan da. LAIArekin harremanetan daude zein puntu eta zer epetan eztabaidatu behar diren erabakitzeko eta independenteeekin ere debate mahaia osatzeko asmoa dago. Dagoeneko agiri bat atera dute HASIk eta LAIAk

hori buruz. Aldi berean Iparraldean EHASEk antzeko prozesoa eraman-go luke, indarrak batze mailan behintzat, JAZAR, HERRIAREN ALDE, IPARRETARRAK etabarrekin EHASEk ahots eta botoz parte hartu du HASIren kongresoan, “Iparraldean eta Hegoaldean inzidentzia izango duen erakunde politiko bat lortu nahi baitugu zioen Ziluagak.”

Laguntzaileak eta emakumeak

Laguntzailearen figura sortzea izan da batzarre honetako erabakieta-ko ba. Laguntzaileok premilitante izan daitezke edo baita inoiz militatuko ez dutenak baina erakundeari beren laguntza eskainiko diotenak mobilizaziotan, edo propagandan, edo kuoten bidez, e.a. “Herrian dauden beharrei erantzuten dien kategori politiko berri bat dela hau uste dugu”, Ziluagaren hitzetan.

Alderdiaren barruan emakumeen organizazio berezi bat osatzeari buruz berriz, ponentzia aurkeztu zuenak zioenez, beharrezkotzat ikusi dute hori emakumearen askatasunaren alde lana egingo bada. Nahi duten emakumeak sartuko dira horretan eta autonomoak izango dira beren problematikaz alternatibak egiteko. Gero emakume guztien artean eztabaidatuko dituzte eta, azkenik, erakunde guztira pasa. Baruko erakunde autonomo horretan ikusiko dute emakumeek nola lan egin kanpo aldera.

Emakumeak HASIn ehuneko berrogei inguru izango direla zioten.

Debatea aurrera ere

Euskal Herria organizatu beharra rekin loturik, HASIk, LAIA eta independenteeekin egingo duen konbergentziaz at, ezker abertzalearen harremanak —KASen bitartez bereziki, eta HERRI BATASUNeko esperientzia ere positibotzat joaz— eta beste maila batetan euskal ezker guztia-erakunde harremanak sendotu beharra ikusten du HASIk aurrera jotzearren. Aldi berean eta Euskadi klase burrukaren marko espezi-fikoa bezala harturik ere, bai estatutu esapinoletako eta baita frantzeseko herriekin solidaritatea desarrolatu beharra azpimarratu zuen Ziluagak.

Orain iraileko batzarrearen zain geratzen da HASI. Oraingoan eztabaidatu diren puntuez gain, sektoreetako problematik are aztertuko da, hala nola gazteena, emakumeena, profesionalena, e.a. Agian LAIA eta independenteeekin eramango den debatea ere horri lotuko zaio. “Batzarreko debateak jarraitzen dira eta jarraitu behar dira” zioen Ziluagak.

ELIXABETE GARMENDIA

Hauk izan dira Konstituzioaren bidea erabaki dutenak.

oinharrizko euskara

KONSTITUZIOA: gure galeran aurrera doa

Konstituzioko 159 artikuluen debateak aurrera doaz. Aurrera eta gure kaltetan, Euskal Herriaren kaltetan, nazionalitateen kaltetan, espainiarren kaltetan. Ez da inor harrituko, noski; onhartu diren gauzak espero genituen. Proiektuan bezalexe geratu dira eta aldatutako artikulua UCDk nahi izan duelako, izan da. AP eta UCDk osatzen dute majoria, beraz hauen gainetik ez da inor pasatuko.

"Espainia formalki sozial eta demokratiko estatu bat da; bere juridiko ordemanduaren gorengo balioak askatasuna, justizia, berdintasuna eta politikoki aniztasuna dira". Loturik gaude eta onhartu den artikulua honekin, denbora luzez jarraituko dugu. Ez dago zalantzarik. Eztabaida garrantzitsurik ez zuen sortu artikulua honek; talde edo alderdi gehienek agertu zituzten beren eritziak. Bereiztasun handienak egin zituen, Ortizi izan zen. Estatu Espainolean, nazionalitate batzu zeudela san zuen; konkretuki Euskadi dela horietako bat, beraz Espainiaren orde, Estatu Espainola izena sartzeari eskatu zuen. Beti bezala, Batzordeko Lehendakariak, ez zion hitzik bukatzen utzi. Xabier Arzallus, Ortiziren proposamenaren abstenitu egin zen; esan zuenez, proposamen ofiziala eta bestearen artean ez zegoen bereiztasun handirik; Espainia Estatu dela beste era batera onhartzeko omen da. Kautari boskarrengoa aurkituko zaio. Dena dela, ESPAÑA.

Bigarren artikulua iskanbila gehiago ateratu zuen. "Konstituzioa, Espainiaren batasuna eta bertako Herriaren arteko elkartasunean oinarritzen da, eta barneko nazionalitate eta erregioen autonomiarako eskubidea jasotzen du". PSOE, PCetik hasi eta

ezker muturreko alderdietaraino gaur batetan bat etorriko zirela uste zutenek, kolpe galanta hartu dute. Espainia batua eta hausteko posibilitaterik ez du emanten; hau da garbiki onhartu dena. "Autonomia, bai orain, baina aurrera begira, Herri bakoitzak nahi duena egiteko ahalmena izan dezala; hau da, Espainiarekin jarraitzeko edo bere aldetik joateko. Autodeterminazio eskubidea defendatzen dut" esan zuen Ortizik, baina bakarrik geratu zen. Edozein merkatutan ere ez da horrelakorik ikusiko. PCEk orain arte eskubide hori defendatzen zuen, orain ez; PSOEk baita ere. Euskadin oportunitatez —zalantzarik gabe—, defendatzen du, baina Madrilen uko egiten dio. APkoak "nazionalitate" hitzaren aurka gogor altxatu ziren erregio bezala geratzea ere, benetan, ez litzateke guretzat harritzekoa izango.

Hizkuntza ofiziala gaztelera izango dugu, Estatutua lortu arte. Zer nolako tranpa jarri diguten hemen ere. Autonomi Estatutua lortu arte, guk euskararen ofizialtasunik ez dugu izango. Eta noiz izango dugu Estatutua? Zergatik itxaron bitartean behar bezalako baldintzak badauzkagu gaurtik ezartzeko ofizialtasun hori? Hauk izan ziren PNV eta EEk euskarari buruz egin zituzten galde-

rak; era berean "Minoria Catalana" delakoak katalanari dagokionez. Ikasitolek, eta Euskaltzaindiak, zer eginik izango dute, bai euskararen hedatzean, bai honetarako dirua lortzean; Madrildik berriro ere nahiko gutxi iritsiko zaigu.

Eta adin heldutasunari buruz onhartu den artikulua ere, guztiz koherentea denik ez al du inork pentsatuko. Rocak ongi esan zuen onhartu denaz: "Politiko eskubide oro, espainiarrek 18 urterekin eskuratzeko dituzte". 18 urteko gazte bat alkatatzera iritsi daiteke. 30 milioiko presupuestoak izenpe ditzake, baina zibil eskubide oro ez duenez berebil bat erosteko ere bere aitaren baimena beharko du". Gobernuaren beste kontraesan batekin topatzen dugu. Beraz buruan duten okerra anketan izango balute, Gorteetan ere ez lirateke iritsiko eta bitartean, gazteak denbora luzez adin heldutasuna eskatzen jarraitu beharko lukete.

Heriotz zigorra, atzerriaratu eta estradizioari dagokionez —eta Euskadin hainbat lan eta burruka antolarazi digute gai hauekin—, aurrera ere burruka egin beharko da. Askatasun minimo hauk errespetatu ditzaten, zer eginik izango dugu. Estradizioari buruz, kasu politikoak ez dira sartzen. Honela dio honartutako artikulua, "Terrorismoa" berriz bai Gertatzen dena haxe da: guretzat politikoak direnak, beraientzat "terroristak" dira, beraz hemen ere sartu digute. Teorian, hitzetan norbaitek beste era batera ulertuko balu ere, eta Gobernuak bere politikarekin jarraituko balu —eta ez dirudi aldatuko denik—, denbora gutxi barru ikusiko gure hitzetik ekintzara izugarriko alde dagoela. Eta heriotz zigorrarekin gertatua, beste guztiarekin lotuta doa. Oposizio guztiak eskatu du heriotz zigorra kentzea. Hau artikulua berezi baten bidez adieraziz. Estatuak, herriak heroetzat hartutakoak erail izan ohi ditu" zioen Ortizik. Eduardo Martin Toval, "Socialistas de Cataluña"koak ere ez zuen gezurrik esan: "Ejekuzio baten ondoren, Estatu baten prestigioa gutxitu egiten da, eskizofrenikoek diren pertsonetan ez; hauen ez jakintza ekizuzioak lasai garriak dira". Beraz, eskizofrenikoak lasai jarrai dezaten, dena ongi lotua dutenek seguru jarri dezaten berriro ere heriotz zigorra zutik jarraitzen da. Herriak ere zutik jarrai beharko du.

Azkenik, Konstituzioaren aurkakako kanpaina, aurrera doa; oraindik alderdi gutxi esan dute zerbait. Euskadiko Ezkerra herriz herri dabil ezagutzen dugun ikuspegia hedatzen.

Gose greban egon diren Iruñeako presoak enfermerian.

presoak? bost axola

Hemeretzi egin iraun zuten Martutene, Iruñea eta Gasteizko euskal presoek gose greban. Aldalurren estradizioaren aurka eta Amnistiaren Aldeko Astearen alde agertu ziren postura honen bitartez. Orain dela 16 egun Bixente Aldalur, Huescako psikopata espetxean dagoena, postura berdinakin hastea erabaki zuen. Bere helburua Martuteneko kartzelara ekarri dezatele da, eta gose grebarekin jarraituko duela dio hori lortu arte.

Demokrazia egoerak espetxeak ahaztera bultzatzen gaitu. Badirudi egunkarietan azaltzen diren berriak hori direla; egunkarietan azaltzeko eginak. Bestela nola konpreni daiteke ehundaka preso sozialek daramaten burruka lafz eta mingarriari axolagabekeria osoz erantzutea? Eta modu honetara, soilik modu honetara erantzun zaio orain arte.

Alderantziz, preso sozialak, CO-

PEL erakundearen bitartez, herriak di-tuen hainbat arazoekin elkartu dira. Amnistiaren aldeko Astearekin, zerbait aipatzeagatik, nahiz eta gehienbat preso politikoen alde dela jakin. Edo Aldalurren estradizioaren aurka eta honen askatasuna lortzeko egiten ari diren burruka mota guztiekin. Hauek bakarrik gogoratu dute Huescako espetxe horretan, Bixente Aldalur aurkitzen den berberan, COPELeko kide

batzu gose greban aurkitzen direla. Eta Aldalur ez dela psikopata bat denok dakigu, baita ere COPELeko horik ez direla; badirudi at uzteko kontutxo bat besterik ez dela.

Aspaldi hasi zen preso politiko eta sozialen arteko ezberdintasuna baztertu nahizko burruka. Batzuek ulertu dute honen esanahia. Askok ez. Eta garbi azaldu beharrean gaudena haxe da: Francoren denboran preso politikoak gaizki aurkitzen baziren espetxe barruan, orain ere, nahiz eta sasi demokrazia honetan aurkitu, berdin jarraitzen dira. Eta politikoez ez badute apenas desberdintasunik nabaritu espetxeetako egoeran, sozialak zer esanik ez.

Hainbat eta hainbat manifestazio egin dugu amnistiaren alde. Hitzaldi eta elkarrizketa askotan adierazi izan ohi da amnistia ez dela bakarrik presoak kaleratzea, pertsona guztiri dagokion duintasuna itzultzea baizik. Baina, zoritxarrez, bigarren zati hori ahaztu dugu. Norbait poliziari atxiloturik aurkitzen bada, badirudi normala dela momentu horretatik aurrera giza eskubide guztiak galtzea. Orduarte bere inguruan bizi ziren jende guztiek honela hartuko dute, behinik behin. Aztertu, bestela, azken denbora honetako egoera.

Preso politikoez amnistia eskatzen dute. Duela hilabete batzu preso sozialek ere bai. Baina etsi dute. Gaur "Reforma Penitenciaria" delakoa eskatzen dute. Badakite beren kaleratzeak inongo segurtasunik ez diela eskaintzen, lana aurkitzeko erraztasunik ez dutela izango, berriro "betiko lanetara" itzuli beharko dutela, eta behin eta berriz poliziak harrapatu egingo dituela...

Hona hemen egun espetxeetan aurkitzen diren euskal preso politikoen zerrenda:

MARTUTENE: Fernando Vitos. BA-SAURI: Javier Iriarte Legorburu, Josu Iriarte Legorburu, Juan Jose Legorburu Bederiaga, Kepa Bilbao, Ajel Etxarri, Matias Martin Urretxu, Alejandro Vidal, Antonio Araujo, Kepa Agirrezabala, Teodoro Vadillo eta Joseba Garmendia. IRUÑEA: Maximo Ayerbe, Javier Morras, Patxi Elkarte, Fernando Saez, Juan Olano, Javier Ayenza Etxabe, Jose Luis Ignacio Bergara, Jesus Maria Sueskin Irujo, Miguel Angel Valencia Ganuza, Eduardo Arlegi Estevez, Alfredo Galindo Sarasibar, Migel Angel Velasco Arrondo, Francisco Javier Orofino Iturgay eta Modesto Villanueva Larrea. NANCCLARES DE LA OCA: Jose Ramón Ruiz de Gauna, Cesar Izar de la Fuente eta Alberto Olalde Azkorreta. HUESCA: Bixente Aldalur. BEA-SAINGO KLINIKA: Bernardo Aizpirtarte. BAIONA: Jean Claude Marguirault "Xan", Alberto Mendiguren, Juan Maria Arzallus Eguren eta Pala-

Bixente Aldalur Huescako espetxean.

Batzuentzat poliziak neutraltasunez jokatu zuen...

...baina besteek poliziak jendearen aurka bakarrik eraso zuela zioten.

AI BLAS, NORA ZOAZ

Demokrazi egoera batean gaudela eta, Gipuzkoako gobernadoreak Blas eta bere mutilei mitina egiteko baimena eman zien. Kasu honetan gobernadoreak ez zuen kontuan hartu mitinetik talde "Probokatzaileek" atera zezaketen probetxua. Baina Oyarzabal jaunari ez zaizkio gauzak oso ondo irten. EKNren Barne Arazoetako Kontseilartzak eskuin muturrekoi baimenik berriro ez ematea eskatu du. Eta alderdietatik hasi, Amnistiaren Aldeko Batzordeak, hauzo elkarteak e.a. ek gobernadorearen dimisioa eskatu dute, indar harmatuen konportara salatzuz.

A! Baina guazak ez dira hor bukatu. "El Alcazar" egunkarian irakurri ahal izan dugunez, eskuin muturrekoak ere bere dimisioa eskatzen dute. Azalean, Rafael Garcia Serranok izenpeturik, "Concha de oro a la mentecatez" titulaturako artikuluan, hauxe diote: "el señor gobernador civil de Guipúzcoa debería ser pasaportado hacia su casa a gran velocidad". Eta are gehiago "incluso el señor Martín Villa ganaría un punto defenestrándolo por vía del BOE". "El ridículo mata más que la goma 2" adierazten dute, honela jarraituz "éste es el caso del señor gobernador de Guipúzcoa, provincia que a sus muchos males, alifafes y desventuras, debe añadir la de tener un poncio de semejante calibre".

Komunikabideetan entzun edo irakurri izan dugu Maiatzaren 21ean Donostiako kiroldegia nagusiaren inguruetan, gertatutakoa. Gertaerak azaltzeko momentuan, beti bezala, desberdintasunak nabaritu ditugu. Batzuentzat poliziak neutraltasun baten barnean jokatu zuen, eskuin mu-

turreko eta jendea aurka berdintsu erasoz. Baina besteek eman duten informazioan garbi ikusten da poliziak jendearen aurka bakarrik eraso zuela, azken momentuan, eta zerbait egiteagatik, eskuin muturreko batzu atxilotu bazituen ere. Bere lanean 9 harma kentzea lortu zuen, eta bi pertsona bakarrik atxilotu (badirudi hirugarren baten aurkako "busca y captura" bota dutela). Baina, badaezpada ere, jendeen arteko bi pertsona atxilotu zituzten, gero libro utzi beharrean aurkitu baziren ere.

"El Alcazar"ek dioenez, nahiz eta tiroak entzun "Blas Piñar conservó la calma y hasta sonreía tranquilizador" eta bere entzule guztiei adierazi omen zien "la muerte no nos asusta". Eta honela dirudi, zeren eskuindarren ordena zerbitzuek "bahitu" zuten jendearen artean (emakume, haur, gazte) informatzaile bat zegoen, eta hari berari esan zioten lasaitu nahiean "si hace falta nos vamos a la Parte Vieja y liquidamos a 3.000 ; así se acaba el problema de

ETA".

Gertaera hauetan gazte bat zauritua gertatu zen, Miguel Angel Pascual Maiza, 16 urtekoa. Bala batek hanka jo zion. Zorionez ez dirudi oso grabea denik zauria. Baina tiroak ugariak izan zirela, lekuko guztiak eta paretetan, tabernetan, e.a. etan agertzen diren zuloek adierazten dute.

Egun horretan bertan, korrika eta presaka, Oyarzabal jauna Madrila joan zitzaigun, Martín Villa Barne Arazoetako ministroarekin bilera bat izateko asmoz. Honek dioenez, bortxa, guztia berdin tratatuko du, nahiz eta "es enormemente difícil trasladar responsabilidades individuales a partidos políticos". Lasai ba "Fuerza Nueva"koak.

Oyarzabal jauna Gipuzkoara itzulia dugu. Nahiz eta oposizio guztiak bere dimisioa eskatu hemen jarraitzekotan izango da. Baina ez dezala pentsa eskuin muturrean lagun asko duenik, zeren lehen aipaturako artikuluan honela definitzen baitute: "El Oscar del ridículo, el Premio Nobel de la indigencia mental, el Fasthenrat de la tontería, la Concha de Oro de la mentecatez, el Primer Premio de Máscaras en coche oficial de este largo Carnaval político le corresponden, sin duda, al distinguido caballero que hoy —todavía— gobierna Guipúzcoa".

PUNTO Y HORA

de EUSKAL HERRIA

1 - 15 de Abril de 1976
Nº 1 - 35 ptas.

CONVENIO GENERAL PARA NAVARRA

**CONCIERTO O FUEROS
¿QUIEN DECIDE?**

- ◆ BARACALDO DICE NO
- ◆ MICHELIN DURA DEMASIADO
- ◆ VITORIA HERIDA
- ◆ ¿AYUNTAMIENTO ILEGAL?

PUNTO maldaz

Bere biziaren bi urte bete dituelarik "Expediente de regulación de empleo" eskatu du "Punto y Hora de Euskal Herria"ren enpresak maiatzaren 12an. Honela bukatu da lehenagotik zekarren krisisa. Enpresariak esan dutenez aldzikariaren iraupena dute xedatzen, espedientearen beharrezkoa izanik, salmentaren beherapena eta prentsa guztiak sofritu duen krisisa kontutan hartuz. Langileek berriz ez dute berdin pentsatzen. Hori ez dela bidea diote.

Maiatzaren 16an izan dute langileek espedientearen berri. Egun berean jakin zuten beste egunkariaren lan-kideek. Erabateko informazioa eza salatu dute "Punto y Hora"ko langileek. Hain berena den arazo hau lau egun pasa eta gero jakin ahal izan dute, bilera batean, kartaz konbokatuz.

Zuzendaria —Mirentxu Purroy— zuzendari ordekoa —Pili Bastida—, gerentea eta administratiboko bat geratuko lirateke bakarrik barruan espedientearen aurrera irtenez gero. Beste erredaktoreak —Emilio Gomez, Maria Angeles Goikoa, Isabel Limousin, Anto-

nio Elizondo, Eduardo Jimenez (Gasteizen) eta Xabier Arzelus (Bilbon)— eta diseinadoreak —Epi Arana—, lanari utzi egin beharko zioten. Maiatzak 30 arte dute langileek epea presentatzeko, eta noski, horixe egitera doaz. Beraz, ekainan argituko da arazoa.

"Azterketa merkantilista egin da".

"Ley de Acción Sindical" delakoaren bederatzigarren artikulua —enpresa eta langileen arteko harremanak

informazio mailan izango dira bakarrik —onhargaitza dela prentsak dioenean, guk ezta hori ere ez dugu ezagutu—, zioten langileek. "Dena gertatu eta gero izan dugu gertaeren berri".

"Azterketa Merkantilista egin da. 17'4 milioitako galerak planteatzen ditu enpresak, eta orduan, zazpi pertsona kaleratzea hartzen dute atarabide bakartzat. Gu botatzea nahiean, guregan uzten dute galeren erantzunkizuna. Eta, beste enpresetan egiten den bezala, ez da aztertu zuzendaria eta gerentearen lana. Orain dela hilabete 4 milioitako galerak zeudela esan zuen gerenteak. Handik honera posible al da galerak ia bost aldiz haunditzea? Hau gerentearen erantzukizuna da, eta hori ez zaio batere eskatu. Bestalde, editorialak ere aztertzeak dira honelako kasotan, eta dirudienek zuzendariak ez du inori erantzun beharrik izan, nahiz eta

HORA

ehera

Mirentxu Purroyk aldizkaria ez egokitu egoera berri bati, EGIN eta DEIA jaio ondoren."

Zenbait gauza ilun

"Punto y Hora"ren historia laburrean bada ilunkeriarik. Langileek publikoki hitz egin dutenean ez dute gainerik besterik aipatu, baina garaia da gauza guztiak argitaratzeko.

Lehenengo kasoa Emilio Gomez, erredaktore—jefea denarena izan zen. Honen eta Mirentxu Purroy-ren arteko harremanen gorabeherak nabariak izan dira, enpresaren erasoak hiru aldiz jasan behar izanik. Aurreneko aldiz lanean bi hilabete betetzerakoan. 1976ko abenduaren 31n Mirentxu Purroy gartzelan zegoelarik, bota nahi izan zuen enpresak, Euskadiko arazok ez zituelako ulertzen —bera asturi-anoa da— eta, enpresaren ahalmen

guztiz eskuratu nahi zituela argumentatuz. Beste erredaktoreen erreakzioa, Gomez-en alde, ikusiz atzera jo zuten Gomez barnean sartuz, baina erredaktore soila bezala. Honek hauzitara eraman zuen enpresa eta arrazoia eman zion Magistraturak. Ora in erredaktore-jefea bezala azaltzen da nominan, baina praktikan kategoriaren ahalmen osoa kendu diote, beraren orde Pili Bastida, normalean idazten ez duen langilea zuzendari ordekora jarritz.

Geroago, aurtengo Martxoaren 8an bi idazti bidali zizkion enpresak. Batean "zigor arin" bat inposatzen zion, Martxoaren 2an lanean ez agertzeagatik. Gomez-ek eman zuen arrazoi zera izan zen: bere lankide Eduardo Jimenez denaren hauzira joan zela eta aurretik baimena eskaturik zuela Pili Bastida-ri. Bestalde, esan behar da Xabier Arzelus ere hara joan zela

eta ez ziotela batere egin.

Azkena maiatzean izan da. Gomez-ek esan zuen ezin zuela Montejurrara joan, konpromisoa zuelako. Hurrengo astean bi hilabetako soldata eta enplegu suspentitzea komunikatu zion zuzendariak. Eskutitzean kanpoko langile bat kontratatu egin behar izan zutela esaten zen, baina "Punto y Hora"ko langileek esan digutenez beraietako batek egin zuen egun hartako informazioa.

Maria Angeles Goikoa ere bota nahi izan zuen enpresak. Honek kontra egin zuenez gero, proba aljian ez zogoela argumentatuz, enpresak atzera jo eta geratzerik izan zuen.

Zerrenda hau bukatzeko Gasteizen lana egiten duen Eduardo Jimenez-en kasoa dugu. Hau ere bota nahi izan zuten baina berak irabazi zuenez judizioa, lanpostua eutsi ahal izan du.

Bota nahi dituzten zazpi langileek, beste joandako birekin, zuzendariak izendatutako "kolektiboa" osatzen dute. Iazko azkenaldean "pakto ekonomiko" bat planteiatu zioten enpresari, denentzat seguru sozialak eta lanean emandako denbora kontutan hartzea eskatuz. Mugimendu hau ikustean langileek diotenez, konplotatzat hartu zuen enpresak eta erabat politizatu zituen eskariak.

Dena dela, akordio batera ailegatu zen, baina azkenik Eduardo Jimenez-ena gertatu zenean, enpresak ez zuela bete konbenioaren lehen puntua —Seguritate Sozialarena —esanez konbenioa ez onhartu eta huelga legalera joatea erabaki zuten. Honela gertatu zen huelgaren botazioa: sei lagun baietz, bi ezetz, baten abstentzioa eta azkenaren boto zuria.

Hau erabaki eta gero, eta kaleko esamenak aditzean —soldaten suspenditzean zegoela enpresa—, atzera jo zuten, beren kontrako neurriak hartzeko aitzakiatzat har zezakeelako.

Zertu ez ziren aldaketak

Hau dena ikusi eta gero pentsa daiteke arazo ekonomikoak bakarrik planteiatu direla. Hau ez da egia. Urrian, bonba jarri ondoren, denak saiatu ziren, alde batekoak eta bestekoak, planteiamendu informatibo berria asmatzen. Dena den, ez zen batere praktikara eramán, agenda kultural eta bestelakoa ez ezik.

Garbi agertu zen jende gehiago behar zela, baina irtenbide honen ordeztzen bait langilek alde egin zuen, eta gauzak lehen bezain gaizki geratu ziren.

Enpresaren erantzun latza

Langileen ikuspegia bakarrik tratatu dugu orain arte. Eta zer dio enpresak langileen joera eta krisisari buruz? Erabateko latz eta gogorak izan dira Mirentxu Purroy, Jorge Mogilnicki gerente dena eta Javier Berruezo asesore juridiko denaren hitzak. "Enpresaren arazoak bereganatzeko ez dira gauza izan langileak —esan zuten mahai inguru batetan— "Jakín ez badute nahi ez dutelako izan da".

"Esan dutena infundioa da, gauza batzu gazurrak direnez gero, ikusi egin behar dugu neurri legalak hartzen ditugun". "Langileen jarrerak ez dio batere laguntzarik egiten aldizkariari, beraren iraupena nahi badugu".

Enpresaren arrazoiak ezagutu ditugu: krisisa lehenagotik zetorrela eta derriorrezko neurriak hartu behar izan dituela, partziala eta aldi baterakoak izango direla esanez. Gero, krisisa, jaso ondoren langileek gorderik izango zituzten beren lanpostuak.

Mirentxuk hiru aldiz aurkeztu dio kargua Sortzaileen Kontseiluari.

Bestalde, esaten dutenez, hasiak dira erreforma tekniko batzu asmatzen, aldizkaria merkeagotuko zuten erreformak.

Eta xifren aldetik? Gezurra dela diote, langileek galerak hilabetean bost aldiz ia gehiagotu direla aipatutakoa, zeren eta apirileko lau milioiak momentu hartan oraindu behar zituzten zorroak ziren, eta maiatzaren hamazazpikoak, berriz, pasibo totala.

Nork nahi du lurperatu?

Arrazoi hauei buelta ematen badiogu konklusio batzu atera. Alde batetik, langileek emandako xifrak gezurrezkoak direla planteiatzen dutenean, garbi azaltzen ari dira langileen informazio eza. Zeren eta azkenon hanka sartzearekin —egia bada benetan haundia dela—, ikusten da zer nolako partehartzea izan duten enpresan.

Bestalde, ez dago langileek krisisa ezagutzen zutela aitzakian oinarritzerik. Gauza bat da gauzak gaizki doazela jakitea, eta bestea xifra guztiak ezagutu ondoren, denen artean irtenbideak aurkitzen saiatzea. "Punto y Hora"ko langileak, seguraski ez ziratekeen patxadán geratuko zer nolako neurriak zetozen jakín izan balute. Gauzak, ordea, ez dira honela gertatu eta hau da penagarriena, espedienteak aurkeztu eta lau egun ondoren izan dute berri.

Aidean geratzen den beste gauza zera da: zergatik ez dira lehen erreforma tekniko sakonak egin? Nahiz eta urrian konturatu gauzak gaizki zeudela, gerenteak ez du horrelakorik egin. Lau orrialderen gutxitzea eta koloreen kentzea erabaki zen, baina —eta hau beraiek esana da— ez da aski izan,

hemendik aurrera sakonagoak izan beharko dute aldaketa teknikoak.

Behar ziren aldaketak ez direla egon, garbi dago. Egia da baita ere denbora zailak izan direla: pentsatu behar dugu, bonba jarri eta gero egoera larri oso batetan lana egin behar izan zutela, edozein lekutan izan zutela, edozein lekutan eta gainera presaka, inprimategiak epe estuak ipintzen baitzizkien.

Dena den, honelako kasotan sakonki aztertzea da zuzendariaren lana. Gertaerak hortxe daude eta ukaezinezkoak dira: garai batetan, enpresak diotenez behintzat, eta gutxi gora behera halaxe izan behar du, "Triunfo", "Posible" eta "Doblón" baino gehiago saltzen zen; orain 18.000ren bat ale bakarrik. Mirentxu Purroy-k onhartu izan du nolabait bere erantzunkizuna eta hiru aldiz aukeztu dio bere kargua Sortzaileen Kontseiluari, azkena apirilean, baina hiru aldietan jarraitzeko erantzun diote sortzaileek.

Mozorroa bizirik dago

Hainbat aldiz aipatu dugu "enpresa" hitza. Honen ordeztzen merezi luke enpresarién izenak ipintzea, baina langileekin batera aitortu behar dugu gauza hau ez dagoela batere garbi. "Equipo Informativo" enpresak honela zioen lehenengo alean: "Punto y Hora es una Sociedad de Redactores cuya propiedad es exclusiva, por constitución, de los profesionales de la información que la conciben y los empleados que la hacen posible. Como exclusividad limitación de ser accionistas quienes en ella trabajan".

Hitz politok ez dira praktikara eramán. Orain lana egiten duten erre-daktoreetatik, bat bakarrik sartua dago "Equipo Informativo"an, Xabier Arzelus, eta berari ezer esan gabe.

Zazpi langileok, enpresari kontra egiten diotenean ez dago kapitalizatzen hartzen dutela esaterik eta pakean geratzerik. Muinean ikusi behar da "Equipo Informativo" delakoa errealitatean "fantasma" bat dela, eta beraz, ez zaila gehiagi eskatu behar, beste enpresetako langileei baino gehiago behintzat ez.

Equipo Informativo: S.A.

Sortzaileen sozietatea.

Lehendakari: Roberto Pastor (DEIAko redaktore, KIROLAK, AVUIko koresponsala).

Idazkari: Pili Bastida (normalean ez du batere idazten).

Bokalak: Francesc Cusi.

Jose Antonio Abásolo

Carmen Alonso

Xabier Arzelus (berak ez du izan berrik)

Administraritzak kontseilu:

Lehendakari: M. Purroy Ferrer.

Idazkari: Ignacio Iriarte Areso.

Bokal: Anjel Sánchez de la Fuente (MUNDOKo redaktore. Bere lanak, Angel de Fuente edo A. de la Font ezizenarekin izenpetzen ditu Punto y Hora).

Aldizkarian agertzen diren redaktore eta kolaboradoreetatik, erdiak baino gehiago ez dira ezagutzen.

Mugimendua iraupenaren alde

Espedientea presentatu eta berehala zenbait euskal talderengana jo du enpresak. Baita ere fruituak lortu. Momentuz, kredito bat due euskal artisten abalarekin, iraila arte.

Bestalde, talde multzo batekin harremanetan jarritz, prest dago etorkizuneko linea erabakitzeko. Dirudienez bi gauza dira seguroak: bata itxura teknika berria izango duela eta bestea bere linean erabateko aldaketa bat planteiatu behar dutela, lehenagokoa alde batera utziz. Beraz, laguntza eskatu zaien taldeek eztabaidatu ondoren, orduan ikusi ahal izango dugu fruitu berria, zeren eta, hau gauza garbia da, euskal ezkerrearen baitan inork ez du nahi PUNTO Y HORAREN heriotza.

Kazeta baten azkenaldia?

"Si no servimos a la información captando su fondo, si no llegamos a transmitir lo que piensa el pueblo, lo que acontece y perturba, lo que logra y estima como valores de su cultura, pensamiento y personalidad, si no servimos de vehículo para una mayor y mejor información, PUNTO Y HORA habrá merecido morir. Pues no tiene otro objetivo que el rigor y la actualidad." ("Hoy empezamos", lehenbiziko zenbakiaren editorialean)

1976.eko lehenbiziko hilabeteetan, Txiki eta Otaegiren hilketatik eta Francoren heriotzetik bospasei hilabete baziren orduko, Euskal Herriari buruzko kazeta bat agertu zen. Urte hartako lehenbiziko hamabostaldian geunden. Asmoz Euskal Herri xedeakari buruzko berriak ematea zuten xedea. Beste helburuen artean, hasiera-hasieratik Euskal Herriko marku nazionala aurrera eramatean jartzen baitzuen ahalegina, Nafarroan bermatuaz, batez ere.

Uda pasa eta handik laster beste bi kazeta agertu ziren; bainan uda-gaue-tako ameskaitzak bezala, negua pasa eta ostendu ziren. Zutik zirauen bitartean "Punto y Hora"-delakoa, fran-

quismoaren azkenatsan agertutakoen bakarra. Herriak bere informazio-egarrin ematen zion funtsa eta eginkizuna, horregatik, bada, eta besterik ez zegoea, haren arrakasta, garai bateko arrakasta.

Bitartean aldakuntza politikoak gero eta maizago suertatzen ari ziren gure herrian. Batetik amnistiaren aldeko kanpainak, bestetik elezioei buruzko jarrerak eta jarrera eta erabaki sendorik hartzeeko problemak. Eta horrekin batera egoera berriei erantzuteko erakunde juztia planteiatzen ari ziren alternatibak, desdoblamentu eta konberjentziak, beste mailatan alderdien bozemaile berezkoak izateko beharra ere nabarmentzen zelarik. Batetik alderdietako prentsaren agertzea, beraz, eta bestetik prentsa aske-xamar demokratikozale baten edo agertzea. Gune honetan kokatuko dugu "Punto y Hora de Euskal Herria"-delakoa.

Egoera berriei erantzunik ez

Egunkariaren beharraz ere mintzatu zen ederki garai hartan, "Erria", "Deia", "Egin", azkenean azken bi hauk jaio zirelarik. "Deia", hain zuzen Hauteskunde legislatiboak baino aste bat lehenago jaioa, eta horretarako lasterka aterea, zenbaiten ustetan, jekide alderdiak bultzatzen omen zuten. Gertakari ber honek kolpatu zion "Punto y Hora"-k zuen nagusigoari Euskal Herriko prentsan garaiko prentsa faxistaren ondoan ez baitzuen kompetentzia posiblerik.

Halaz ere, hartan berean jarraitu zen, erdia baino gehiago informatiboa izanik eta periodikoek publikatzen ez zituzten gauzez berri ematen.

Esan dezagun ere, hasierako zenbait hautabide eta posibilitate murriztu egin zela "Deia" agertzean, entre-

PUNTO Y HORAREN aldeko manifestazioa bonbaren ondoren.

bistarenak, kasu batez, edo Euskal Herriari buruzko erreportaiarenak. Makurrena ez zateken hori, ordea. Makurrena, beharbada, kazetaren norabiderik ezean zegokeen. Nolabait esateko bertako ekiporik ezean, eta euskal prentsaren betiko gaitzez kanpo-publizitate gabezia, banakuntza, salmentak, kasu honetan inprimategiaren geldoak berantatzen zituela—politika periodistiko seriorik ez zeramala aurre-ra.

Politika mailan berriaz, harat-hunatak, aurrera eta atzeraldiak egunoro suertatzen dira, 1977.eko otsailaren lehenbiziko astean hamabostekari izatetik astekari izatera bihurtzen dela. Eta honekin ahaleginak, ilusio eta esperantziak zailtzen dira. Honengatik agian kolaboratzaile baitan, haien firma eta prestijio baitan, esperatzen zen eskuratzea. Horregatik lehen urteko agorrian, hamargarren zenbakian, sartzen dute, Jimeno Jurio Artajoako apez-ohi honen kronika luzexka eta amaitgabeak, Nabarrieriako gerratez, euskal gabonaz eta Nafarroaren nortasunaz. Arrakastako kronikak iduriz, oraingo zutik dirautelako eta lehendik J. Bueno bezala 1977.eko lehenbiziko numerotan beste kolaboratzaile fijo bat sartzen dute: Jesus Lezaun, ezkerreko apez arront ezaguna Iruinean.

Galdutako publikoaren bila

Ekaineko Elezioak izan zirela—ta beste errealitate bat agertzen zaigun Euskal Herrian. Garai bateko indar burrukariak minorian edo minorizatuak—berdin bekigu oraingo honetan—geratzen dira. Lau probintzietan banaz beste, UCD, PNV eta PSOE indar nagusiak ditugu, botuen bidezko indar nagusiak bederen. Talde aber-tzaleak, talde independistak, EIA salbu beharbada, guztiz zokoratuak aurkitzen dira, pausatuz egon den burruka harmatua ber indartuz doa, eta ohi bezala, batzuek hilak jartzen dituzte, besteek hiletak prestatzen dituzten bitartean.

Gertakari guzti hauek puntu batean jotzen diote "Punto y Hora"ri Nafarroak duen problematika bereziari, alegia eta hartan UCDko 6 parlamentari nafarrak dirautela. Hortakoz, PSOERI buruzko kritiken biguintzea, editorialetan behintzat, eta nolabait Frente Autonomista—delako ari ez hausteko oitoxka aritzea. Hala ere serie berriak sartzen dira, kazeta hobeagotzeko asmotan, edo gero eta berri guttiagorik dagoenena, hala nola "Espacio Vasco y vida política", edo Migel Castellsen amnistiarri buruzko artikuluxka bilduma.

Aintzinate baino lehen beste faktore bat dukegu: ezker prentsaren

sortzea, "Egin" en agertzea, iazko irailaren hogeita bederatzigarrenean. Honek zenbait mailatan bidegabetzen dizkio "Punto y Hora"ri, besteren artean, "Deia"rekin gertatu zenez, zenbait lagun, langile eta politika erredaktariak, Alfredo Hualde, Anjel Amigo, Jose Arrieta, "Egin" era alde egin zutelarik.

"Egin" agertu eta handik hamabostaldi batera, sekzio berri bat idekitzen zuen "Punto y Hora"k zera, da, "Tiene la palabra" edo "Hitza euskaraz"-delakoa "Deia"n, "eritzi" sailean haren jaiotzetik zegoena. Zenbait jenderen aburuak eta usteak agertuz, joan ziren hartan, alderdi politikoeta koak gehienak, alderdigabeko mordoska bazen ere: Joseba Elozegi, Clavaria bi bider, Beltza, Mikel Salaberri, Atxondo tar K. Carlos Garaikoetxea, Iñaki Aldekoa (bi bider), German Goienetxe, Xabier Añua, J. R. Etxebarria, J. Estornes Lasa, Larunbe, J. M. Castells, Bandres, V. Serrano, Luis Mujika Urdangarain (hiru bider) eta beste zenbait lagun abertzale joerako-

ak han zeudelarik ere, hala nola Rosa Olivares, Juan Carlos Lopez Etxebarria, Erice, Tomas Etxabe, G. Urralburu, Mario Grande (bi bider) eta beste.

"Egin"ek ekartzen zion espazio galtzea, beste bidetatik zetorkion ere: entrevista sailean e.b., eksklusiba galdu baitzuen eta oraingotasuna "Egin"ek edo "Deia"k baitzekartzen gure herri ttipi honetako pertsonaia ikusgarrienak, ezagunak, kasik, genituela, azkenik. Pentsa dezagun bi urtetan, Irujo, Gabriel Celaya, Jimeno Jurio, Carlos Hugo, Unzuurrungaza, Kruwing, Beltza, Legasse, V. Serrano, Bandres, Txillida, Basterretxea, Gaviria, Etxamendi, Alberto Figueroa (bi bider), Larunbe, Josep Benet... eta agertuz joan dela.

Euskarari begira berriz, orrialde bat eskaintzen zion lehen numerotan, orain hiru eskaintzen diolarik. Orrialde horietan Satrustegiren A. Irigoienen artikuluren bat, Patxi Loidi, X. Gereñoren gogoetak eta azken garai honetan Gauargiren ipuin ederrak ikusi

ahal ukan ditugu, bainan, -ez ostera, edo guztiz bakanka informazioa euskaraz, A. Amigok edo X. Arzalusek egiten zutena salbu, eta hori garai batetan, beste inoiz eta inork ez baitzuen egin.

Honela ikus dezakegu oraingo egoera, kolaboratzaileek ehuneko 60ren bat baino gehiago egiten dutela eta kazetak ukan lezaken funtzio kritiko eta asteko berri biltzailea, berriak lantzean funtzio espazializatua ere, egiten ez duena. Modu berean uler daiteke lan periodistikoak egiten ez dituen jende gutti dagoelako agian firma eta serie interesgarrien bidez (Txepetx, Gaviria, kasu batez) bete nahi ukaita. Pentsa genezake, beraz, salmentak gehiagotzeko, artikulua hobeto egin beharko dituztela, eta noizbehinkako kolaboratzailearen bat alde batetara utzi gabe, oso zaila iduritzen zaigu sistema honekin eta dagoen jende guttia kanporatuz hau lorzea.

MIGEL OTERMIN

elbarrituak gizartera

"Sasoiko eta osasuntsu daudenak lanik gabe baldin badaude, elbarriok zertarako ikasten eta lanerako prestatzen ihardun?". Gorputzez elbarri dagoen gazte baten ahotik entzundako hitz horiek adierazten dute ongien gorpildun aulkiari edo makuluei loturik dauden elbarri hauen etsipena.

Baina ez dute etsipenean mindurik eta zapuzturik bizi nahi. Gizartean eta gizartearen zerbitzutan bizi nahi dute. Gorputzez elbarri dauden hauek gizartean aurkitzen dituzten trabak eta pertsona izateko dituzten eskubideak zeintzuk diren jendeari adierazteko, Donostiako kaletan ibili ziren igandean.

Tabernetan, zinetegietan, telefonoko etxoletan, komunetan, autobuse-tan sartu ezinik ibili ziren, ate estuak, koskak eta eskailerak dituztelako.

Hilean 1.500 pezetako huskeria

Gorputzez elbarri direnok bigarren mailako pertsona bezala hartzen ditu gizarteak, exerita edo etzanda egoteko bakarrik balira bezala. Famili-an bertan ere beti ume balira bezala hartzen dira, askotan. Etxeko guraso eta senideak elbarriaren enfermero izatera behartzen dira, bestalde.

Elbarriok ibilbidea nagitua baldin badute ere lan askotarako gaur direla ohartzen dira. Beste guztiak bezalaxe eskola ikasteko, ofizio bat izateko, jolasteko eta ezkontzeko eskubiderik badutela ohartzen dira. Eta hain zuzen ere, gizarteak hori guztia ukatzen diela.

Ehun lan-postuetatik bi, elbarrien-tzat gorde beharko litzuzke legez, nagusiak. Eta ehun bizitzako etxadian hirurentzat etxea jaso beharko litzateke. Baina inork ez du lege hori betetzen. Hilean 1.500 pezetako huskeria jasoz bizi dira asko eta asko.

Koskak, eragozpenik gorrota-garrienak

Kaleak, etxeak, lantokiak, autobusak, eta abar sasoiko eta osasun oneko jendearentzat eginak daude. Zaharra, haurdun dauden emakumeak eta gorputzez elbarriturik daudenak ezin gaindituzko eragozpenak aurkitzen dituz-

te. Espaloiak koskaz beteak daude, autobusak eta trenak berdin, etxe-ata-riak eskaileraz bateak, tabernak eta zineak ez daude elbarriotan pentsaturik eginak.

Beste era batera egin daitezke zerbitzu hauek denak. "Zerbitzu publiko guztiak herritar guziok baliatzeko moduan eginak izan behar dute" diote, arrazoi osoz. Baina ez teknikoak, ez agintariak ez politikoa eta ez sindikatuak arduratzen dira arazo hauetaz.

Gipuzkoan 20.000 gorputzez elbarri

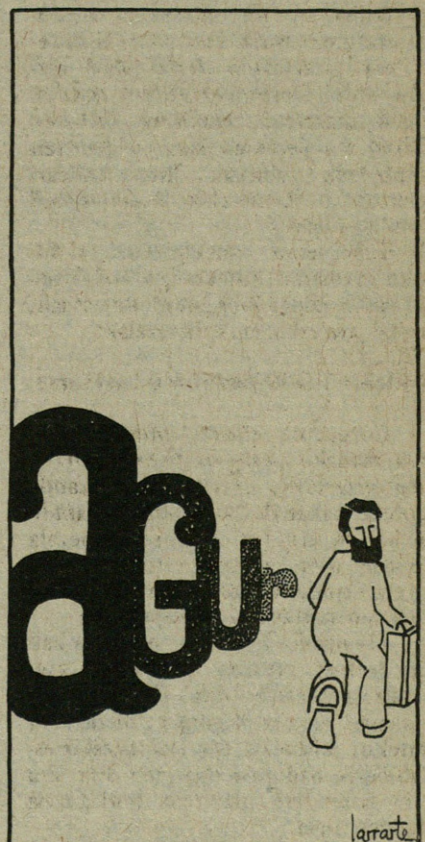
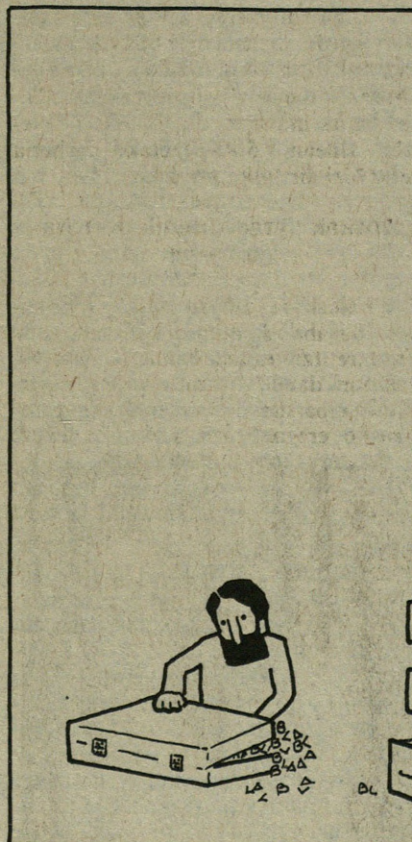
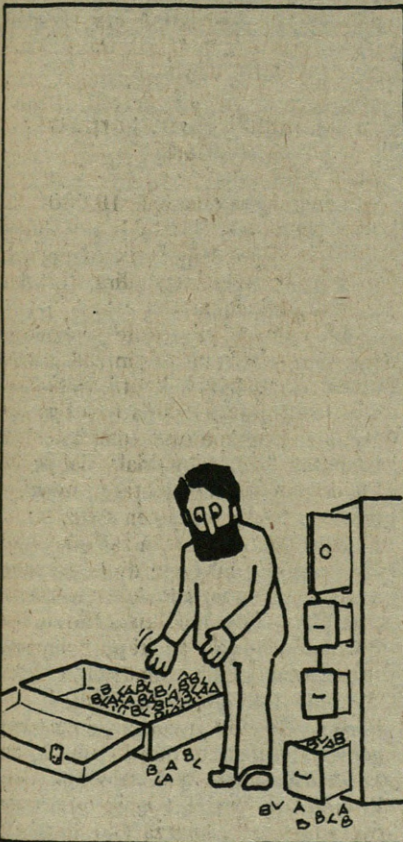
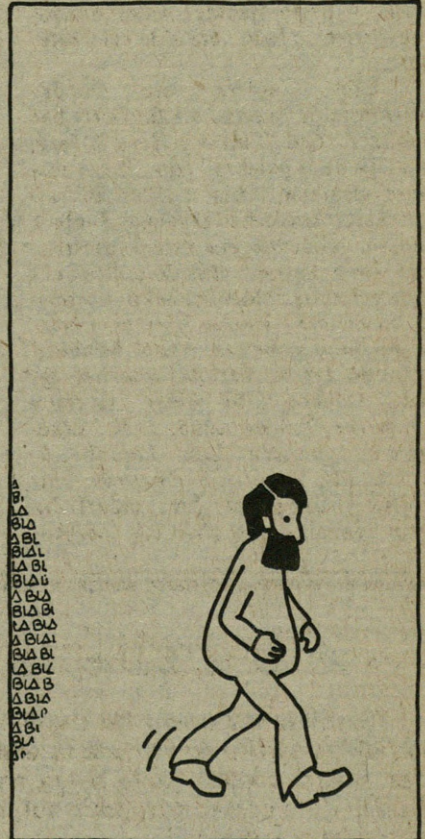
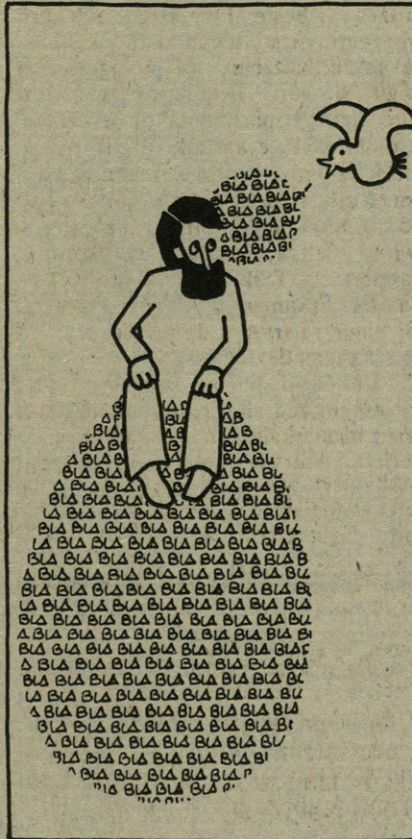
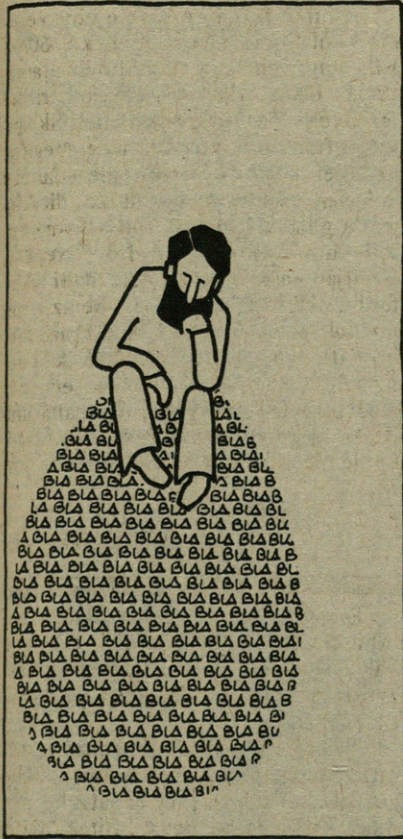
Lanerako adinekoak 10.000. Eskola garaikoak 5.500 eta beste 5.000 inguru, zaharturik daudenak. Guztira 20 mila izango dira Gipuzkoan gutxi gorabehera.

Elbarriok ez dute errukirik nahi. Gizarteak eta hirigintzak jartzen dizkien eragozpenak kentzea eskatzen dute. Haurrentzat eskola bereziak izatea, lanerako moduan daudenentzat lanpostuak, etxe egokiak, lanik ezin egin duenarentzat soldataren neurriko pentsioa eta abar eskatzen dituzte.

Hori guztia ukatzen zaielako etxerako karga bihurtzen dira, etxekoei loturik bizi beharrean, ezereen askatasunik gabe. Edo mediku-zerbitzu egokirik gabe ospitaletan iraun beharrean izaten dira. Edo zaharren etxetan eta eroetxeetan bizi beharrean.

Injustizi honen aurka agertu ziren igandez Donostian, kalean ibiliz, eta paperak eta eraskailuak zabalduz. Ostiral honetan, berriz, langa eta traba arkitektonikoez mintzatuko dira Aurrezki Kutxa Munizipalaren aretoan, arratsaldeko 7.30etan.

Iarrarte

ITSUAK BAZTERTURIK

Gure hirietako kale nagusietan arin arin gabiltzanean, edozein ertzetan ikus dezakegu itsu bat. Urteetan zehar, ia harrizturik, hantxe ikusten ditugu egunero, Galdosen "Misericordia" nobelako irudiak, gaur ere ikusten jarraitzen gara. Itsuak, une honetan, gizartearen axolagabekeriagatik beren bizi guztian kupoiak saltzea beharturik daude. Azken aldi honetan, itsuak zuzentzen dituen ONCE erakundea demokratizatzeke pausoak ematen hasiak dira.

Orain dela gutxi, Bizkaiko Langile Itsuen Sindikatu Autonomoa eratu zen. Itsuen arrazoiei irtenbide orokor bat orain arte ez die eman. Saltzaile itsuen lan arazoez, batez ere, arduratzen da. ONCEren —Organización Nacional de Ciegos Españoles— demokratizazioa da haren eska-bide nagusia. Horretarako joan zen hilabeteen, hertsialdi bat egin zuten eta... akabo: poliziak sakabanatu zituen. Haien eskabideak oinharritzkoak izan arren, gogorki erasoak izan ziren. Egin zen manifestaldi batetan, itsu bati kolpe batez burua zabaldutioten. Bost itsu eragile izateagatik herbesteratuak izan dira. Horietako bat Bilbon aurkitu dugu. Bera Madrildarra da eta manifestaldi bat egiteagatik honantz bidali dute.

O.N.C.E.ko egiturak eta kargudunak erabat faxistak

ONCE Francok eratutako erakunde bat da, eta gudan begiak galdu zituzten Francoren ofizialak kargu garrantzitsuetan daude. Adibidez, Jesus Jimenez Albeniz ONCEko "Jefe Nacional" a koronela zen. Fons jauna "Jefe de la sección de cupón" kapitana e.a. ONCEko postuak, antolaketa, egiturak, erakundeak ...e.a. erabat faxista arauera dira. Sindikatukoek kargu guztien dimisioa eta hauteskundeak eskatzen dituzte, itsuek egiazko ordezkari eta partizipazioa ukan ditzaten.

ONCEk baztertu egiten ditu

ONCEk, itsua gizartean sar

dadin eta lan normal bat egin dezan ordez kupoiak saltzaile izan dadila nahiago du; zeren, honela diru asko hartzen baitute. ONCEk itsua gizartean sartzeko hezi ordez, kupoi saltzen bizia irabaz dezan erraztasun asko ematen die, horrela ez dute beste irtenbiderik planteiatzen. ONCEk enpresei itsuak ez hartzeko kontseilua ematen die: "zu trankil, ez dituzu hartu behar, zeren eta kupoi-saltzaileen lanpostuak ez baitira betetzen".

Lantoki batek itsu bat hartzen duenean Administrazioak "plus" bat ematen dio, baina nagusiak itsua pertsona alfer bat dela uste du eta ez dira itsu bat plantilan sartzeko prest egoten. Itsu asko karrera bat bukatu eta gero, kupoiak saltzera beharturik daude; honela bizitzeko haina diru ateratzen dute, baina duten gaitasuna handitu ordez gutxituta geratzen da eta betirako ezgaiza eta bazterturik. Gizartean itsuak egin dezaketen lan asko dago. Ia edozein lan egin dezakete eta, hala ere gehienak kale ertzetan daudela ikusten dugu.

Bestalde, ONCEk kupoi-saltzaileak ez ditu langileztat hartzen ONCE bi ataletan zatiturik dago eta kupoi saltzaileak ez dituzte langileztat zehazten; gainera, 1959. urteko lege batek Seguritate Sozialetik kanporatzen ditu. Seguritate Sozialaren ordez, beren zerbitzuetarako kutxa bat dute. Ehuneko 100 jubilazioa hartzeko 35 urtetan zehar lan egin eta 65 urte izan behar dituzte. Burura dezagun zer esan nahi duen 35 urtetan ertz batean ego-

teak. "Tabakoa saltzeko dauden trenak bezalaxe gara" Sindikatuko batek azaltzen gunez.

Itsuak txikitandik bereiztuak

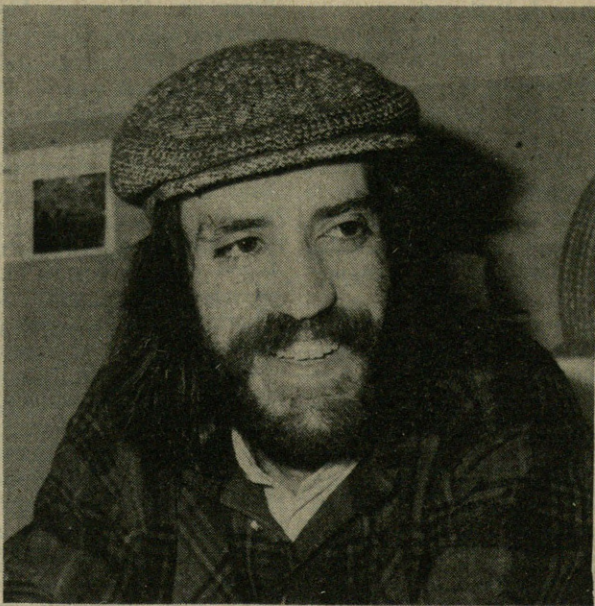
Haur itsuak, itsuentzako ikastetxe berezietara eramatea eta beste haurrengandik urruntzea, ONCEk egiten duen hezkuntzarako oinharritzko planteiamendu oker bat da. Horrek talde bizitik baztertzea eragiten du. Pedagogia aldetik izugarritzko hutsunea dugu. Haur itsuak txikitandik besteekin egoten ikasi behar du. Besteekin jokatu. Gizartean pertsona normal bat bezala sortzeko besteekin ofizial eskoletara joan behar du. Horretarako, orain magisterio ikasten ari direnak Braille sistema ere ikasi egin behar dute.

ONCEk beste haurrengandik atera eta gero, sarritan etxetik kanporatzen ditu. Euskal itsuek hemen irakurtzea ikas dezakete, eta EGB ikasteko Pontevedra, Alicante edo Sevil-lara joan behar dute; eta 16 urtetara heltzerakoan guztiak Madril. Honela euskal itsuak derriorez euskara galdu behar. Bestealdek eskola berezi hauetan ONCEko izaera faxistak zeharo agertzen dira. Arautegi gogor bat dute; "regimen de internado" delakoan daude eta ia gartzelaturik dabilta. Eskola hauetan espainizale eta katolizismo oso hertsia baten giroa dute. Sesu aldetik eskolak zatituak daude, bat mutilentzat eta beste bat neskentzat. Burura dezagun zertan den gaztaro guztia, honelako eskola batetan egonez. Irakaskuntza hori bukatu eta gero itsua ia osorik baztertua izango da. Eskolaren testu liburuak S.M. editorialekoak dira (Opusen editoria). Bestalde Brailleraz dauden testu liburuak, ONCEk inprimitzen dituen gero, ideologia aldetik izugarritzko kontrol bat dute. Zerbait lortuko balute itsuek, ez litzateke erakunde baten edo gizartearen laguntzagatik izango, beraien ahaleginez baizik. Garbi dago.

KARLOS DONOSO

LUIS PASTOR Vallecasko haizea

"Azkenaldian eman dudun erreztalrik go-
gozkoena enzerratuak zeuden lantoki bate-
tan".

Seigarren aldiz izan dugu Euskal Herrian, eta oraingoan Imanole-
kin batera erreztal pare bat eskaintzera etorri da. Bere lehen diskoa
izan behar zuena ez zen irten sei kanta debekatu zizkiotelako. "Aber-
tzale vallecasko" definitzen du batek eta berak hauzo horri lotzen dio
bereziki bere kantagintza. Dena dela gelditu gabe dabil estatu guzti-
an zehar beste hiru lagunekin: Jean Pierre gitarrajolea, Rufo koordi-
natzailea eta Agustín soinuaren arduraduna. Talde haundiagoa osatu
nahi, baina diruarengatik ezin momentuz. USOri diola sinpatia esa-
ten du, baina ez duela militatzen. Madrilen osatu den musikoen sin-
dikato unitarioa bultzatzen ari da. Klase ikuspegia aldarrikatzen du
eta baterazalea denez, ezkerreko edozein talderentzat aritzen da.

—Nere hasiera kantante bezala, 68an hurtzea.

konzientziatzearen prozesorekin lo-
turik dago; Vallecasko gazte talde bat
hauzo barruan organizatzen hasi gi-
nen errebindikazio batzu egiten, bizi-
tzeko beste alternatiba baten bila, or-
durarte gure bizia ezer ez pentsatzekoa,
lanetik tabernara eta besterik ez baitzen.
Orduan kanta gazteon artean espre-
satzeko modu bat zen, eta aldi berean
jende gehiago, gazte gehiago ingura-
tzen zitzaigun. Nerretzat orduan ez
zuen inportantzi haundirik,
inportantzi hartuz joan zen heltzen bi-
hoan eran; egun batean poema bati
musika jarri nion eta gauza beneta-
goan hartzen hasi nintzen, ez? Geroztik
ere kanta hauzoko lan guztiari
lotua egon da, lan seriogoa, politikoa
agoa ia. Kanta nere bizian gauza ga-
rrantzitsua izatera heldu zen eta kan-
tatzaia bakarrik dedikatzea erabaki nu-
en ikusirik nik hauzoan egiten nuena
beste batzuek egin zezaketela, baina
kantatzea ez. Lana utzi —Seguro kon-
pania batetan aritzen nintzen— eta kan-
tatzaia dedikatzen hasi nintzen 72ean.

—Ez da ba oso erraza izan, aurreko
urte horietan behintzat, zure modu-
ko kantante batentzat profesional bi-

—Hura abentura bat zen; ez zegoen
inolako seguritate ere; ekonomi al-
detik eta ezta lanaren aldetik ere; klan-
destinoki kantatu behar zen, berrogei-
ta hamar ehun pertsonako taldeentzat,
gazteen zentroetan, elizetan, unibers-
titateetan... Batzutan txapela pasa-
tzen genuen, beste batzutan dirua ema-
ten bazizuten ondo eta bestela... De-
na oso inseguroa zen.

—Ze iturri erabili dituzu zure kanten-
tzat?

—Orain arte gehiena poetak musika-
tzea egin dut. Urtebete eta gehiago
daramat ezer konponitu gabe, lan ge-
hiegi egin behar izaten dugulako tal-
dea aurrera ateratzearren; onena
hiru hilabatez toki batetan enzerra-
tzea izango litzateke zer egin pentsa-
tzeko, baina diru problemagatik ezin
dugu hilabatean ere geldi egon.

Kanta batzuei neronek jarri diet
letra ere, oso era intuitiboan beti. Kon-
ponitzaia ez dut uste konponitzaia
noa esan eta egina dagoenik; zure ego-
era pertsonal bat eskatzen du, ondo
aurkitzea, definitzen ez dakidan egoera

horretan aurkitzea... Gogoratzen naiz
lehen konponitzen nuenean estomago-
an gauza bat sentitzen nuela, koskilak
bezala...

—Baina erreferentzi batzu izango ditu-
zu ba konposaketa lan hori egiterako-
an.

—Noski, erreferentziak toki guztietan,
aurkitzen dituzu; esan nahi dut disko-
ak entzunez, beste lekuetan egiten den
lana ezagutuz, hori sartu egiten zaizu
barruan eta argi eta garbi nik azken
urteotan entzun dudun musikaren
influentzia dut, ezta? Beharbada
influentzi haundia kanta portugesa-
rekin lotuagoa egon bainaiz, gus-
tatzen zitzaizkidalako eta gero disko-
ak egiterakoan izan ditugun harrema-
nengatik.

—Portugesengana jotzeak ba al du zeri-
kusik zu extremeño izatearekin, sus-
traien batzu bilatu nahi izatea edo?

—Ez, ez da sustraiak bilatzeagatik izan.
Ni erabat deserroturik nago edonongo
sustrai musikaletatik. Extremadura-
koak izan edo beste edozein tokitako-
ak. Bederatzi urtetatik Madrilen bizi
naiz. Ordurarte ezagutu nuena "nacio-
nal-flamenquismo" a izan zen, Manolo
Escobar, Juanito Valderrama... "Ya se
van los pastores a la Extremadura"
jakin nezaken baina besterik ezer ez.

Kantatzen hasi nintzen eta gerora,
denbora pixka bat neramanean, ikusi
nuen nere kantagintzak ez zuela inon-
go sustrai konkretorik, ez zela inongo
errealitate folklorikotik sortu, hiriko
girotik, Vallecasketik, bere bizi molde-
tik baizik.

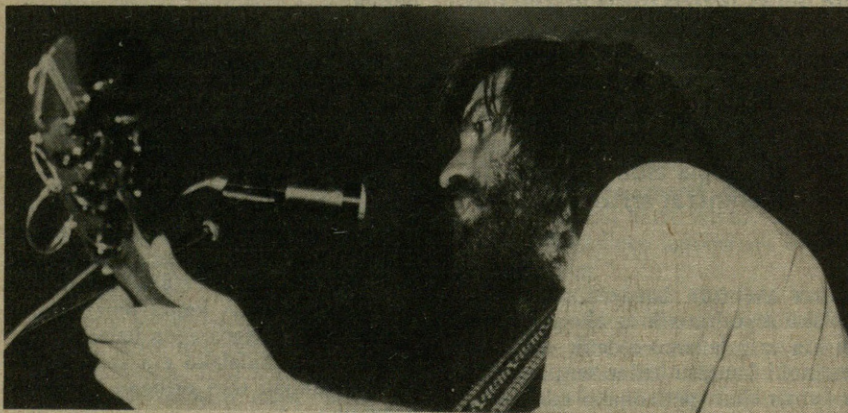
—Zuk aipatu duzun hiriko giro
horretatik, Vallecasketik, Ramoncin sor-
tu da.

—Ramoncín ez da Vallecaskoa.

—Eta zergatik esaten dute ba badela?

—Berak garbi esaten du, atraktibogotzat jotzen duela Vallecaskoa dela esatea "barrio bajo" delako. Bera Atochako zona batekoa da; zona horretan taberna batzu daude eta horietan gazte taldeak ibiltzen dira, ez beti langileak, ondo bizi direnak ere bai, beren bizian eta pertsona ezaren planteiamendurik ez dutenak.

Ramoncín Estatu Espainoleko gizartean bizitzen ari garen desgastearen beste fenomeno bat da; azken urteotan izan dugun aurrerapen politikoak, baina funtsezko aldaketarik erakarri ez duen aurrerapen horrek sortutako desgastea. Beste alde batek Ramoncín Londresen eta EEBB-etan sortzen diren moden —oraingoan punkaren — inportazioa da, bera punk bezala definitzen ez bada ere erabat. Eta disko-etxe haundi baten montajearen produktoa. Ramoncín tipo inteligente bat da gainera, bere postura irekia da; dirua irabazi nahi duela esaten du eta ez du inor engainatzen, engainatuak izan nahi dutenak besterik.

"Kantante politiko izateak ez dut uste mugatzen duenik".

—Zerorri emigrantea zarenez, eta Madrilen ala Euskal Herrian inmigrante izatea desberdina dela emanda ere, zer iruditzen zaizu azkenaldian hemen planteatu den polemika inmigrantziaorri buruz?

—Nik ere uste dut ez dela berdin Madrila ala hona emigratzea. Madrid ez da ezer, ente abstrakto bat da, erregio desberdinetako jendea —andaluzak, extremeñoak, castellanoak... — bildu garen tokia; hauzo batzutan sartu gintuzten eta guk egin dugu nolabait Madrid haundia izatea. Baina guk Madrilen ez dugu inolako kondizionanirik, ez hizkuntzarena ez politikoa ere, gu baikara nolabait Madrilen azken urteotan egin den borroka politikoaren abangoardia, emigranteak. Ez gara ia emigrante bezala kontsideratzen, nahiz eta batzuetan, pertsona larriak batez ere, jaiote-

rrira jo. Baina gu Madrilen erabat integratu gara, han ez baitago bertako klase politikorik, gobernutik eta zentralismotik aparte. Sarritan nahastu egin gaituzte Madrilen bizi garenok zentralismoarekin, gobernuaren aparatoarekin eta errepresioarekin. Uste dut Euskal Herriatik ere ikuspegi hori izaten dela batzutan.

Esate baterako kantarion artean egon da mugimendu unitario bat; ba katalanak ez dute kastellanoekin kantatu nahi izan; hori postura nazionalista burgesa da, baina ez klasekoa. Nik ulertzen dut Manolo Escobarrekin kantatzera ukatzea, baina Elisa Sernarekin edo Luis Pastorrekin... gu langileak gara. Hizkuntza lengoaiarekin nahasten da; hizkuntza desberdinetan hitz egin dezakegu baina lengoia berdinean hitzegitea da inportantea. Katalanak esan dudana bezala euskaldunak. Hemen jaialdi unitarioak egin dira, gallegoak, katalanak, eta euskaldunak parte hartu dute, baina ez zaigu deitu andaluzei, kastellanoei, extremeñoi gaztelaniz hitzegiten dugulako. Berririo esango dut hori postura burgesa iruditzen zaidala eta pentsatzen dut hor dagoela langile

emigranteen problema Euskal Herrian eta Catalunyan integratzeko. Neretzat garbi dago inmigranteak integratu egin behar direla Euskal Herrian, euskara ikasi behar dutela eta horretarako bitartekoak jarri behar zaizkiela. Borrokan integratu dira eta ez dakit hori behar hainbat baloratu den hemen; borrokatu dira, gertazen dena da askotan bertakoei, botere ekonomikoa dutenei aurpegia eman behar izan dietela. Neretzat garbi dago interes berdinak direla inmigranteenak eta Euskal Herriarenak, baina Euskal Herriaren interes horietan askotan anbiguitateak daude eta postura desberdinak, hau da, nazionalismo burgesa edo klaseko interesak jasoko dituen nazionalismoa, langile guztiak integratuko dituen.

ZEHATZ

ZIENTZIA SOZIALEN
EUSKAL ALDIZKARI

(Bi hilabetetik behin plazara-tuko da)

Zuzendari: Antton Ibaguren, jurista.

Idazkari: Karmelo Arroiabé, soziologoa.

Hirugarren zenbakiaren
gai nagusia: U.E.U.— 77.

J.M. Larrazabal: E.U.ranzko bidean, U.E.U. bidegidari.

J.Apalategi: Euskal nazional arazoaz.

A. Ibaguren: Langile erakundeak eta alderdi politikoak.

J.M. Ordiozola: Lenin eta Estatuak.

J.A. Agirre: Historiaren kontzeptuaz.

K. Larrañaga: Historiaren irakaskuntza: E.G.B.

J. Sudupe: Dialektikaren oinarritzko lege batzu.

Salneurria: Ale bakoitza: 150 pta.

Urteko harpidetza (sei ale): 750 pta.

Zabaltzaile: J.F. Jaka (Bilintx liburudenda). Fermín Calbetón, 30

Donostia. Tel: (943)41-09-30

euskaltzaindiaren "zuloa"

Badira egun batzu BAI EUSKARARI kanpaina hasi zela eta nola doan jakin nahirik, eta batez ere barruko antolamendua nola dagoen ikusteagatik, Euskaltzaindiko bulegoetara jo du, Bilbon.

Euskaltzaindiko bulegoa 1919 urtean eraiki zen, probisionalki Ribera kaleko 6. zenbakian. Han, lehenengo estaia-
ra heltzen ez den zulo baten (eta "zulo" hitza literalki erabil daiteke hemen), Euskaltzaindia dago "probisionalki" 60 urtetan zehar. Ikus dezakezuenez, probisionaltasun horrek mende erdia eta gehiago iraun du.

Bulegoan, gela batean, emakume talde bat lanean ari da. Dozenatik gora dira, ikastoletako ikasleen amak. Batzu, idazmakinez idazten ari dira. Beste batzu eskutitzak tolesten eta posta-azaletan sartzen. Gainerakoak seiluak ipintzen, azalak pegatzen, azalekin paketeak egiten. Zenbat eskutitz? Ehun eta hoge mila. Eskerrak Kolejio ofizialak asko lagundu dutela (medikuenak, ingi-
nadoreenak, arkitektoenak, abokatuenak, etab), beren fitxa metalikoekin profesio liberal hauetarikoa helbideak azaletan berek ezartzen.

Handik hurbil, Pelota kalean, Bilbo Zaharrean hau ere, Euskaltzaindiaren Alfabetatze zerbitzuko beste bulego batetara goaz. Han beste jende talde bat lanean ari da. Telefonoa eten gabe deika. Idazmakinen zarata amaigabea. Beste andra talde bat, ekainako postulazioa antolatzen ari da. Ekainaren 16an hirietan eta 18an herrietan, 12.000 hutxa erabiliko dira Euskal Herri osoan diru bilketa orokor bat egiteko. Ehundaka mahaia ipiniko dira. Horretarako jendea aukeratu behar da. Hutxekin nortzu ibiliko diren prestatu behar da. Postulazio honetan milaka lagunek hartuko dute parte eta denen koordinaketa egokia eta zehatza izugarrizko lana da.

Beste talde bat pegatinak, kamisetak, zorroak, etab. kontatzen, paketetan sartzen eta eskatu dituztenei bidaltzen ari da. Pega-

tinak 500.000 dira, kamisetak 50.000, boltsak 5.000. Bukatutzean daude eta gehiago eskatu behar dira.

Haruntzago, bonoekin ari dira. Batzu ehun pezetakoak eta besteak milakoak. Bono hauk zabaldu egin behar dira, antolamendu egoki bat eraiki, kontrolatu.

Jendeak arreta ona, erantzun izugarrikoa eman dio kanpainari. Idazkiak erruz datoz. Diru laguntzetarako bidali diren boletinak beterik datoz. Hauk aztertu, kontrolatu, erantzun egin behar dira.

Kontabilitatea eraman behar da. Telefonoa zerbitzatu. Ateko tirrina jo eta jo, eta datorren jendearekin hitz egin behar da.

Elkarriketa labur bat Xabier Gereñorekin.

—Nola doa kanpaina?

—Ezin hobeago. Okerren bat gertatzen ez bada, lehen helburu-

—Eta lana? Ez al da gehiegizkoa?

—Kanpainaren zehar maiz gauditurik aurkitu gara. zorabiatu-
Orduan, aurreko antolamendua zabaldu egin behar izan dugu. Zorionez, jende asko etorri zaigu bere laguntza eskaintzen. Guk zerrenda batzu egiten genituen, eta hemen geundenak gutxi-
gik ginela ikusten genuen bakoitzean, jende berria etortzen zen, haiei hots eginda.

—Jaialdi handi bat antolatuko du-
zue, ezta?

—Bai. Kanpaina ekainaren 17an bukatuko da San Mames zelaian egingo den jaialdi handi batekin. Sei ordu iraungo du. Euskal folklore eta euskal abeslari onen-
tarikoak. Orain, jendearen erantzuna nolakoa izango den ikusi beharko dugu. Gogoan har San Mamesen 40.000 lagunetik gora bil daitezkeela. Sekulako arrakasta izango litzateke mukururaino betezea.

—Beraz, eta hemengo mugimen-
dua ikusirik, badirudi herriak EUSKARARI BAI esan diola.

—Horrela dirudi.

Eta irtetzen gara. Baina ora-
indik kalean, atari aurrean, furgoneta bat paketeak kargatzen ari da. Euskal Herrian zehar zabalduko diren 75.000 muralak dira.

agur, isabel

Isabel Iturberi, agur!!

Nere ikaskide eta lagun handia izan nuen eta ZERUKO ARGIA berberonetan (hala ere, lerro bat ere ez dio eskaini asteroko honek) lan gaitza egin zuen. Rikardo Arregiren omenaldiaren berri irakurtzen ari nintzela, telefonoaren ots madarikatu hark, albiste goibela eta negargarria eman zidan: "Hi, Isabel, hil duk". Harri eta zur utzi ninduen; izan ere, aurreko egunean euskarazko klaseak ematen ari baizen eta hurrengoan, gorpuz!

Nik dakidanez, eskeletan izan-ezik, inork ez dio gau-
eskolako ezezagun eta baseko 38 urteko euskarazko irakasle honi, lerro zikin eta baldar bat ere eskaini.

Hainbat urtetan euskararen irakaskuntzaren giro neketsuan ibili den emakumeak, omenalditxo bat merezi duela-eta, lerro ahul hauk idaz-
tera ausartu naiz.

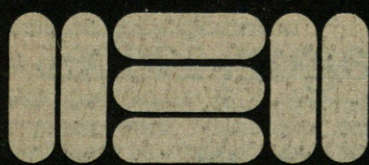
Azkeneko urte hauetan, goian diodan bezala, Antxotar neska hau, gau-eskolan ibilia izan da. Lehenbizi, Pasaian bertan eta boldada honetan, Erreterian. Euskaltzaindiaren irakasle titulua ere, aterata zuen eta ni, Pasai Donibanen gau-eskola ematen nuelarik, behin baino gehiagotan joan nintzaion zenbait puntu ilun argitzeko asmoz.

"Hizkuntza da herri baten anima" Euskalerrian zenbaitek ikasi ez badu ere, frantzes eta espainol go-
bernuek, esaera honen esanahia eta mamia argi eta garbi ulertuaz, sus-
traietara jo izan dute beti, hots, euskal irakaskintza baztertuz eta eus-
kara arbuizatu, erdara bortxakeriaz ezarri araziz.

Isabelek, hau dena ederki aus-
nartuz, bere hazia erein zuen euska-
raren arloan. Lanari ekin zion gogotik eta euskal kulturaren buru-
belarri murgildu zitzaigun eskuzaba-
lez.

Ez urrezko, ezta zilarrezko me-
dailik ere, jaso ez duen emakume honi; ixil-ixilik, sator antzean, Euskalerrira euskalduntzen saiatu den emakume honi, omenalditxo er-
gel honen lore-xorta opa diogu be-
ne-benetan, G.B.

IÑALURRETAK

udako
euskal
unibertsitatea

ATARIAN

Udako Seigarren Euskal Unibertsitatea ospatuko dugu aurten. Urtean zehar, lan isil eta etengabe, burututako asmo eta lanak azalduko dira ekitaldi honetan. Ihaz hasitako bideei jarrai-pena emanez, honela moldatuko dituzte U.E.U. ren ekitaldi na-gusiak.

IKASTALDIAK. Goizez eman-go dira, hiru ordu egunero. Gaiei dagokienez lau multzotan ba-banatuak: Zientzia Zehatzak (mate-matika, fisika, kimika); Hizkuntza-larritza (morfosintaxia, fonetika/dia-lektologia, euskal literaturaren historia); Medikuntza / Bio-logia (Psikosoziologia/psikiatria, me-dikuntza, fisiologia, antropologia); Gizarte Zientziak (ekonomia, Historia/ artea, soziologia, pedago-gia (?), filosofia (?)).

MINTEGIAK. Arratsaldez os-patuko dira. Goizeko ikastaldietan ari den talde bakoitzak eratu-ko ditu; batzu taldeak elkarturik egingo dira. Zientzia zehatzetakoek, adibidez, badituzte zenbait mintegi batera egiteko programatuak. Bes-talde, badira ikastaldietatik at egin-go diren mintegiak ere, emakume-en problematikari buruz pentsatu-takoa, e.a.

EKITALDI ATSEDENGARRI-AK. Gauetarako zinema, antzerki, kontzertu, poesia errezital, bertso saio, pailasok...

Nafarroan ospatuko da VI. U.E.U.-a aurten ere bi arrazoinengatik. "Batetik, Euskal Herriak Nafarroare-kiko daraman jokabide praktikoa; hitz ederrez eta asmo berotuz sortuz doazen erakunde guztietatik at utzi dugu Nafarroa, batez ere, eta U.E.U.-ri hurbilenetik dagokionez, Uniber-tsital Barrutitik kanpo". Bestetik, U.E.U. ren Idazkaritzak kontuan hartu ditu ihaz egindako harrera eta emandako laguntza, prestaketak egiterakoan.

Egunei dagokionez, uztailaren 17tik 29ra izango dira.

Idazkaritzak hiru dei egiten ditu:

—Euskal irakasle eta ikasle guzi-ei, parte har dezaten. "Euskal Uni-bertsitatea ez dugu egingo, ez kontzi-entziaz, ez gogoz, ez eskabide soilez. E.U. ren koadroak geuk prestatu be-harko ditugu. Euskal Unibertsita-rien portzentaia txikia eta euskal-duna denean, hautetatik huskeria bat bakarrik alfabetatua; euskal irakasle-ak Unibertsitatean bakar batzu diren bitartean, Euskal Unibertsitatetik urrun gaudela aitortu beharko dugu. Eta ez dezagun pentsa besteek hur-bilduko digutenik".

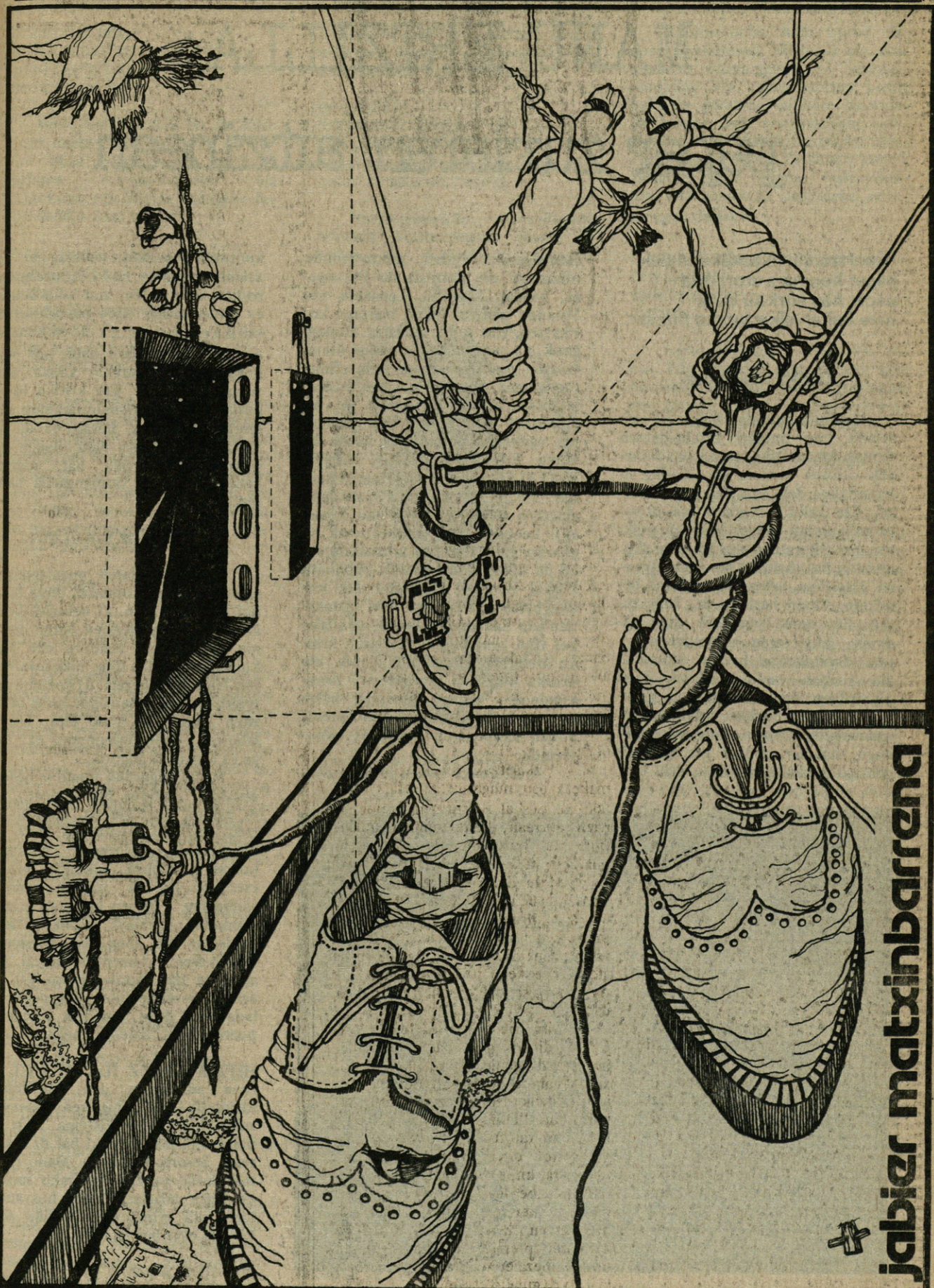
—Idazkaritzak dioenez, progra-maketa oso mugatua da, eta euska-rak eta euskal kulturaren premi la-rrien aurrean, beste zenbait iniza-tiba eta burubide sor daitezke la-ohartzen da. "Horrexegatik, egune-ro bi ordu libro egongo dira, arra-tsaldeko 6etatik 8etara. Tarte hori euskal kulturaren alorrean zerbait proposatu nahi lukeen edonori eskaintzen diogu. Euskal kulturaren alde lan egiteko hurbiltzen den guz-tia, nomahi dela, onhartua izango da".

—Diru beharra. Ikastolak edo C.G.V. dirurik gabe baldin badaude, inor ez da gehiegi harrituko U.E.U. xoxik gabe dagoela entzutean. Baina idazkaritzak zerbait azpimarratu be-harra du: "Ihazko saioari buruz U. E.U.k argitaratutako Txostenean, ar-gi ikusten da probintzia ezberdine-tako erakunde berdinek nolako la-guntza ezberdina eman zuten. Beraz, batzu eskertzen ditugun heinean premiatzen ditugu besteak, euskal gi-zartearen premiei zor dien laguntza uka ez diezaieten. Erantzun oparoa i-izango dugulakoan gaude".

hiztegia

Aingura(tu) : Anclar(-ado)
Aintzina: Adelante
Amildegia: Precipicio
Arras: Zeharo
Arreta: Esmero
Asma(tu): Acertar(-ado)
Aurrendari: Pionero
Baratze: Huerta
Beha(tu): Mirar(-ado)
Beheen: Infimo
Borrero: Verdugo
Beha(tu): Mirar(-ado)
Beheen: Infimo
Borrero: Verdugo
Duintasun: Dignidad
Elur gesal: Nieve derretida
Eroso: Cómodo
Erpin: Vértice
Esames: Murmuración
Ezagueria: Uso de razón
Galant: Enorme
Goibel: Triste
Goiztar(tu): Madrugar(-ado)
Gorets(i): Loar(-ado)
Goseti: Hambriento
Gune: Sitio
Hausmarketa: Reflexión
Heda(tu): Difundir(-ido)
Herdoil(du): Oxidarse(-ado)
Isilune: Rato de silencio
Itxaron: Aguardar(-ado)
Jasan: Sufrir(-ido)
Jite: Caracter
Kulunkada: Balanceo
Langa: Barrera
Laztan(du): Acariciar(-ado)
Lekuko: Testigo
Makulu: Muleta
Makur: Malvado
Makurru: Lleno
Mami(tu): Cuajar(-ado)
Minbizi: Cáncer
Mizto: Agujón
Noraezean: Sin rumbo
Norgehiagoka: Competición
Osten(du): Escondarse(-ido)
Otoiztegi: Oratorio
Pitzadura: Hendidura
Simaur: Estiércol
Toles(tu): Plegar(-ado)
Trinko: Fuerte
Uxa(tu): Ahuyentar(-ado)
Zakatz: Agalla
Zango: Pierna
Zimel: Marchito
Zorabira(tu): Aturdirse(-ido)
Zozo: Alelado

ikusi-makusi

jabier matxinbarrena

MANU ERTZILLA:

paper zuriaren aitzinean

"haurtzaroan ikasitako hitzak paper honetara erori dira paper hau aurkitu dute nere baitan elkartutako hitzak".

Kririka literarioaz:

Artikulu hau idazten hasten naitzelarik ene buruari ezbaidatzen diodan lehenbiziko gauza lan honek dukeen zentzua da. Kritika literariozkoa dela esan daiteke, funtsean. Eta kritika literario eta literaturaren artean badago hesi bat: praktika bat (literatura) eta jakintza akumulazio bat (kritika) bereizten dituen. Hesi hau, artea eta museoak bereizten dituen berbera da, hain zuzen. Eta arras frogaturik dago, iadantik, jakintzaren akumulazioan (eta kapitalarena bezala, akumulazio guztiak esplotaziozkoak dira) oinarritzen den kritika honek gizarte ofizialaren ereduak finkatzen eta iraunerazten dituela. Arras frogaturik dago, halaber, zenbat eta apologia gehiago praktika gutxiago dela beti.

Honengatik, euskal mikro-mundu ofizialean ere normala da Detxepare, Axular, Etxahun, Lauaxeta edo Mitande irakurri baino maizago kritikatzeko, edo soilik gorestea. Honengatik, ez gara harritzen euskal literaturaren praktika erreala hain efimeroa izateaz. Ezta ere noizbait euskal-jakintza-ofizial-akumulatutik at argitaratzen den liburu bati jaramonik egiten ez bazaio, eta hauxe da Manu Ertzillaren HITZIK AINITZ IDATZI DUT poema liburuaren kasua (POTT aldizkariko "apatridak" aipatzen zuen fenomeno hau 3. alean). Leopoldo Zugaza editoreak argitaratu zuen 1977ko urtarrilean eta ez da bere komentariarik publikatu Euskal Herrian. Publikatu den kritika bakarra Madrilgo ABC egunkarian eta Santiago Aizarnak egindako bat izan zen. Euskal literatura kritika literarioa herdoildurik daude, eta kritika literarioa literaturaren zabal-kunderako egungo sisteman beharrezkoa delarik kritika hau sistema honen iraupenaren konplizea bihurtzen da.

Artikuluxka honen justifikazioa,

kontexto honetan, zehatza ez eta zalantzarria da, noski. Edozelan ere badiu xede batzu, ziur asko beteko ez dituen arren. Alde batetik, ez da kritika epailari bat. Ez dio irakurlegoari deus gomendatu nahi, nor bere burua gomendatzeko kapaz dela suposatzen baitu. Eta kritika baino gehiago irakurketa-hausnarketak edo erreflexioak dira. Beraz, ez du jakintza-kritiko izan nahi, baizik eta irakurketa praktika bat, idaztea bezain zaila da xarmangarria baita irakurtzea.

hitzik ainitz idatzi dut:

Manu Ertzillaren poemagintzak egungo poesian komunak diren hainbat ezaugarri ditu. a) neurriak libreak dira, baina olerkien barne armonia batekin. b) Helburu edo plan konkretuak falta dira, bizitzean bertan falta diren bezala. d) Poemok sintetikoak dira, desarroiloa arras irekia isten duten eskemak dira, irajen laburrak, erretorizismorako ez bago ez astirik ez gogorik...

Manu, inguruko mundua behatu ondoren, mundua bizi ondoren, bere baitara itzultzen da, barnean geratu zaizkion hondarrak hitz gisa birsortzeko. Manurena gizabana-koaren iturburu sakonen bilatze etengabe bat da: izadian, gertaera sinpleetan, irajen bareetan... hauk intimoki ikerturik konkretotasun gardenen bila abiatzeko. Poesiotan, munduaren konzepzio berezi bat agertzen da. Ontologia oso bat eta arazo trazendentalen ikuspegia isladatzen dute esaldiek armonia poetiko egoki baten barnean.

HITZIK AINITZ IDATZI DUT liburuan adierazten den lehenbiziko ideietarik bat (bigarren poeman) zalantzarria da. Sistema itxia ez baizik eta ibilaldi ireki bat da Manurena, desortodoxiarena. Manu ez da marfilezko ontzian betirako sartzen, ez baitu bilatzen duena hor aurkitzen, eta errealtatearen bila abiatzen da etxe berrietara:

ene etxea desegin dut

liburuak

ez zen nik jasoa
heredutatz hartua baizik
orain beste bat
jasotzen ari naiz

Beste bat jasotzen ari da, dese-
gingo duela jakin arren. Ez du aur-
kitu bizia beteko dion gauzarik.
Biziaren ezaugarrietariko bat
ez-aurkitze eta bilatze etengabe ho-
rixela delako, hain zuzen:

liburu arte hontan
dagoen gizonak
ez du
itxaropen handirik
beharbada
bihar aurkituko du erantzuna
beharbada inoiz ez

Eta esperantza arazo ontologiko
bat bihurtzen zaio poetari. Sistema
itxiak zalantzan jartzen dituen eta
esperantzaz hausnartzen duena onto-
logiarekin enfrontatzen da aurrez
aurre eta itxaropena etorkizun etsi
bat (bihar, inoiz ez...) eta presen-
tea bakardadezko erreflexioan mur-
giltzea bihurtzen zaio.

bakardadea
haizea
euria
gaua eta ni ororen erdian

Eta poemok ez dira deusezko
mundu horren gainean gauzatzen
diren jolasak baizik. Denboraren
iragaitea eta munduaren hutsalaz
entretenezko lengoia ludikoa da
Manurena. Hitzak Manugan esan be-
harrez elkartu eta kanporatzen
diren izaki ludikoak dira. Bakarda-
deko hausnarketak eramangarriagoak
egiteko, hitz bilutsi (puntuaziorik
ere ez da agertzen textuan) eta lu-
dikoak sortzen ditu:

nere bakardadean itxuratuko
ditut
nere adimen eta gogoaren
semeak
ilunabar lanbrotsuetan
kale ilunetan
paper zuriaren aitzinean
une larrietan
oro hoztasunezko giroaren
baitan
edo baldin izaki hoiek
sortzeko ahalmenik ez badut
etsipenaren zokora
eroriko naiz
ezereztu artio

Poemak etsipenena ez amiltzeko
jolasak dira, edo etsipenaren lamen-
tazioak. Baita ere hitzen bidez na-
tureleza gauzatzeko ahalagin bat.
Natureleza konkreto horren eder-

tasunean, lanbrope bareetan aurkitu
nahi luke Manuk, . Honengatik dira
deskribaketak hain hurbilak:

ur gardena
hormetako untza
gari zelaia
zapaldu gabeko elur gezala
belar zimelaren usaina

Naturelezarekiko hurbiltasun
honekin kontrastatzen duena gi-
zartea da. Kutsadurak suntsitu

egiten du natureleza garden hau:

maite nuen ibarra
ez dut gehiago maitatuko
gizonak plastikoa jan
eta kea arnasan
hartzen duten artean

Manu ez da ausartzen gizonari
gorrotoa deklaratzeko eta barnean
daraman amorrua ez daki non hus-
tu, misantropo gisa, zikinkeriaz eta
katu hiletaz ohartzen ez den jendea
ez duela maite badakien arren. Si-
tuazio sozial oso gutxi isladatzen dira
poemotan, erabat indibidualak eta in-
timistak baitira. Gutxi hauetatik ge-
hienetan zentroa wiski botilak oku-
patzen du. Besteetan parodia edo
broma egiten da. Maitasuna agertzen
denean hurbilago dago natureleza-
tik harreman sozialetatik baino. Bai-
na poema batetan edo bitan hau ere
parodia garratz bihurtzen da:

neskatxa eder hura laztantzea
kumunetik behera dihoan uda-
berriari
kantu bat eskeintzea bezalakoa
izango zen.

Edertasunetik hain hurbil da-
goen emakumeaz ohartzea ere etsi-
penaren adierazgarria da maitasu-
narekiko. Eta, azken batetan, poeta
bakarrik geratzen da bere bakarda-
de barean, bere etsipenarekin bate-
ra. Deus egin gabe gizartearen alde.
Presarik gabe inoiz. Zertarako presa?
Biziaren azken zentzua, traszenden-
tea, hitz banaletan aurkitzeko, etxe-
an egon daiteke:

horma bi elkartzen diren tokian
ohe gainean
teilatu azpian
gizona

Leihotik begira, kristaletik ze-
har. Edo kanpoan egon daiteke lan-
bropean, isiltasun barean goiztirian
edo gaueko hamabietan bakardadea,
haizea, euria eta gauaren erdian.

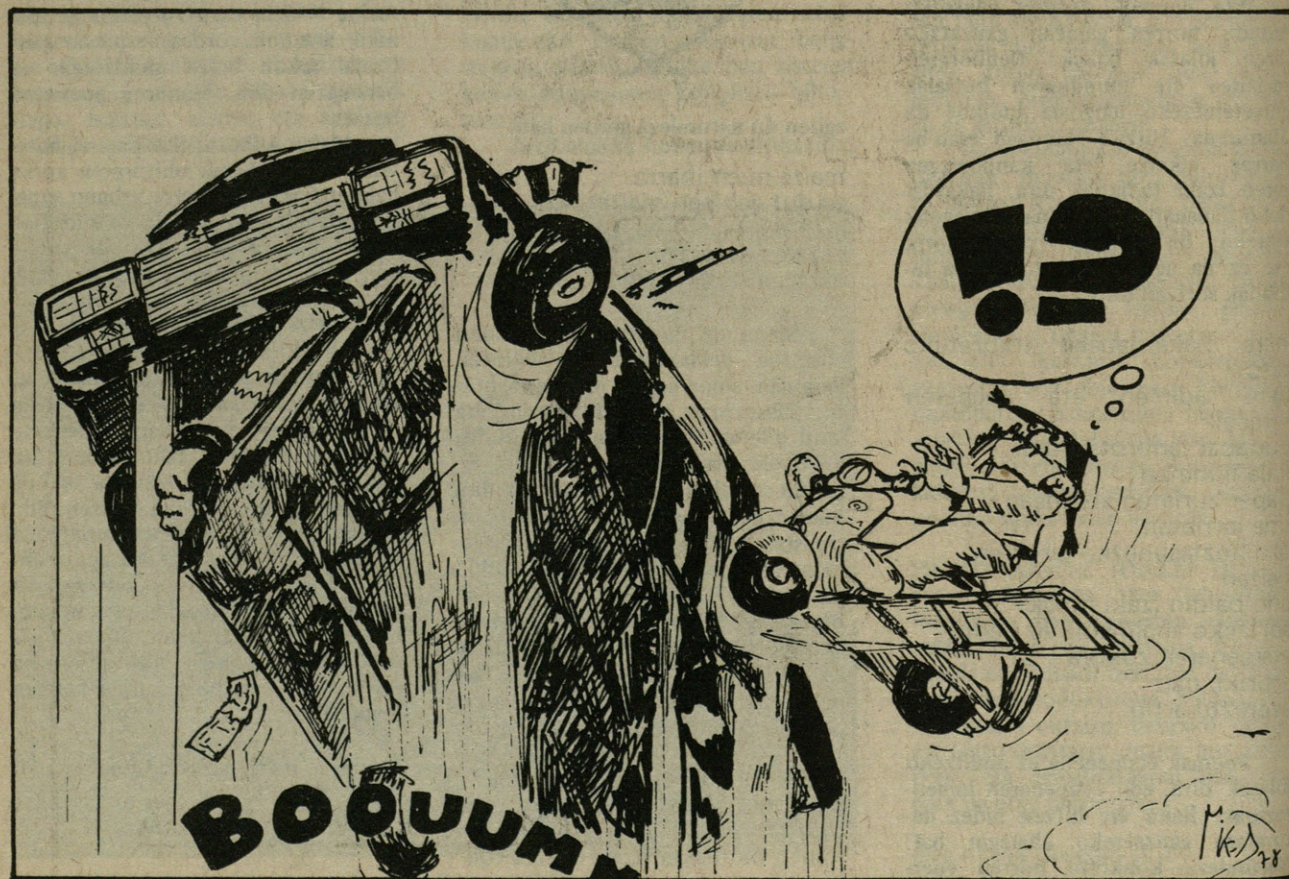
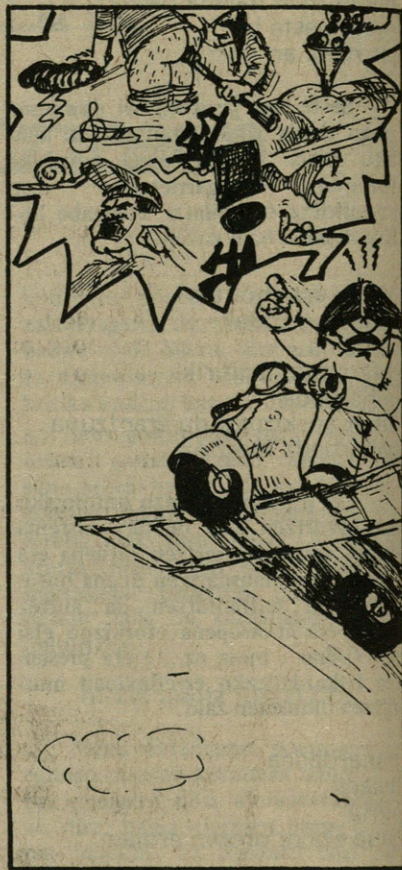
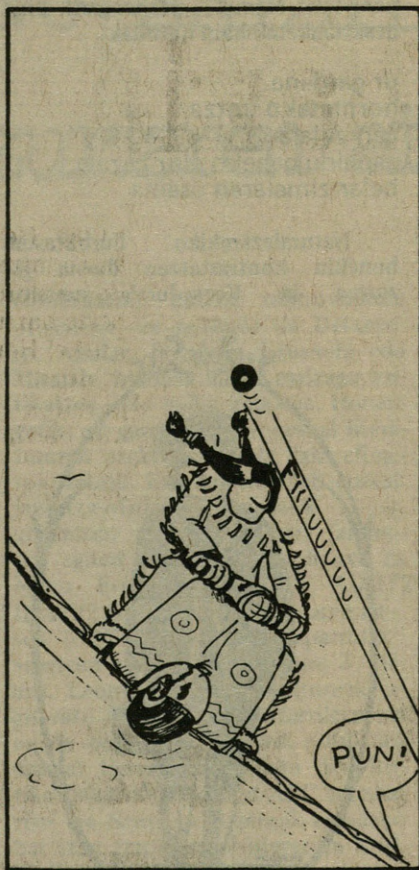
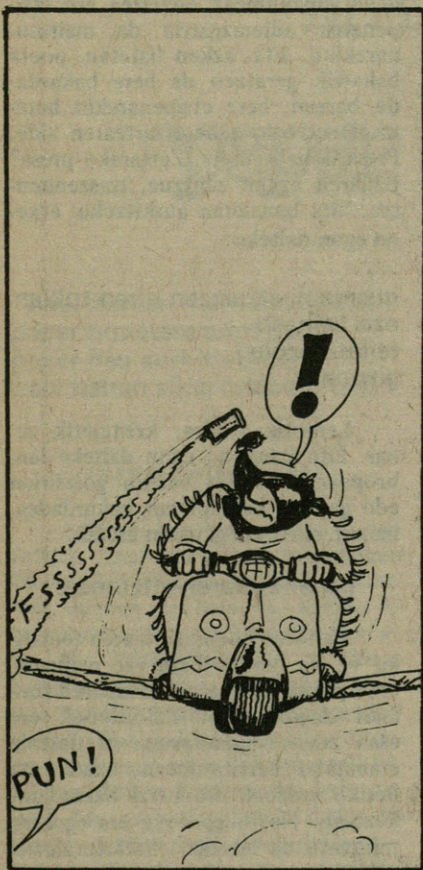
paper zuriaren aitzinean:

Manuren poemagintzaren temati-
ka ez da berria. Ezta ere orijinala,
bere problematika gizatasunaren fun-
tsari dagokiolako. T.S.Eliot-ek ere
esan zuen orijinaltasuna ez datzala
erabateko berritasunean, baizik eta
betiko arazoak era berri batez aur-
keztean. Northrop Frye ere egokiro
mintzatu da hontaz, "literaturan be-
rria den oro, zaharraren berrelabo-
razioa" dela esan zuenean. Betida-
niko arazook, ordea, espresio per-
sonal sakon batez moldatzen eta
bersortzen dira, Manuren poesietan
bezala.

Manu Anbotopeko baserri bate-
tan bizi da, berak ohituraren aurka
hala erabakirik. Gizarte urbano supe-
rindustrializatu batek inguratua,
bazter natural eder eta aurrerape-
nak oraindik hondatu ez duen para-
je eskasenetarik batetan. Han goiz-
tiria beha dezakegu more eta he-
zea. Eguzki borobila irtetzen eta An-
boto ostetik pasatzen ere ibarra le-
hortzen. Edo lanbropean gristatzen
diren oihañak. Edo hilargi beteetako
argitasun esnetsua. Edo norbere bu-
rue, konzentratua, xendera bakun
batetatik urrats astiroka ibiltzen. Edo
poema bat idazten paper zuriaren ai-
tzinean. Edo paper idatziak apurtzen.
Edo borroidunak oheratzerakoan
abandonatzen. Edozelan ere, bihara-
monean, itzultzerakoan, paper zuria
aurkituko dugula jakinik, zeren eta
poesia biziaren paper zurian idazten
dena baita.

JOSE ANJEL GAIRAIZAR

erdi-putz

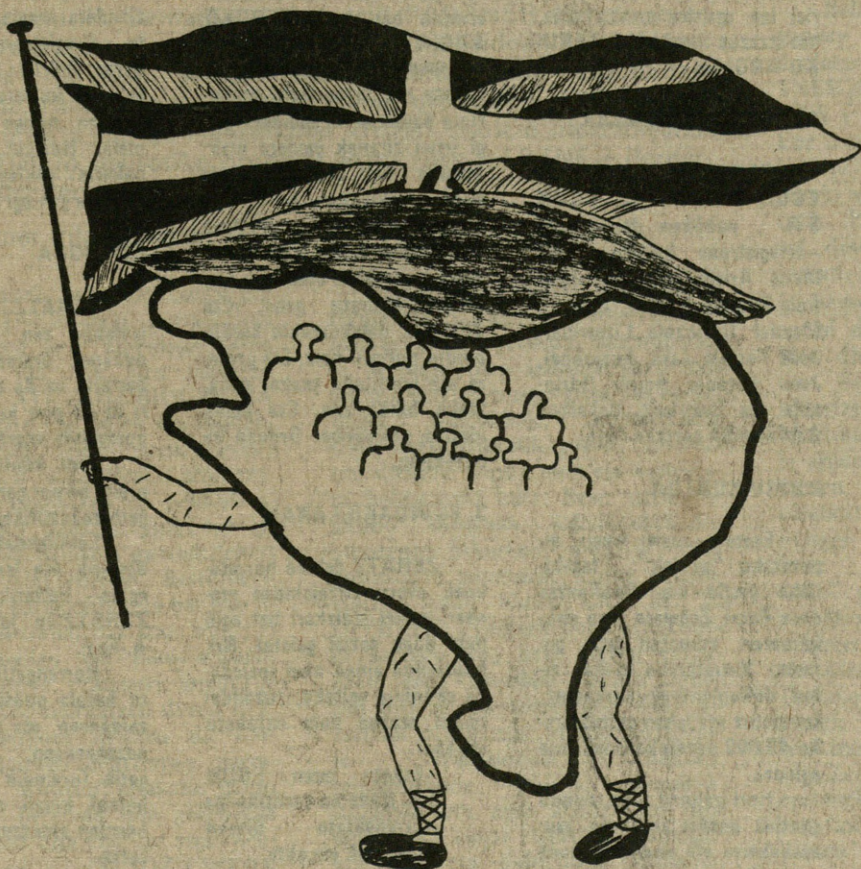
hazia

Euskal haziaren bila nabil
Euskal bizia
Euskal berpiztea
Izugarrizko hazia
Ezin pentsa nolakoa den
Horrek salbatuko du
Euskara, Euskal Herria
Euskal bizia
Gu, zu, hi, hura...

Itziar Arratibel, 13 urte

Euskal Herria hasia dugu
arazo latzak konpontzen
Baina Gobernua ari zaigu
beste batzuek ezartzen.
Euskal Herrian bizi naizela
ez dizut zuri ukatzen
jarraituko dut nik beti beti
nire herria maitatzen.

Joxe Jabier Munduate, 12 urte.

RILKARDO

GARBIZU

12

urte.

EGIA EZ DA INOIZ ZAHARREGIA

Polemika hau ez zen ZERUKO ARGIA argitaratzeko egokiena. Baina gure orrialdeetan sarrera eman genionez ZEHATZen agiriari, bidezkoa da orain haren erantzuna argitaratzea. Dena dela, bai alde bati eta bai besteari adierazi nahi diegu hemen bukatzen dela ZERUKO ARGIA polemika horren bide izatea. Jarraitzekerota, beste bide batetik izan dadila.

Orain dela hamaika hilabete, hain zuzen ere ZERUKO ARGIAko 743. zenbakian, 38. orrialdean, agertu zen ZEHATZen erredakzio kontseiluaren agiria. Iazko ekaineko hemeretziaren agertu zen ZERUKO ARGIAren aipatutako alea. Agiri hartan gauza larri asko esaten zen niregatik eta botatzen zitzaizkidan kulpak batzu: hain zuzen ere ZEHATZ atzeratze edo berandatzearen kulpak.

Lagun askok eskatu zidan argitasunak emateko, besteren batek denbora pasatzen uzteko esan zidan eta hori egin dut. Kalamnia bezala hartu eta kereila bat jartzekotan ere prestatu nuen idatzi bat, baina hobe da pausoak ongi pentsatuta ematea. Txarrerako beti da garaia.

Orain berriz erantzutera bueltatu nauena zera da, etorri egin zaidala Madrilidik ZEHATZ delakoaren marka beste bi markaren jabeek inpuignatu egiten dutela, hain zuzen ere INDUSTRIAS S.L. delakoak eta SEAT delakoak. Nola azkenean aldiz ZEHATZen jabeok, hain zuzen ere EGUN S.A. osatzen dutenek ZERUKO ARGIAren bitartez zuzendu ziren niregana, bitarte berberaz itzultzen dizkiet berri hau eta defentsarako posibilitatea. Jakinaran gaineen hortaz mesede bat egiten dieldela, aski baitnuen epaia igarotzen uztea marka horren

inpuignazioa zuzper zedin; eta jakinaran nahiean baitaere ni, abokatu bezala, ez nagoela horiei lan egiteko prest. Beraz, har itzazue horri hoiek ZERUKO ARGIAren.

1. NIRE HARREMANAK

ZEHATZ aldizkaria EGUN S.A.-rena da. EGUN S.A., publikoa den bezala —erregistroan baitago— Luis Maria Aristegi Etxabe, Juan Luis Sudupe Martija, Jose Manuel Odriozola Lizarribar, Jose Fermin Jaka Auzmendi, Jose Antonio Agirre Odriozola eta Baleriano Bakaikoa Azurmendik osatzen dute.

2. DIRU KONTUA

Esaten zuen lehen aipatutako "agiriak"... legebideko gestio hau konfiantza osoz Patxi Zabaleta jaun abokatuaren eskuetan utzi genuen, horretarako behar ziren dokumentuak aurkeztuz, izenpetuz eta lehen gastuetarako 40.000 pezetako depositua eginez...".

Hori irakurri zuen mundu guztiak pentsa zezakeen gauza bakarra eta pentsatu zuena zen, nik gutxienez kantidadea hori kobratu nuela eta ondorean gainera lana gaizki egin. Lanarena ondorean dator. Orain diruarekikoa garbitu nahi dut.

Otsailean edo martxoan

Banco de Vizcaya-ko 40.000 pezetako txeki bat bidali zidan EGUN S.A. delakoak. Ordurako gastu batzu eginak ziren; beste batzu ondoreagoan egin ziren.

Maiatzaren biam ordea eman nion nik EGUN S.A. delakoari txeki bat Banco Guipuzcoano-koa (Serie N 00 372.037, Cta. 4012-1) 22.716 pezetaren baliokoa.

Eta horixe da gure artean izan den diru gora beheara. Nik kobratutako 17.284 pezetak ziren juxtu ordaindutako gastuak: soziedadearen konstituzioa notarioari, inpuestoak Haziendari, erregistroko deretxoak, EGUN S.A.-ren izena eta ZEHATZ-en izena. Nire lanarengatik ez nien ba xoxik ere kobratu; ez egindako kontsultarengatik, ez idatzirengatik, eta ezta ere tramitazioengatik. Eta euskal kul-

turaren arloan ez dezake inork nire desinteresaren dudarik jarri eta erabiltzekotan ejemplo bat, hona ZERUKO ARGIA bera: bi espediente, formatoaren aldaketa eta informazio orokorrera pasatzea; bi epaiketa, ongi irten zirenak gainera biak; estudio bat enpresa bezala zuen etorkizunari buruz eta azkenik propaganda bilatzea eta noizean behin idaztea edo beste materialik bidaltzea ere. Xoxik kobratu gabe. Eta ZEHATZ delakoarekin berdin berdin portatu naiz. Eta gainera nik itzultitako txekia maiatzeko bikoa zen. Eta haiek idatzia ekainekoa. Orduan ba bazekiten.

3. EGINDAKO LANAK

ZEHATZ delako horretakoek etorri zitzaizkidan esanez: euskal aldizkari bat egin nahi dugu sozial gaietaz. Nik kontseilua eman nien soziedade anonima egiteko, zuzendariaren arazoa nola enfokatu eta abar.

—Eskatu nuen EGUN

S.A. izenaren zertifikadua.

—Erredaktatu nituen estatutoak eta akta.

—Lagundu ere egin nien notarioarengana.

—Iraileko 28an soziedadea sortu zen.

—Eskatu nuen soziedade horren alde ZEHATZ markaren isinkripzioa (hain zu-

zen ere orain beste batzuek galerazi nahiean dabiltena).

—Eraman nuen Haziendara eta handik hartu.

—Eraman nuen erregistroa (Donostiako merkantileria) eta handik hartu.

—Eta ondorean paperak —haiek firmatutako impresak— bidali beste lanik ez zegoenean, agentziarekin izandutako gora behera batzuzengatik inpreso horik gabe geratu nintzen. Baina aski zen beste batzu eskatzea eta betetzea. Funtsazko lan guztia nik eginik nuen.

—Saiaitu nintzen baita ere ZEHATZ errebitaren lehen numeroa liburu bezala pasatzen: Ezetza eman ziguten, baina saldu egin da!

Edozeinek daki eskritura bat notarioak egin, haziendara eramanez, handik hartu, erregistroa eramanez eta hartu 6-8-10 hilabete baino gehiago kostatzen dela hila-betetan egingo nuela agindu niela. Horixe da nire erru bakarra: gehiegi agindua, borondate gehiegi agertzea.

EPILOGOA

ZEHATZ bimentsuala izatekoa zen. Baina ikusten dudanez oraindik bi numero besterik ez da agertu. Eta hori ez da nire kulpak. Ezta nire borondate onarena ere ez.

Diru kontuan lehen eta orain arrunt garbia nago eta gainera justifikanteekin.

Egindakoetan mesedea besterik eta lana —lana ongi egin— besterik ez diet egin ZEHATZ-en jabe EGUN S.A.-koei.

Horrengatik orain abokatu bezala oposizio hau etorri zaidanean, eta sakelean gorde nezakeenean, honradezaren-gatik (oraindik geratzen gara batzu) bidali egiten epaieen barruan erantzun ahal izan zezaten.

Jakin dezatela iraultza hitza hainbestetan erabiltzen dutenek egia ez dela inoiz zaharregia.

PATXI

PARTNER : BERTOLUCCIREN ESKIZOFRENIA

Dostoievkiyk 1846an idatzitako gaztaroko nobela batetan libreki inspiraturik, Bernardo Bertoluccik PARTNER filmatu zuen 1968an. Pelikula erabat eskizofrenikoa da, sentidoan eta estiloan. Intelektual burgesak jasaten duen iraultzarekiko inpotentzia azaltzen da. Isladatzen da, halaber, hamar urte direla (1968an) gertatu zen gizarte eta gizabanakoaren krisisa: iraultza inposiblearen delirioa. Delirio neurotikoa honexek sortu zuen PARTNER Bernardo Bertoluccirengan.

Partner, filma aparta

Giacobbe banatua

Bertoluccik berak deklaratu duenez, PARTNER urrats garrantzitsu bat izan zen bere zinemagintzaren bilakaeran, eta hau hiru mailatan azaldu du: (1) AUTOBIOGRAFIA mailan gizarte oso batek eta intelektual burgesek (Bertoluccik berak) jasaten zuten eskizofrenia, erreparorik gabe trasladatzen da pelikulara. Bere aurreko pelikula guztietan latenteak ziren neurosis guztiak leheritu ziren PARTNER-en, Bertoluccirentzat hau barnegarriketa bat edo liberatze emozional bat izan zen. (2) ESTILO mailan ere plano-sekuentziak eta beste ezaugarri linguistiko eta musikalek markatzen duten neurosis estilistikora heltzen da Bertolucci. Plano-sekuentzian narrazioa ez da normala, unekako plano obsesiboak berehala une gorenetan moztu egiten dira erritmo arras neurotikoa bat sortuz. (3) SOZIEKONOMIA aldetik erakunde estatal batek finantziatu arren (120/130 milioi bat lira), Bertolucci PARTNER egiterakoan publikoa kontuan ez izatearen araua jarraitu zen. Eta deus komunikatzeko baino areago, neurotismoa liberatzeko filme bat egin zuen.

Argumentoa Pierre Clementik interpretatzen duen Giacobbe pertsonaiarengan ardatzen da. Giacobbe arte dramatikoak irakasle gazte bat da, intelektual burges-ttiki bat beraz. Baina Giacobbek, intelektualak izate huts batetatik gogoak adierazten dizkion aunitz alor eta egiteetara heldu nahi luke. Bere intelektualismo burgesak jokabideotarako inpotente bihurtzen duelarik, bere "nitasuna" banaturik (Laing antipsikiatrak badu liburu bat "EL YO DIVIDIDO" deitzen dena) Giacobbe bi sortzen dira bere joeren enkanazio gisa. Giacobbe banatu honengan oro da eskizofrenikoa, bere gizartean den bezala. Maitasuna, gizarte tradizionala, hilketa, konsumismoa, politika, iraultza, suizidioa eta abar analizatzen dira pelikulan zehar gertaera sinboliko, oro eta anbiguotan barrena. Tragikomedia puro bat da, izugarriaren izugarritz irria ere probokatzeko duelako. Azkenean Giacobberik auserenak, artaudianoak, iraultzaileenak galdu egiten du. Baina ez da guztiz hiltzen, hala ere, eta beste Giacobbeari jarraitzen dio, baduela idea berri bat eta bere burua

ez dezala amildegitik bota erregrutuz.

1968 eta desesperazioa

Pelikula honetan agertzen den situazioetarik bat gero LAST TANGO IN PARIS delakoari titulua emango dionaren paraleloa da. Giacobbe, errespetablea eskandalizatuz, mozkorturik, tangoa dantzatzen ari delarik, etxetik botatzen dute. Errespetablea burgesia tradizionala da. Giacobbe irrespetablea beren kontra oldartzen den intelektual burges inpotente bat.

Bestalde, Antonin Artaud erreferentzia derriorezko bat da PARTNER konprenitzeko. Giacobbek krudelitatearen antzerkia errepresentatzen du, eta barbarie modernoaren aurka erreboltatzen da. Hiltzaile bihurtzen denean ere instituzioak hiltzen saiatzen da (intelektual tradizionala, emakume-konsumoa) eta bere gorputz propioaren bila ari da. Giacobbe baino hagitz krudelagoa da inguratzen duen gizarte indolentia.

Behar bada, interprete protagonista (Pierre Clement) berbera duelako izan ahal da, baina PARTNER ikusterakoan Pasoliniren PORCILE (1969) pelikula oroitu naiz. Ene ustez, badituzte zerikusiak. Alde batetik, Bertolucci Pasoliniren diszipulo abentajatu izandakoa da. Bestetik, Pierre Clementiren pertsonaian, dramatikoki ardatzen da trama bietan. Eta, batez ere, garai historiko berberaren ondorioak dira: delirio sozial desesperazioaren poetak ugalitzen dira USAn eta Europan barrena. Konfortaren-gizartearen aurka oldartzen dira belaunaldi berriak. Mugimendu libertario guzti hau ikasle amerikanoen, alemanen eta frantzesen (eta italioen: Bolonia...) erreboltan eta 1968ko maiatzaren heltzen da bere maila gorenera eta bere suntsidurara. (Hegoamerikako gerrilaren derrota, Tlatelolco-Mexicoko masakrea, Pragako udaberria, ETaren susperraldia e.a. ere garai honetakoak dira bestalde). Orduko gizarte osoak, eta intelektualek bereziki, krudelki jasan zuten iraultza inposible haren dardara. Zainetan sufritu zuten irultza erabatekorako inpotentzia. Eta beren indargabezi hau delirio desesperatu bat bihurtu zen. Bertolucci (tradizio eurokomunista meridionalekoa bera, baina garai hau hurbildik bizi ondoren) pelikula eskizofrenikoa bat egin beharrean aurkitu zen bere neurosi propio eta soziala hil eta gaingiditzeko (filmaturik, obsesioak erailgo balituzke bezala).

JOSEBA SARRIONANDIA

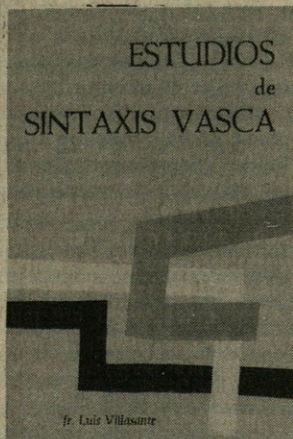
LIBURUAK

ESTUDIOS DE SINTASIS VASCA, Fr. Luis Villasanté. Ed. FRANCISCANA. 255 or., 275 pta. Sintasia zer den eta agian bere estudio hau morfologiazkoa gehiago dela esanda gero, ize-nordea aztertzen ditu bereziki Villasantek, exenplu ugarirekin, batez ere Axularrengandik hartuak.

HERNANI I, Tomas Goikoetxea -Gaurhuts- . **HORDAGO**, 152 or., x2 - 304 or., 725 pta.

Gogoratzen al zarete poxpolodun liburu hartaz, "Gaurhuts"? Ba egile berarena dugu hau eta oraingoan poxpolirik ez badator ere, dinamita apur bat bai. Bi zati paralelo ditu "Hernani I" ek: ezkerrekoa politikaz eta eskubikoa biziaren zentzurik zabalenean nolabait esateko, horren barnean sesualitate-afektibitateak ardatza dutela. Alde politikoan ETA PM-ren VII Batzarretik hasi eta nazioarteko politikaz zenbait kontsiderazio eginez

LAS FIGURAS RUPESTRES DE LA CUEVA DE EKAIN, Jesus Altuna -Juan Maria Apellaniz. **MUNIBERANZADI**. 151 or., 900 pta.

ARANZADI elkarteko aldizkaria den **MUNIBER**en hiru faszikulo bildu dira liburu antzeko honetan Deba-ko Ekain haitzuloko berri emateko. Jesus Altunak estudio teknikoak egiten du lehen zatian, tokiarena, figurarena, e.a. Juan Mari Apellanizek berriz Ekainen eta bertako figuren interpretazioa. Biak Ekain inbestigatzen ariutakoak ditugu. Argazki eta di-bujo ugariz osatu dute lana.

bukatzen du, tartean bereziki ezker abertzalearen azterketa egiten duelarik. Azterketa polemikoa dudarik gabe, liburu guztia bezala. Liburuan sartzeko bi prologo, bata Oteizarena -tartean euskararen estetikari buruzko bere betiko teoria eta guzti- eta Alfonso Pérez Agoterena bestea. Grafiko aldetik ere aipagarria da liburua; Jon Zabaleta, Idarreta eta Popotxoren marrazkiak ditu eta argazki sail bat azken zatian, gehienak arruntak, baina horrelako liburu batean sartzen beharbada dimentsio berri bat hartzen dutenak. Honetaz gehiago jakin nahi duzue-nek irakur 782. zenbakiko elkarrizketa.

ALDIZKARIAK

EL VIEJO TOPO, extra 2. 74 or., 100 pta.

Barcelonan ateratzen duten aldizkari hau politika zentzurik zabalenean bai egungoa eta baita dagoeneko historia dena ere, ezker ikuspegitik aztertzea dedikatzen da. Extra hau Soviet Batasunari eta bere inguruari -Ekialdeko herriei- eskainia dator. Historia, politika eta ekonomia, gizartea eta kultura eta "disidentzia" analizatzen dira artikulo edo elkarrizketen bitartez. Hauen artean aipagarriak Mandeli - "Sobre la naturaleza social de la URSS" -, Manuel Azkarateri - "El eurocomunismo y la URSS" eta Rossana Rossandari -disidentzia- eginak. Gainerantzean F. Fernández Buely, Miguel Romero, A. Amalrik etabarran lanak biltzen dira.

Tartean gauza bitxi bat ere bai: Ekialdeko herrietan jasotako txisteak, oso adierazgarriak, pesimismoa apur bat bultzatzen badute ere.

PASAIA GAUR, 9 zenbakia. Martxo-a-apirila. 50 pta.

Norbaitek pentsatuko du gehiegi azaltzen dugula **PASAIA GAUR** gure orrialdeetan -azkenaldian ateratzen duten guztian, egia esan- baina izan ere aipagarria da benetan pasaitarrok egiten duten aldizkaria, zenbakitik zenbakira hobe. Egungo eta lehengo gaiak, Pasaia bereziki dagozkionak oso ondo konbinatzen dira. Honela, butano portuan deskargatzearen arazoak, Pasaia bonberoen egoera, Errenteriako hirigintza asteko hitzaldiak, Pasaia euskararen egoerari buruzko estudioaren amaiera, Pasaia "San Ignacio de Loyola" itsasuntziaren desagertzea 1912an... Beste maila batetan Juan Kruz Unzuurrungari elkarrizketa preso sozialez, jaiotzen kontrolari buruzko artikulua, etab.

aste giroa

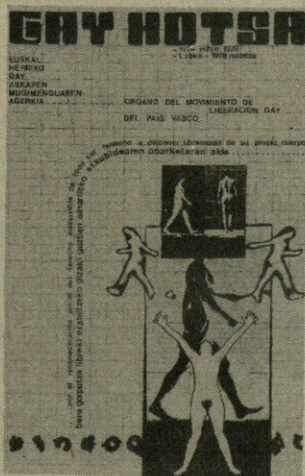
IPARRA. 1. zenbakia. ELEZALDE irakaskintza elkar-goa. **BERMEO.**

Ba ikastolako aldizkari berri bat, hilabetero ateratzeko asmoa dutena. Bizkaieraz dago —normala—, baina ortografia batu gabekoaz; ez al dira ba iritsi Bermeora Euskaltzaindiaren idatz-arauak? Dena den, "Guk zentsura gabe zentzu-na" diotenez, Hren batzu behintzat sartzen utziko dutela uste dugu, ezta? Haurren marrazki, ipui eta txisteeek, liburu baten azalpenak, euskal gramatikari buruzko orrialde batek etabarrek osatzen dute IPARRAren zenbaki hau.

GAY HOTSA. Euskal Herriko Gay skapen Mugimenduari agerkia. 1. zenbakia, 1978ko maiatza.

Hilabeteak dira zero zenbakia atera zutela, eta horrenbeste denboran ezer ez azaltzeak itxura txarra zuen, baina ez, **GAY HOTSA** bizi da eta **EHGAM** aurrera doa. Honela diote editorialean: "Gure aldizkariaren 0. zenbakitik zure eskuetan duzun honetara, sendotzen joan da errealitate atzeraezin bat: Euskadiko historian lehen aldiz, homosexual askapenerako mugimendu bat izatea". Eta lehenengo zenbaki hau itxuraz pobrea bada ere, ez horrela mamiz. Orrialde gutxi dira baina ongi aprobetxatuak, batez ere kontutuan harturik Euskal Herrian zeinen gutxi azaltzen diren honelako gaiak. Miguel Angel Soriano psikologoaren lan baten zatia dator homosexualitateaz —edo homofiliaz, berak deitzen dien beza-la—, emakume lesbiana baten idatzia; "Homosexualidad: realidad y prejuicios", kontsiderazio batzu gizarteak homosexualitateari eman dion eta ematen dion trata-

menduaz, e.a. Ekaineko aste bukaeran **EHGAM** kaleratu-ko dela —edo ahaleginak egingo dituela behintzat— dio **GAY HOTSAk**, "Dia internacional del orgullo Gay" deitua ospatzeko. **EHGAMekin** harremanik nahi duenak Bilboko "apartado 1667, ref. E"ra, Durangoko 181ra edo Donostiako 953ra jo dezake.

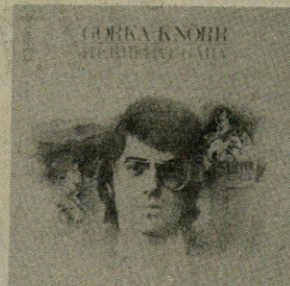
AMARA, 1. zenbakia, 1978ko zenbakia.

Aurkezpenean dioenez, ezker abertzaleko talde batek ateratzen du **AMARA** aldizkari hau hilerio argitaratzeko asmotan. Hauzoko arazoak, Aberri Egunei buruzko lan bat, indar nuklearraren aurkako astearren informazioa, poesiak, e.a.

DISKOAK

HERRI BAT GARA, Gorka Knörr. KARDANTXA-MoviePLAY. LP.

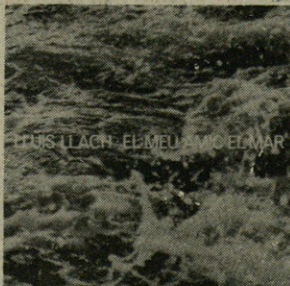
Gorka Knörr-en laugarren elepea. Pär Karlsson, Gabriel eta Jesus M. Alegria, eta bere anaia Jon eta Natxok lagundurik datorkigu orain. Eta beharbada diskoak instrumental aldetik duela

baliorik handiena esan daiteke, izan ere, gainerantzean, nahiz eta kantak asko entzun gabekoak izan ez baitute ezer herririk aportatzen. Bitoriano Gandiagaren poema pare bat, Alfontso Irigoyen, Jautarkol eta Gorka Trintxerperen bana, Perturrekin batera egindako kanta bat— "Txakurrak"— eta Gorka beraren beste kanta batzu dira disko honetan jaso direnak. Musika aldetik azkenaldian hain modan dagoen Zubero aldekoa hartu da kanta pare batentzat.

EL MEU AMIC EL MAR. Lluís Llach, ARIOLA. LP.

Llach gora doakigu bere azken honekin azaltzen digunez. Azkenekoetan hasita

ko bideari jarraitzen zaio musika aldetik —gogora "Campanades a mort"— eta kanta aldetik berriz hemen behintzat ezezagunak direnak eskaintzen dizkigu; diskoari izena ematen diot-naz gainera, itsasoaren gaia- ren inguruan moldatutako

beste batzu, poesiak beteak, maitasunezko kantak eta egungo egoerari erreferentzi egiten dion beste bat —"Companys, no és això"—. Kanta guzti hauen letarak estatuko lau hitzkontzetan —katalanez gain, espainolez, gailegoz eta euskaraz —daude gainera. Llach ez da bukatu.

ETA BESTE

Hendaiaiko "Gure ikastola"-tik ondoko deia jaso dugu:

"Gure ikastola"ko gurasoen batasunak Maiatzaren azken astean "Azoka" edo "merkatu" aste bat egitea erabaki du Sal-Eros tokian. Gaur egun Gure Ikastolak dituen diru arazoei gain muntatua da merkatu hori. Oraindik puska zaharrak emaiten ahal dira. Adibidez: soinekoak, liburuak, tresnek, lurrez-kountzi edo beste...

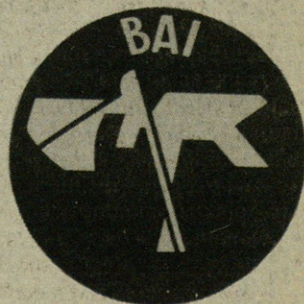
Maiatzaren azken aste- an etorri Hendaia- rat...

Gauza onak eta merkeak salgai izanen dira.

Puska zaharrentzat edo beste laguntza emaitako etorri edo idatzi zuzenbide honetarat:

"GURE IKASTOLA" (SEASKA)

Cinéma de la plage
Hendaia 64 700

eguzkia

Zeruko aita egunero zu
gutaz zera akordatzen,
aberats eta pobriarentzat
eguna dezu zabaltzen,
eta eguzkia ere dezu
illunpetik ateratzen,
egun guztian ari dedilla
guretzat lurra berotzen.

Eguzkiara zenbat bide dan
sumatzen ditut galdetzen,
errespuesta segurorikan
eztu iñork moldatzen,
gauza zalla izango da
haraño oñez dan eskalerarik
aski luze dan eskalerarik
ez dute iñon billatzen.

Zure ondora lañoak
diranean inguratzen,
behar denean hasten zerade
zure ondotikan kentzen,
gaztia nitzala ni hasten nitzan
goizian belar zabaltzen,
eguzkia goiza zalako ez zan
iñondik agertzen.

Oso gazterik ez baita
iñor ezagueran sartzen,
eguzkia non ote zegoen
ni hasten nitzan begiratzen,
lengo denboretan gaztiak
hola giñaden goiztartzen,
bañan oraingoak goizian
ez dira bela jaikitzen.

Zu eguzkia bisitatze
ai dira estudiantzen,
iduritzen zait ote diraden
lan haunditxotan sartzen,
indar guziak ez dituzu
noski honera bialtzen,
hala ere gure belarrak
ederki dira idortzen.

Jainkoa hainbeste ezin izan
hortaz ez gera konturatzen,
naiko lana bagendukela
munduko lur denak lantzen,
ikusi ta ere ari zaigula
Jainkoa guri laguntzen,
aski ez balitz bezala
gu ez gara ohartzen.

Eguzki maitea millaka urtez
ez zera bidez okertzen,
dudarik gabe lur gain hontan
holako izar bat behar zen,
gizona ariagatik hemen
nahiz orduak aurreratzen,
zu beti berdin zabilta
batere ez zera zahartzen,

Beste gauza bat ere maiz
neri zait gogoratzen,
zuzen zuzenean ez dala erraz
batek zuri begiratzen,
Afrikako beltzak ere,
ari dira konturatzen,
Jainkoa zerala eta
zaituzte adoratzen.

Nik beti sinistea zukan
det idukitzen,
beti aidean nola zabilten
mundu guzia serbitzen,
Europa ta Amerika denak
zuk aldatuaz argitzen,
gasolina garesti baña
zure motorra ez da gelditzen.

Nere griñaz aritu naiz
Bertso batzuek jartzen,
Jainko maitea jakin dezazu
gaizki egin badet barkatzen,
kostako zaigu zuk egindako
eguzki hori ukitzen,
holako gizonik ez da oraindik
mundu honetan arkitzen.

KLEMENTE

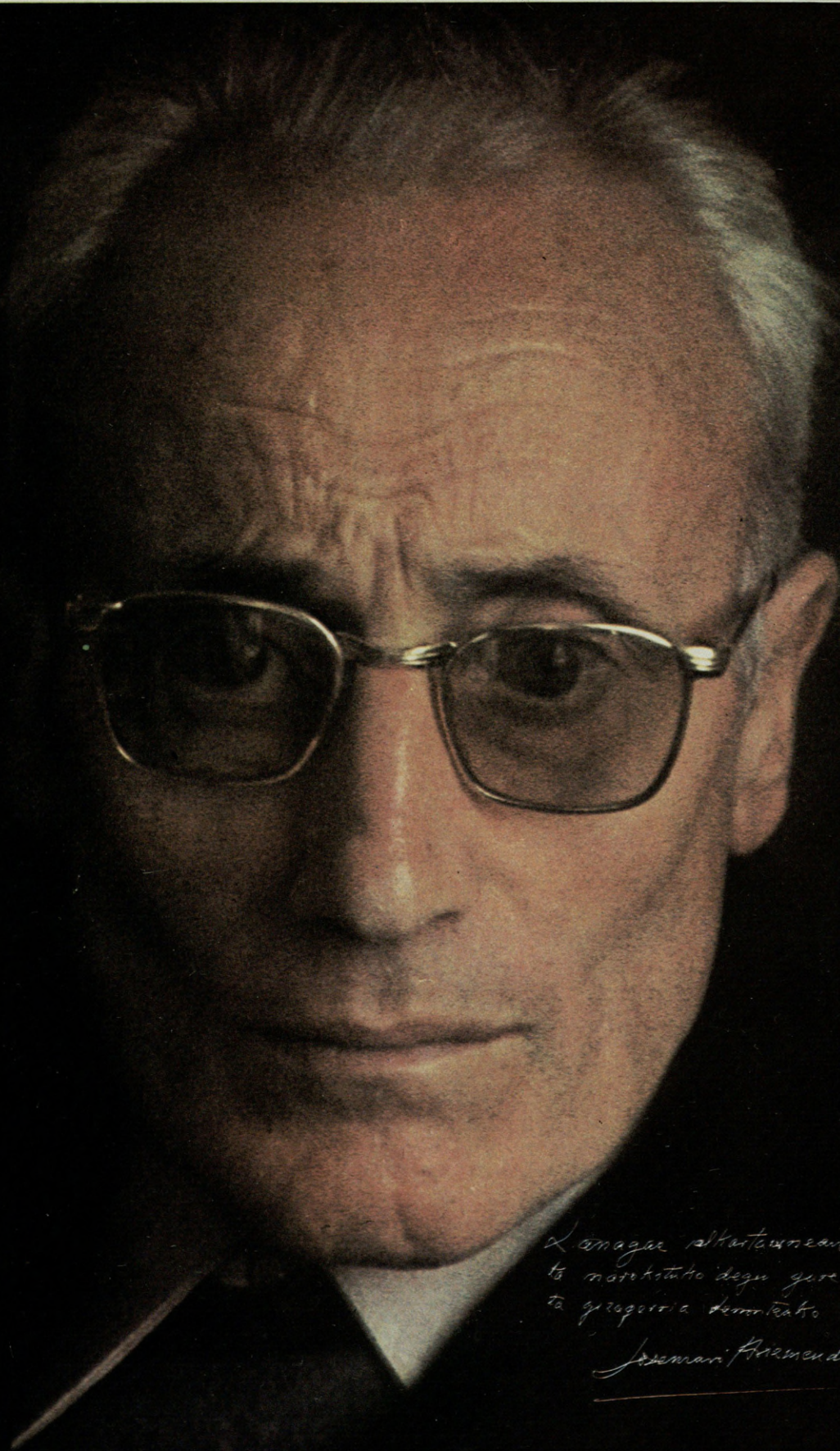
hormazprayko

zeruko argiaren eranskina
hormastekaria

150 pezeta

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

*El enagar alkartasanean ezalduten
ta nortasunak degu gure buruetan eta
ta gure gorria demontreko*

Jose Maria Arizmendi Arrieta

